

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

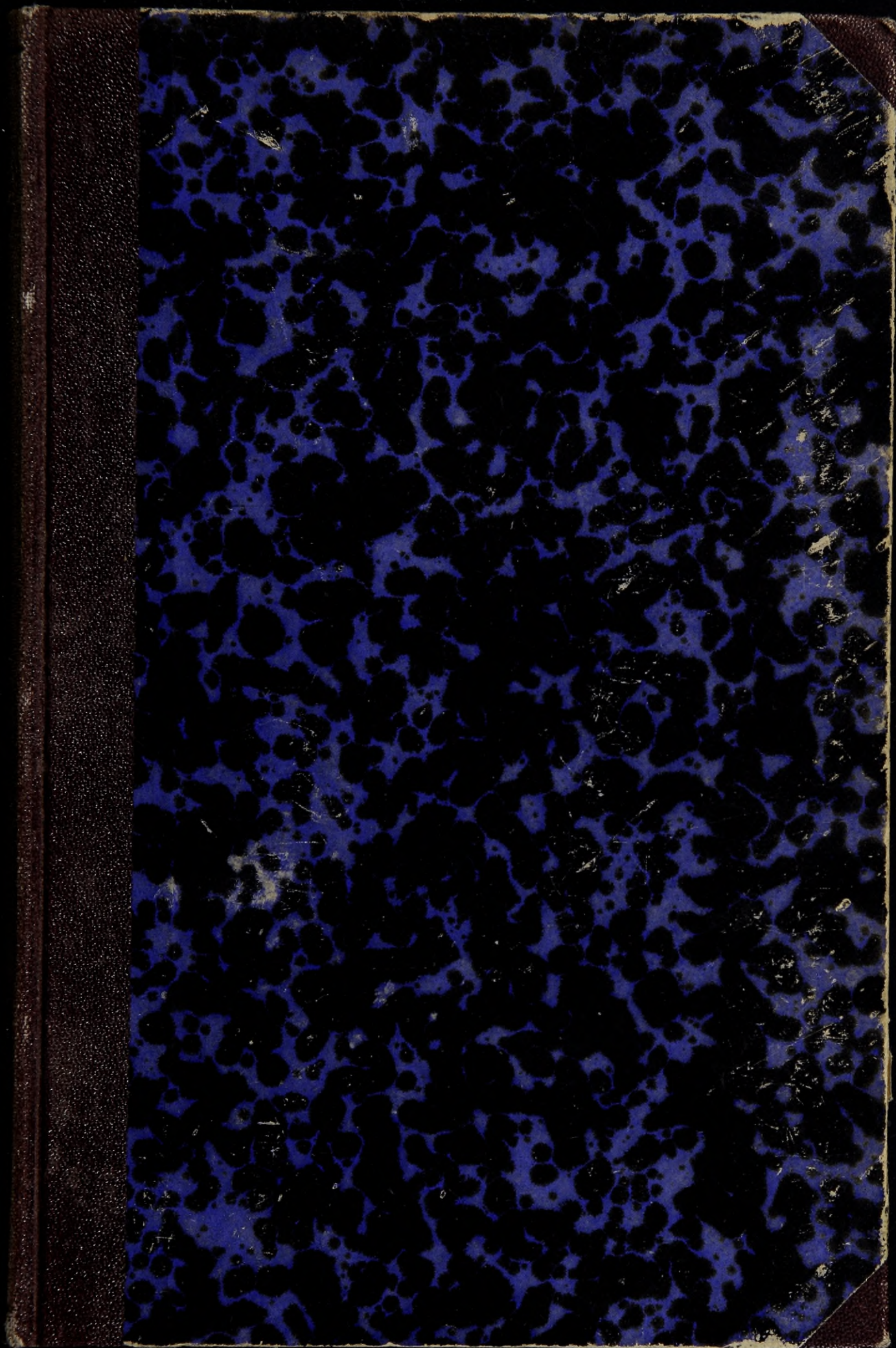
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

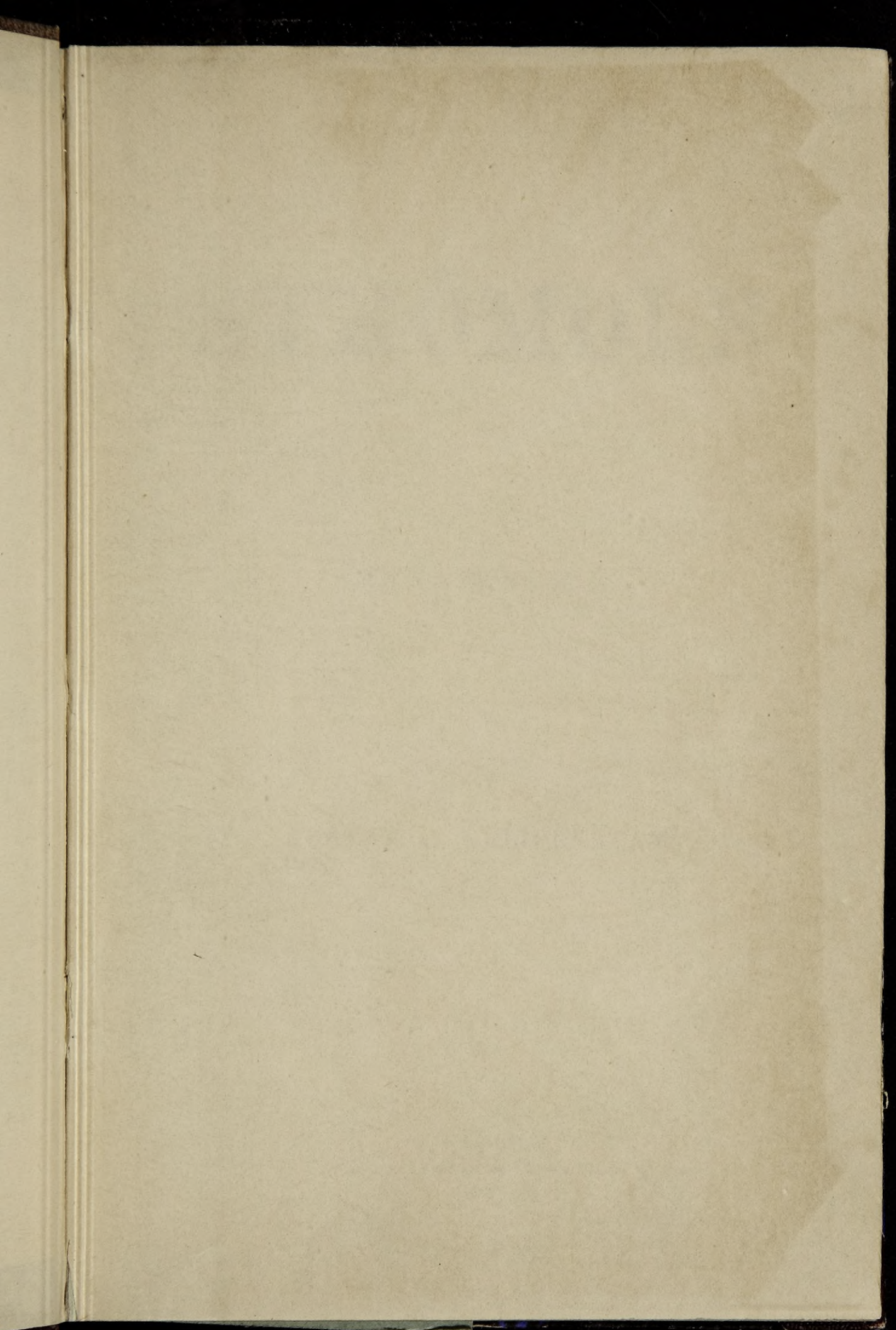
LUNDS
UNIVERSITET

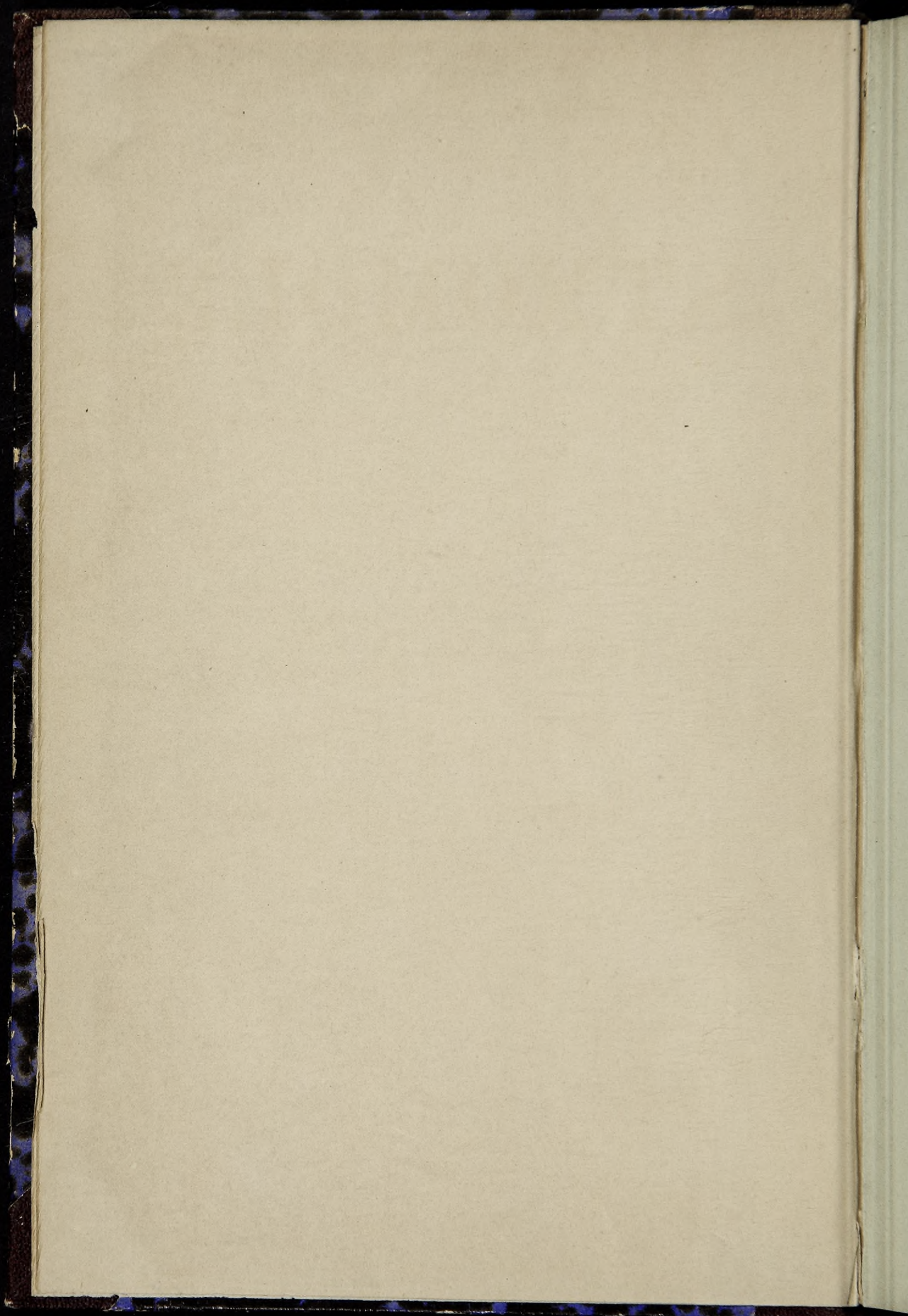

UPPSALA
UNIVERSITET

Vito
sv.

STRÖMOLN

BERÄTTELSE

AF

GUSTAF AF GEIJERSSTAM.

STOCKHOLM
WILHELM BILLE
1883.

Pris: 2.25.

STROHMEIER

STROHMEIER

STROHMEIER

STRÖMOLN

BERÄTTELSE

AF

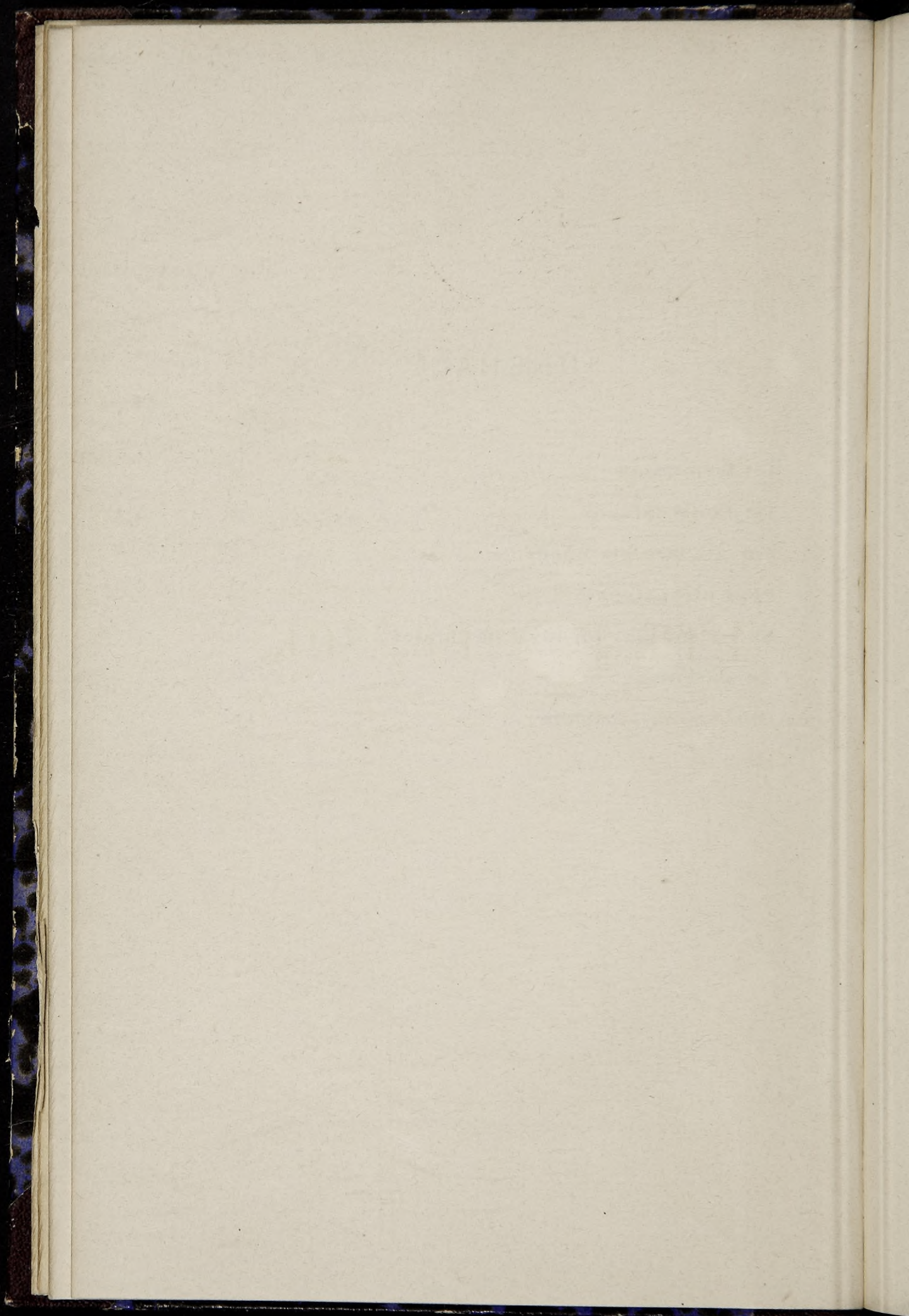
GUSTAF AF GEIJERSSTAM.

WILHELM BILLE
STOCKHOLM
1883.

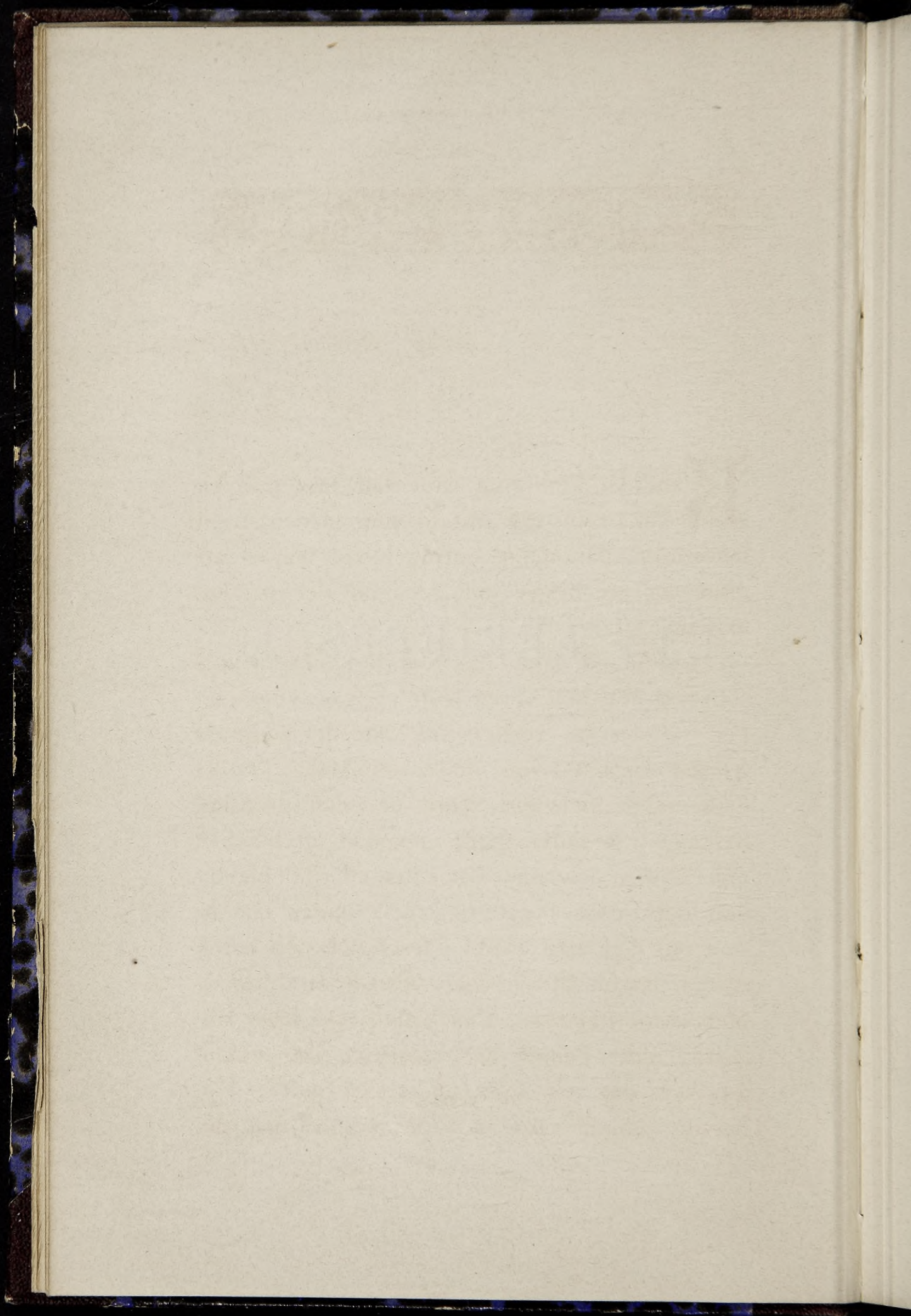
STOCKHOLM, IVAR HAEGGSTRÖMS BOKTRYCKERI, 1883.

INNEHÅLL.

	Sid.
Ett feriebesök	I.
Ett konstnärspår	37.
För att lära sig något	47.
Fem utropstecken	59.
En episod ur "en idyll på landet"	71.
En parentes	85.
Den sanna kärleken	139.
Helg.....	163.

ETT FERIEBESÖK.

Kandidat Landgren hade fått bref från en vän, som var anställd som vice pastor i landsorten, däri denne enträget bad honom att göra sig ett besök under någon del af sommaren.

Bjudningen kom litet olägligt. Det var i slutet af Maj och våren hade varit ovanligt vacker. Under tre veckors tid hade det i Upsala knappt varit tal om att se i en bok. Träden hade tidigt och fort slagit ut i full grönska, dammet från slätten hade ej hunnit att blåsa in öfver staden och som eljest i Juni eller Juli blanda upp det gröna med grått, hela staden såg ut, som om den varit klädd i festskrud, och luften riktigt ångade af vår, bara man kom aldrig så litet utom tullarna. Man hade också tagit tillfället i akt. Punsch hade druckits, sånger sjungits och det ena nöjet aflöst det andra. Under de ljumma nätterna hade man svärmat om-

kring på alla upptänkliga ställen, och mer än en gång hade morgonsolen lyst in genom rutorna, när man drog ned gardinen för att gå till sängs.

Landgren hade aldrig i sitt lif varit med om dylikt flere veckor å rad. Men denna gång hade han gjort det, och han hade därför önskat att genast få resa hem för att i ro taga igen det försummade.

Dessutom var han ej angelägen att träffa Palm. Så direkt uttryckte han väl ej saken i sina egna tankar. Men han drog sig för detta möte som för något, man i det längsta vill uppskjuta. Han fruktade, att han skulle förlora mer på denna resa, än han äfven i bästa fall någonsin kunde hoppas att vinna.

Palm och han hade varit de bästa vänner i världen under skoltiden. De hade varit knäkamrater i många år, tagit studentexamen på samma dag, följts åt till universitetet, till och med delat en dublett ett par terminer och i början af sin studenttid umgåtts ganska flitigt.

Men redan andra terminen Palm låg i Upsala, hade en förändring börjat försiggå med honom. Det hade alltid funnits något ytligt och lätt i hans natur, som tagit sig uttryck i en elakartad benägenhet att tala om ämnen, som

han icke förstod eller als hade satt sig in i. Han uppträdde gärna som tämligen avancerad fritänkare och hade mycket roligt åt kvickheter på det religiösas bekostnad.

Men under sagda termin började Landgren att iakttaga en förändring hos sin vän. Han undandrog sig visserligen ej Landgrens sällskap, men han sökte det ej håller. Vid skämt af något vågad natur smålog han, men det skedde tvunget, och han visade sig ofta besvärad af samtal, som han förr varit den förste att uppsöka.

Så gick sommaren, och när höstterminen kom, tillkännagaf Palm för sina förvånade kamrater, att han ämnade blifva präst. Landgren hade alltid en outrotlig misstanke, att det skedde för brödfödans skull, och den snabba omvändelsen föreföll honom något konstlad. Men han ansåg sig ej äga rättighet att i detta afseende tränga sig på sin vän, och denne själf talade med mycken värme om det väckande inflytande, som umgänget med en begåfvad ung präst utöfvat på honom under den sista sommaren.

— Emellertid fortgick deras umgänge. Landgren undvek att tala om en mängd saker, som på denna tid lifligt sysselsatte honom, och afhöll sig från att svära eller skämta öfver präster,

så att Palm hörde det. Denne å sin sida lät bli att tala teologi och att göra Landgren förebråelser för hans världsliga sinnelag.

De voro med ett ord vänner. Vanan höll dem tillsammans, vanan och de gamla minnena.

På visst sätt hade de dock aflägsnats från hvarandra. Den gamla förtroligheten ville ej rätt växa till under dessa förhållanden. Och där förtroligheten ej tilltager, där aftager den, man må sedan i det yttre vara hopkopplade med hvilka band som helst. De sökte upp hvarandra, därför att ingen ville vara den, som var orsak till, att deras gamla vänskap afstannade. Men de saknade hvarandra aldrig, och när de råkades, hade de ej mycket att säga hvarandra. Deras angenämaste stunder på tu man hand upptogos af tal om det gamla, som de förr upplefvat tillsammans.

Det var nu två år, sedan Palm reste ner till stiftsstadens för att prästvigas. Landgren låg fortfarande kvar i Upsala och läste på licentiatexamen. — —

Och nu hade han fått det här brefvet.

Till en början hade han svårt att göra klart för sig, hvarför Palm skrifvit och bedt honom komma. De hade växlat ungefär tre bref, sedan han lämnade Upsala, och det sista brefvet hade

å ömse håll varit det kortaste och minst innehållsrika. Sedan hade Palm blott skickat sitt förlofningskort, där han visat sig enligt gammal god sed hafva trolofvat sig med sin principals dotter, och Landgren hade per telegraf skickat sin lyckönskan, egentligen för att slippa skrifva.

Hvad var meningen med denna inbjudning? Ville han visa sin fästmö? Landgren hade hört henne beskrivas som både ful och obehaglig. Ville han visa sig själf i sin nuvarande ställning? Det var ej gärna möjligt, då han mycket väl visste, att Landgren minst af allt fann något behag i det välstånd, som råder i en prästgård. Ville han helt enkelt få någon, som han kunde tala med som förr? Eller var det en sista rest af deras på slutet nästan mekaniskt blifna behof att ibland råkas? Landgren kunde omöjligt göra detta klart för sig, men skref icke desto mindre ett vänligt bref och lofvade komma en af de första dagarna i Juni. Det var i alla händelser svårt att rent af säga nej.

Det var en vacker Junidag. Landgren satt i prästgårdens lilla enspända trilla och knagg-lade långsamt fram öfver den dammiga vägen. Drängen, som satt bredvid honom, var klädd i en gul hamprock, som kanske skulle föreställa

livré. På hufvudet hade han en halmhatt, som fordom haft likartad färg, och som för öfrigt hade ett obestämbart något, hvilket gaf vid handen, att den nyligen blifvit öfverflyttad från kyrkoherdens hufvud till drängens. Trillan lutade på något märkvärdigt vis framåt, så att för hvar gång hästen gjorde en våldsammare ansträngning, rycktes framdelen upp, hvarvid den åkande på ett ytterst obehagligt sätt knackade ryggen mot ryggstödet.

Trakten gjorde ett ödsligt intryck. Alt sedan Landgren steg i land från den lilla ångbåten, som fört honom från den mera trafikerade världen och till köpingen, hvilken låg en mil från prästgården, hade vägen gått utmed saltsjön. En lång, ofruktbar slätt såg han framför sig, en sådan, af hvilka det icke finnes många i vårt land. De byggnader, som lågo utmed vägen, sågo förfallna ut, och borta vid skogskanten stodo ett par ruskiga halfruttnade halmdösar, som sannolikt stått där sedan flere år tillbaka.

Nu tog vägen af in i en gles, låg, mager barrskog, hvilken så småningom öfvergick till en mera högväxt. Det kändes välgörande att komma in här, när man kom från den öde kusten. Landgren lutade sig tillbaka, så behagligt han kunde, insöp i fulla drag den angenäma barr-

doften, följde med ögonen solstrålarna, som glittrande lekte på den fuktiga mossan under träden, och tänkte på, hur det skulle se ut hos Palm, och hurudan han själf skulle vara.

Landgren hade tyckt sig vara som utstängd från hela den civiliserade världen, altsedan han steg upp i den här vederstyggliga trillan. Men hur skulle det då inte kännas för Palm, som nu hade bott här i två år? Ja, det var inte godt att veta. Han kanske fann sig utmärkt bra. Landgren kände sig beklämd vid tanken på deras första möte. Först kom middagen, och sedan skulle man ju sitta i familjen. Men därefter skulle det goda värdfolket naturligtvis sörja för, att de båda vännerna fingo råkas ostörda.

Det var för öfrigt ej godt att veta, hurudan familjen skulle vara. Prosten kunde man naturligtvis tala med om grödan och sista riksdagen och de kommunala förhållandena på landet. Landgren var statistiker, så att det hoppades han att reda sig godt ifrån. Men frun i huset och fästmön sedan! Det var värst med fästmön, som var ful och obehaglig och kär i Palm.

I den riktningen gingo Landgrens funderingar, tills han genom någon okänd idéassociation helt hastigt uppkastade frågan om, hvad han männ tro skulle få till middag. Hans fantasi

förestälde honom i en hast kokt spenat med socker i, stekt fläsk, sur mjölk vispad i en blå soppskål, kroppkakor, äggröra och slarfsylta, då hastigt åkdonet svängde i en krök af vägen. Framför honom låg ett litet envånings rödt trähus med vitmålade lister inne på en lummig gård. Drängen slog ett slag med piskan och ropade: »Nu ä' vi hemma!»

Landgren rättade mekaniskt på sin sommaröfverrock och slog af det värsta dammet. Han kände sig varm om hjärtat vid tanken på att råka sin vän, som han ej sett på så länge. Ögonblicket därefter höll trillan framför trappan, och Palm kom brådskande ut för att välkomna honom, klädd i en lång svart rock, knäppt ända upp till halsen i sommarvärmen, svarta pantalonger, som voro något dammiga nedomkring, och en liten svart tygmössa på hufvudet.

»Välkommen, gamle vän», ropade han, medan han knäppte upp fotsacken och hjälpte Landgren ned. »Bär in kandidatens saker», sade han därefter åt en piga i förkläde och stärkt krage, som kom ut på trappan. »Hvar är Gunhild?» ropade han sedan. »Säg åt Gunhild att komma ut.»

Han var tydligen van att kommendera en smula här på stället, den gode pastorn. Gunhild lät emellertid hälsa, att hon inte var rik-

tigt klädd. Hon hade haft så mycket att stöka med.

»Nå, då får du hålla till godo med mitt sällskap. Vill du inte stiga upp?» fortfor Palm i gemytlig ton och gick förut uppför trappan.

Just som Palm öppnade dörren till sitt rum, kom en ung flicka ut genom en dörr midt emot. Hon var lång och något slankig. Hennes händer voro stora, och hennes rörelser rörde en viss oförmåga i att beherska sina lemmar, som är rätt vanlig hos unga damer, hvilka hela sitt lif lefvat på landet. Håret var ljust och frodigt, pannan hvarken stor eller liten, något skymd af håret vid tinningarna, munnen var liten, bildad med denna egendomligt hopdragna form, som framkallat liknelsen om ett körsbär, och ögonen voro klart blå, djupa och oskyldiga. Hon såg ut att ej vara mer än en sexton år. Men barmen var fyllig och gestalten utbildad.

Landgren stannade öfverraskad. »Förmodligen fröken Gunhild?» sade han med en bugning, i det han aftog hatten.

»Nej», sade Palm hastigt. »Min svägerska, Signe», tillade han som en slags presentation. Kyrkoherden hade tydligen haft smak för nordiska namn.

Landgren tog henne i hand. Hon såg litet

förvånadt och nyfiket på honom, rodnade och slog ned ögonen.

När de kommit in, och Landgren fått af sig öfverrocken, sade han: »Jag visste inte, att du hade någon svägerska. Henne har du aldrig talat om.»

»Nej, vi ha ju ej brefväxlat under det sista året, och när jag först kom hit, var hon bara ett barn.»

»Jaså. Det var emellertid en ovanligt vacker flicka.»

»Åh ja.»

De båda vännerna suto tysta i soffan. Landgren hade helst önskat att få gå ut, men när Palm tycktes föredraga kammaren, steg han i stället upp, öppnade fönstret och såg ut på gården.

Midt på planen växte en stor oxel, som med sina yttersta grenar nästan räckte ner till taket af boningshuset. Han kunde med sin hand hafva nått upp till de närmaste grenarna. Vid högra sidan växte syrener och guldrägn, vid den vänstra syrener och guldrägn, och borta vid dufslaget såg han också syrener och en liten buske guldrägn med stora, gula hängande klasar. Till höger om boningshuset var ett grönt staket med en grind, som sannolikt ledde in till trädgården.

Utanför en hundkoja låg en stor hund och sof, och midt på gården vankade några feta ankor.

Palm tog sig med ena handen åt hakan och hostade. »Om du ej tycker, det är för varmt här inne», sade han, »gjorde du mig en tjänst, om du stängde fönstret. Jag är mycket ömtålig för drag.»

»Det var något nytt», tänkte Landgren, men efterkom i alla fall sin väns önskan.

Som naturligt var, föll samtalet på senaste Upsalahändelser och akademiska förhållanden. Landgren gaf en skildring af deras gemensamma vänners senaste öden. En hade tagit examen, en annan hade lämnat Upsala utan examen, en tredje gick där och dref och söp, oförbätterlig som alltid.

Palm var ögonskenligen upprymd. Det var säkert länge, sedan han hade några direkta meddelanden från den yttre världen.

Landgren såg sig omkring i rummet. Möbleringen utgjordes af en skinsoffa med tydliga märken af fötterna från middagsluren, ett skrifbord med broderad matta (från fästmön), skriftyg och pennställ, en hvitmålad kommod, några stolar med träsits och en bokhylla. På en hörnhylla stodo ett par långpipor. De voro af sjöskum och fullkomligt svarta. Landgren kunde

omöjligt begripa, hur hans vän på så kort tid kunnat få dem så väl inrökta. Af böcker såg han, utom en del teologiska arbeten, Göthe, Shakspeare, Schiller, Tegnér och Runeberg, ett par dramer af Ibsen, kvarlefvor från den tidigare studenttiden, och en samling noveller af Bret Harte. På skrifbordet lågo provinstidningen och kungörelserna, som skulle uppläsas i kyrkan.

Landgren kunde knappt undertrycka ett leende.

»Läser du mycket nu för tiden?» sade han, mäst för att säga något.

»Åh nej, inte stort. Ser du, det blir så olika, när man kommer ut i världen.» — Här fick Palms röst något docerande och prästerligt, som roade Landgren obeskrifligt. — »Förr hade jag ett formligt behof af att läsa allt möjligt. Du vet, att jag ej läste denna moderna literatur, som ännu gör så mycket väsen af sig. Men allt möjligt annat läste jag. Våra gamla klassiska författare och de bättre novellisterna. Jag kände mig ordentligt tom, när jag ej på länge läst något. Nu råkar jag så få människor. Utom provinstidningen läser jag ibland en af de större tidningarna på postkontoret, och det är mig aldeles tillräckligt. Jag befinner mig mycket bättre däraf.»

Landgren hade ej lust att komma in i några tvistefrågor, utan undvek ämnet.

»Det gläder mig, att du i alla fall önskat se mig», sade han leende.

»Dig, ja det är en annan sak.»

Palm förde med en nästan förlägen åtbörd fingrarna genom håret och småskrattade, men på ett något tvunget sätt.

»Dig? Skulle jag ej vilja träffa en så gammal vän?»

Landgren hade alltid förr varit, hvad man kallar den styrande i deras vänskapsförhållande. Hans lifliga och muntra lynne hade af tidiga grubblerier och stark sjuklighet under de första studentåren blifvit något dämpad. Nu mera visade han denna egenskap mäst, när han blef särskildt upplifvad, eller också när han var på tu man hand med någon mycket förtrolig vän.

Han sprang upp och tog Palm om båda axlarna.

»Hur är det med dig, gamle vän?» sade han uppsluppet. »Hur har prästvägen bekommit dig? Har du fått mage än? Hva? Du väntar visserligen på pastoratet. Men när man är förlofvad med prostens dotter, kan man när som helst börja draga på räntorna. Mins du på Flustret, när du hade tagit dimmen?»

»Herre Gud, ja», sade Palm, och ögonen tindrade.

»Svär du?» sade Landgren och började trafva upp och ner på golvet. »Det var ett godt tecken. Ja, jag kunde väl tro, att dammet inte skulle fastna på dig.»

Palm såg förlägen ut och mumlade något om glädjen att träffa en gammal vän.

»Jaså, du svär i glädjen? Det var ett oprästerligt sätt att uttrycka sin glädje. Men det är lika välment. Dricker du toddy med svärfar om kvällarna? Hva?»

Det där var litet oförsigtigt sagdt, och Landgren insåg det också genast. Palm hade med ens blifvit alvarsam.

»Jag får verkligen bedja dig . . .», började han.

»Nej, snälla bror», sade Landgren aldeles för-
tviflad. Ty han kände till den där tonen sedan gammalt. »Jag menade ju ingenting. Jag rår inte för, att jag tycker, det är roligt att se dig så här igen.»

Men Palm behöfde verkligen hålla på sin värdighet nu.

»Det kan man uttrycka på ett mera passande sätt», sade han.

Landgren såg på sin vän. Han hade fått bättre färg än under den sista tiden i Upsala.

Det väl kammade linhåret låg lugnt och stillsamt öfver hans fullkomligt släta panna, ögonen voro obestämdt ljusblå, fridsamma och matta, och munnen hade vanligen ett drag af tillkämpad ödmjukhet, som på ett särdeles komiskt sätt stack af mot den prästerligt myndiga uppsyn, han för tillfället anlagt.

Landgren var i grund och botten en alvarlig natur. Men hans sinne för det komiska var för starkt utbildadt, för att han skulle kunna känna sig oberörd af vännens svårighet att hålla prästen vid lif, när de voro på tu man hand.

»Genera dig inte för mig, utan låt den gamle Adam taga ut sin rätt», höll han på att säga. Men till all lycka underlät han det.

»Jag har ju inte sett din fästmö än», sade han i stället.

Palm klarnade upp.

»Vi måste vänta en stund», sade han. »Fru-timmerna hålla på med middagsbestyren ännu.»

Sedan flöt samtalen ledigt och ostördt, tills huspigan kom upp med matbud och förklarade, att fruntimren slutat sin toilett, och att kyrkoherden återkommit från sin vanliga middagspromenad omkring åkrarna.

»Skämta inte där nere så där som nyss», sade Palm, i det de gingo ut för trappan.

»Var lugn», sade Landgren.

De gingo genom ett litet kabinett och kommo in i ett tämligen stort förmak, där familjen för tillfället var samlad. Rummet var ljust och vänligt med gammaldags möbler. En stor ålderdomlig oljelampa, som blifvit försedd med fotogènbrännare, stod midt på divansbordet ibland album, diktsamlingar i vackra band, blomvaser med friska syrener i och ett planchvärk öfver svenska herrgårdar. Landgren lade särskildt märke till, att det fans ett pianino i rummet. Golfvet var nyskuradt, och det var hvita öfverdrag öfver alla möblerna. En gardin var nedfäld för solens skull, och alla fönsterna voro omsorgsfullt stängda. Luften var tryckande varm och doften från syrenerna nästan bedöfvande.

Kyrkoherden var en gammal man, så godt som aldeles döf, med ett välvilligt utseende. Han var ganska fet och välmående, de små, godmodigt plirande ögonen suto långt in, han rörde sig långsamt och med en viss svårighet, och det var en liten fet, knubbig hand, han räckte Landgren till välkomsthälsning.

»Det är inte ofta, vi se främmande hos oss», sade han. »Nu skall det bli riktigt roligt att få höra något därutifrån. Vi få snart mat. Kandidaten är väl hungrig, kan jag tro?»

Kyrkoherden hade något nästan världsmannalikt i sitt väsen, som förvånade Landgren. Han var nyrakad, den hvita halsduken, som på gammaldags manér i dubbla hvarf satt virad omkring den uppstående kragen, var knuten med särdeles omsorg, och håret var kammadt med vida mer talang, än den hans måg hade använt på sin chevelure.

Prostinnan, som hon kallades, ehuru hennes man blott bar kyrkoherdetiteln, välkomnade honom därefter med ett par ord. Gunhild, som värkligen i fulhet tycktes motsvara sitt rykte, tryckte hans hand, som om han varit en gammal vän, och sade, att »Otto hade talat så mycket om honom». Signe tog honom i hand utan att säga något och satte sig sedan i en vrå för sig, därifrån hon dock ganska uppmärksamt följde med, hvad som försiggick.

Middagen var emellertid snart serverad, och det var en riktigt trefflig middag. Prosten slog naturligtvis i lilla supen och uppehöll humöret vid smörgåsbordet. Man fick tala något högt till honom för att göra sig hörd, men det betydde föga, ty han talade mäst själf, och berättade med tydlig tillfredsställelse gamla akademi-historier, som Landgren skrattade åt, därför att gubben var så munter, när han pratade, och

som Palm också skrattade åt, men på ett sätt, som visade, att han hört dem många gånger förr, men lärt sig konsten att vara uppmärksam. Frun i huset var mera tyst, hon såg ut att hafva klent bröst och hostade ofta. Landgren började begripa, hvarför alla fönster voro stängda, samt hur Palm kommit att blifva ömtålig för drag.

För öfrigt pratade Gunhild också mycket om en resa, hon för ett par år sedan gjort till Stockholm, om nationalmuseum och Molins fontän, om maten på »Rydberg» och om operan, där hon varit öfverförtjust i »Trubaduren». Men det roligaste var i alla fall, att Otto hade varit med. Han hade så bra reda på all ting.

Signe var fortfarande lika tyst. Landgren försökte ett par gånger att tala till henne. Hon såg vackert på honom, men gaf blott enstaviga svar.

Prostinnan och Gunhild hade gjort sitt bästa med middagen. Ganska riktigt — inledningen gjordes af sur mjölk, som var vispad i en blå porslinskål. Kyrkoherden åt tre talrikar under förklaring, att det var det bästa han visste, och prostinnan var ledsen, för att Landgren ej orkade äta mer än två. Gunhild talade om, hur tråkigt det var, att de inte kunnat få någon fisk, men fiskaren hade lurat dem. Landgren tackade

i sitt hjärta all god gåfvas gifvare, för att han behållit fisken för sig själf och låtit dem få kalfsteken genast efter mjölken. Ty när vår kandidat utom mjölken fått i sig två portioner kalfstek och spenat med socker i, så måste han till sin ledsnad förklara sig ur stånd att äta mer än en portion ostkaka.

Till sist blef det lönlöst att dröja längre vid bordet. Alla hade varit mycket upprymda, utom Signe, som ibland på sin höjd skrattat tyst för sig själf; men när de stego upp, bredde sig ett högtidligt alvar öfver allas ansigten. Kyrkoherden själf såg ut att ej taga saken fullt så sorgligt, men alla tre fruntimmerna slogo på en gång ned ögonen, som om någon ryckt i en tråd bakom dem, och lade händerna i hvarandra, medan den unge pastorn långsamt, nästan stilla knäpte ihop sina händer och med en mjuk predikoton, som öfverraskade Landgren, emedan han aldrig förr hört sin väns röst låta på det sättet, långsamt och högtidligt framsade bönen: Tacker Herran, ty han är god etc. Landgren såg ned och bet sig i läppen. Det var dock nästan för mycket, när det gälde maten. Kyrkoherden såg under bönen ett par gånger på sin måg för att skynda på honom, och när han sagt Amen, rätade gubben hastigt upp sig och utropade:

»Nu tror jag, en cigarr skall smaka skönt!»

Palm undvek att vända sig mot svärfadern, men såg dystert framför sig med ett uttryck af ogillande. Han tyckte ej om, att man gaf efter för världens barn.

Emellertid gingo Landgren och kyrkoherden in i den senares arbetsrum för att tända cigarrer.

Kyrkoherden visade honom ett par uppstoppade fåglar, som voro hans egna händers verk, och af hvilka han kände sig mycket stolt, samt tog fram några präktiga svartglänsande sjöskumpipor, som han förklarade vara en uppmuntran under hans arbete. Det fattades ett par på piphyllan, som tydligen flyttat en trappa upp till pastorn.

Alt från första stunden Palm kom till prästgården, hade han nämligen fattats af en stilla kärlek till de stora svarta piporna, som stodo i en prydlig halfcirkel på kyrkoherdens hörnhylla. Han hade gått och i tysthet betraktat dem, i ensamheten till och med tillåtit sig att någon gång taga ned dem och i hemlighet profva dem. Det var märkvärdigt, hvad röken smakade bra. Pastorn tänkte därpå, så ofta han uppe på sitt lilla rum drog några bloss ur sin stora träpipa med syrénskaftet.

Nästan samtidigt hade hans kärlek till Gun-

hild vaknat. Det var visst intet samband mellan dessa två inbördes så olikartade känslor. Men de uppstodo på samma tidpunkt, blefvo med tiden alt starkare, fylde på olika sätt upp hans tillvaro och trufdes fredligt sida vid sida, utan att invärka störande på hvarandra. På det djup i Palms själ, som tillhörde det omedvetna, fans det säkert ett enhetsband mellan dessa två motpoler i hans väsen. Psykologien har dock ännu ej lyckats få tag i, hvori detta bestod. Men ett faktum var, att den ljumma sommarkväll, när Gunhild i syrénersån med darrande röst sagt honom sitt ja, motsträfvigt vändt sina skälfvande läppar till den första kyssen, och den blyga flickans gamla föräldrar med tårar i ögonen gifvit de unga tu sin välsignelse, då hade kyrkoherden-svärfadern senare på aftonen tagit sin blifvande måg under armen, fört honom in i sitt rum, stält honom framför piphyllan och bedt honom välja ut ett par åt sig till minne af denna lyckliga dag. Och när Palm senare på aftonen satt ensam uppe på sitt rum, då rökte han ur en af de svarta piporna och tänkte på all den lycka, som födes af kärleken.

Prostinnan och Signe hade emellertid redan placerat sig under den stora oxeln, dit man också

burit kaffebrickan. Palms misstämning tycktes hafva vikit för en fredligare. Efter middagen hade han en stund lagt beslag på sin fästmö, och de två promenerade nu inne i trädgården med armarna om hvarandras lif, medan de alt ibland stannade för att kyssas.

»Så där ja», sade kyrkoherden, i det han tog plats och sköt fram en stol åt sin gäst, »de båda älskande tyckas taga sig en extra efterrätt, och känner jag dem rätt, brukar det räcka länge.»

Prostinnan bet nästan omärkligt ihop läpparna, och Signe rodnade. Hon hade lätt för den saken.

Men Landgren hade under hela middagen känt efterdyningar från samtalen med Palm före middagen. Hela tiden hade han haft en nästan oemotståndlig lust att göra någon galenskap här i huset. Det gick nu emellertid inte för sig. I stället begagnade han sig af kyrkoherdens mindre anmärkningsvärda kvickhet för att få explodera i fred. Han brast ut i en den mest skallande smittsamma skrattsalva, hvori kyrkoherden beredvilligt instämde. Prostinnan blef ordentligt ond, men Signe såg först litet frågande på honom, hvad han egentligen skrattade åt. Så drog hon också på mun, och slutligen föll hon in med

den klaraste diskant, under det tårarna kommo henne i ögonen.

Den muntra trion på gården afbröt den svärmiska duetten i trädgården. De båda förlofvade kommo arm i arm fram mot sällskapet.

»Hvad skrattar ni åt?» ropade Palm på afstånd.

Men då blef det ändå värre. Det var ju dem, man skrattat åt. Landgren kände, hur tjufpojken blef honom öfvermäktig. Han gjorde sig för ett ögonblick alvarsam och svarade: »Jo, jag talade bara om för kyrkoherden, när du stod på hufvudet i nationens vattentunna första Maj».

Det där var en mycket ömtålig historia från Palms debut inom studentlivet. Men efter middagen och promenaden i trädgården var han lyckligtvis i en mer än vanligt människovänlig sinnestämning. Han instämde godlynt i skrattet. Kyrkoherden begrep vändningen genast och skrattade ohejdadt. Men Signe stannade midt i skrattet och såg med öppen mun och frågande blickar på kandidaten.

Så småningom öfvergick emellertid samtalet till alvarsammare ämnen. För att göra sin gäst ett nöje trodde sig kyrkoherden böra tala litet politik, hvilket han eljest ej var öfverdrifvet road af. Landgren var så fåordig, han kunde, utom när det gälde en eller annan faktisk upplysning.

Men till hans stora förvåning kastade sig Palm mycket lifligt in i debatten, hälst när en fråga af mera allmän natur var å bane. Landgren var ytterst frapperad af den säkerhet, med hvilken han yttrade sig. Han talade som en gammal erfaren man, strängt konservativt och nästan afskräckande respektabelt, ordade nedlåtande om ungt folks fallenhet för öfverdrifter och yttrade sig med sympati om, hvad han kallade för den gamla goda tiden.

Kyrkoherden var påtagligen imponerad af hans grundliga sakkännedom, och de miner, hvarmed damerna åhörde hans föredrag, visade tydligt, att för dem var han utom all fråga en auktoritet. Landgren hade återigen svårt att afhålla sig från att falla in och fråga, när han varit med om den där gamla tiden, men han teg visligen.

Kyrkoherden gaf sig in på Englands förhållande till Irland, uttalade sig om Gladstones beteende mot zulukaffrerna och hans politik i den österländska frågan, hvarifrån samtalet helt plötsligt hoppade in på fenomenerna.

Palm förstod konsten att följa med i ett samtal. Han markerade sin uppmärksamhet genom att, vid alt hvad prosten sade, göra en böjning på hufvudet, svara ett »ja», ett »naturligtvis», »just

så» eller »ja visst», uttaladt med en axelryckning och en rörelse, som om han slängde någonting långt bort. SjälF ytrade han sig ej ännu.

Men från fenomanerna öfvergick man till nationalitetsfrågan i almänhet. Och då blef det lif i Palm.

»Man talar så mycket om vårt lands underlägsenhet gent emot utlandet», sade han. »Hvar enda ungtupp talar om, hur lågt vår kultur står. Men jag tror, att den tvärtom står ganska högt. Få vi ej årligen pris på utställningar och internationela pristäflingar? Se bara på våra Eskilstuna-rakknifvar till exempel. De äro erkändt de yppersta i världen. Och vårt järn likaså. Men det är dessa moderna idéer, som hota att undergräfvä nationalitetskänslan och pråla med en flack kosmopolitism. Vill man värkligen vara fosterlandsvän, då måste man också hålla på sitt land framför alla andra. Och erkänner man inte nationaliteten, då faller familjen. Och faller familjen, då faller samhället. Se på historien! Alt som där har skett, det har skett genom nationerna.»

»Är man mindre fosterlandsälskande, för att man ser sitt lands svagheter?» sade Landgren hastigt.

Kyrkoherden betraktade honom en stund nästan misstänksamt.

»Nej, det är man väl inte», sade han.

Palm tog hett i för att försvara sin sak och talade länge. Prostinnan sydde ifrigt, och Gunhild såg på Palm, medan han talade, och nickade bifall. Men under det han hörde på sin vän och ibland replikerade denne, märkte Landgren, hur Signe alt ibland såg på honom med ett lifligare uttryck än vanligt i sina ögon, och att hon slutat upp med sitt arbete och hörde på.

»Hvad tror fröken om det här?» sade Landgren, när dispyten varat en stund.

»Jag . . . jag . . . det vet jag inte», sade Signe och rodnade igen.

Samtalet afstannade så småningom. Sällskapet skildes åt för att råkas senare på aftonen. Fruntimmerna suto kvar vid sitt handarbete, kyrkoherden gick in för att sofva middag, och de båda vännerna följdes åt in i trädgården, där de gingo fram och tillbaka på den stora midt gångan.

Efter supén skulle Signe spela piano. Hon gjorde det något motsträfvigt och med en förlägen sidoblick på Landgren.

Hon spelade enkelt och behagligt med ett säkert anslag och utan ringaste effektsökeri. Det

var ett par af Mendelssohns Lieder. Stilla, svärmiska och melankoliska bredde sig tonvågorna öfver rummet. Landgren hörde betagen på. Han tänkte på detta lilla afsides liggande hem, som var så likt tusende andra. Han tänkte på, hur lifvet skulle lefvas här, där en dag, sådan som den han tillbragt i dag, var ett afbrott i hvardagligheten och enformigheten. Och han tänkte på, hur en kvinna, sådan som hon där vid pianot, skulle känna det, när lifvet gled framåt i enahanda, och hon dock åtminstone någon gång måste säga sig själf, att de toner, hon framlockade ur instrumentet, borde hafva födts af ett lif, som var för mer, än det som någonsin skulle blifva hennes.

Under spelet hade kyrkoherden gått ut i trädgården, och prostinnan hade blifvit kallad ut i köket. De båda älskande suto försänkta i en stum omfamning.

Landgren bugade sig, när Signe slutade att spela. Hon satte sig vid fönstret och såg ut. Han gick ovilkorligen fram till henne.

»Ni spelar ju aldeles utmärkt», sade han.

Hon såg förvirrad ut och visste ej, hvad hon skulle svara.

»Har ni aldrig tänkt på att få lära er musik

riktigt?» sade han. »Har ni aldrig önskat att få komma ut? Till Stockholm till exempel?»

Hon såg hastigt på honom.

»Jo, jag har nog tänkt, förstås», sade hon. »Men det går väl inte.»

I detsamma ropade kyrkoherden på Landgren ute från trappan. Han ville visa honom ankorna.

Landgren sprang ut. Signe stödde ansigtet mot handen och såg ut genom fönstret. Att komma ut, långt bort! Att få se något af världen! Att få lära något riktigt! Hon lutade pannan mot det kyliga glaset, och underliga, oroande tankar foro igenom hennes lilla hufvud. Hon gnolade sakta för sig själf en gammal melodi: »Långt bort, långt bort», och det föreföll henne, som om det var det, hon önskat och längtat efter i hela sitt lif.

Följande dag, när Landgren kom ner till frukosten, höll han på att inte känna igen kyrkoherden. Han stod vid frukostbordet och höll en kaffekopp i handen, klädd i en slags underlig fantasikostym. Krage och halsduk voro totalt försvunna, stärkskjortan var oknäpt, och silfret på den åldriga barmen tittade muntert ut genom springan. Han bar en grå hamprock, som var aldeles öfversållad med evigt outslätade veck,

och hvars krage på ett outransakligt sätt vikt sig inåt under västen. På fötterna hängde ett par tofflor af obestämd färg och nedanför benkläderna slängde ett par fordom hvita band, jämte något, som starkt erinrade om det fatala ögonblick, när en dam håller på att tappa underkjolen. Världsmannen hade ohjälpligt försvunnit.

»På förmiddagarna är jag alltid hvardagsklädd, skall jag säga kandidaten», sade kyrkoherden muntert. »Jag trifs inte annars.»

Gunhild saknades. Hon var förkyld, sade man, och låg till sängs. Landgren tyckte sig iakttaga, att fästmannen bar in frukosten till henne på sängen.

Emellertid gick dagen ungefär som den föregående.

Landgren rökte med pastorn, språkade litet med Signe, hade långa samtal med sin vän, företog en promenad i den närmaste trakten och besåg trädgårdens och ladugårdens märkvärdigheter.

Efter supén satt han på Palms kammare. En stund gick under tystnad.

»Känner du dig ej bra isolerad här?» sade Landgren till sist.

»Nej», sade Palm. »Det gör jag visst inte. Hur kan du komma på en sådan idé?»

»Ah, det föll mig bara in», sade Landgren.
»Det skulle jag göra.»

»Det är stor skilnad på dig och mig. Världen har icke samma lockelse för mig.»

Palm talade ifrigt. Det lät som om han försvarade sig mot en anklagelse.

»Jag är icke isolerad», sade han. »Du kan ej tro, hvilket inre lugn jag här lefver i. I en stor stad ...»

»Upsala är ingen stor stad», inföll Landgren.

»Om du så vill, nej. Men dock en, där man råkar många människor, som alla hafva skiftande meningar. Det irriterar en, det förstör själfständigheten. Den ene säger ett, den andre ett annat. Och man försöker fåfångt att bilda sig en egen mening. Det beror ofta på, med hvilken talang en åsigt framställes, om man går in på den eller ej. Och man bländas så lätt af skenet. Åh, man blir så trött på detta evigt växlande, att man ibland tycker sig nära att aldeles tappa bort sig själf.»

»Men», invände Landgren, »själfständigheten består väl ej i att vara säker på en sak, därför att man aldrig blir motsagd.»

»Det har du kanske rätt i», genmälte pastorn.
»Men det är en sak till. Man blir också osjälfständig i sina handlingar. I en stad kommer

man i högre mening att handla under inflytande af andra. Enheten i ens lif försvinner, och enheten är dock lifvet.»

»Men äfven här står du väl under inflytande af andra.»

»Ja visst. Men på ett så helt annat sätt. Här lefver jag i en liten krets, som i det stora hela aldeles delar mina meningar och min tro. Vi stämma därför icke öfverens i alt. Det fins tvärtom mycket, hvori vi hafva olika åsigter. Men om det viktigaste äro vi dock ense, och när man i grund lär känna en människa, invärkar hon ej längre på en.»

»Säger du det?» sade Landgren litet elakt.
»Jag trodde, det var tvärtom.»

»Nej», sade Palm och slog med handen.
»Det där har du ingen erfarenhet af. Du är icke förlofvad. Man stärker i stället hvarandra och underhåller ömsesidigt det inre lif, som blifvit väckt. Och man blir stödd af denna lilla krets, i hvad man förut väl velat, men ej kunnat fasthålla. Du kan ej ana, hvad det vill säga att lefva bland idel likatänkande, och hvilken kraft och säkerhet det ger åt hela ens inre människa. Här utvecklar man sig själf och sin egen vilja. Man får fasta meningar, som af ingenting kunna rubbas, och man lär sig att

handla. Lifvet går så tyst och stilla, så komplett utan buller och oro. Man önskar ingenting mer, än hvad man har, och man rent af vantrifs vid alt detta myckna, som rycker en med sig i en stor stad, där lifvet lefves så hastigt. Där lefver man i centrum. Vi åter lefva i periferin.»

»Det gläder mig, att du trifs så bra», sade Landgren, i det han undvek att se på sin vän. Men han hade en stark känsla af beklämning.

»Om jag trifs», fortfor Palm. »Ja, det kan du vara säker på. Jag har aldrig känt mig så lycklig och så andligen fri. Alla hålla af mig, både här hemma och i trakten omkring. Troligen får jag också till nästa vår komministaturen i annexet. Då kan jag ju gifta mig om något mer än ett år. Och mänskligt att döma, lefver väl ej svärfar länge, så att jag kan också hoppas att snart bli hans efterträdare. Men det önskar jag visst inte. Ännu har jag god tid att vänta.»

Landgren teg en stund, när Palm slutat. Det var värkligen mycket i, hvad vännen sagt, som han förstod och delvis sympatiserade med. Men i alla fall kunde han ej låta bli att svara: »Tror du, man är mera själfständig, om man ledes i

en riktning af några få, än om man ledes åt alla möjliga håll af många?»

Det blef ingen vidare dispyt om saken. Landgren sade god natt och gick in till sig.

När han tidigt morgonen därpå reste, voro alla familjens medlemmar uppe och stodo på trappan och viftade, när trillan rullade bort. Gunhild hade återvunnit sin hälsa, och när han for ut genom grinden, såg Landgren, att hon stod bredvid Palm, som höll henne om lifvet.

»Kom snart igen!» ropade kyrkoherden.

Palm teg, men nickade med ett underligt uttryck i sitt ansigte.

Landgren var förstämnd den första halfmilen. Han hade trifts där bra och blifvit mottagen med vänlighet. Och dock var alt så olika med, hvad han tänkte sig under benämningen lif. Det var nog bra, att folk hade olika fordringar här i världen.

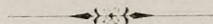
Men huru skulle Palm utveckla sig? Landgren undrade, om han i framtiden skulle acceptera svärfars hvardagsdrägt samt uppträda med mage och barnungar. Han småskrattade, när han tänkte därpå. Och Signe! Landgren kände sin benägenhet för svärmerier och var glad, att han kommit ur elden. Hon var annars för god för sin omgifning, tyckte han.

Trillan hade kommit öfver slätten och fram mot saltsjön. Horizonten var vid och fri. En frisk vind blåste, och borta vid bryggan hvirflade röken från ångbåten.

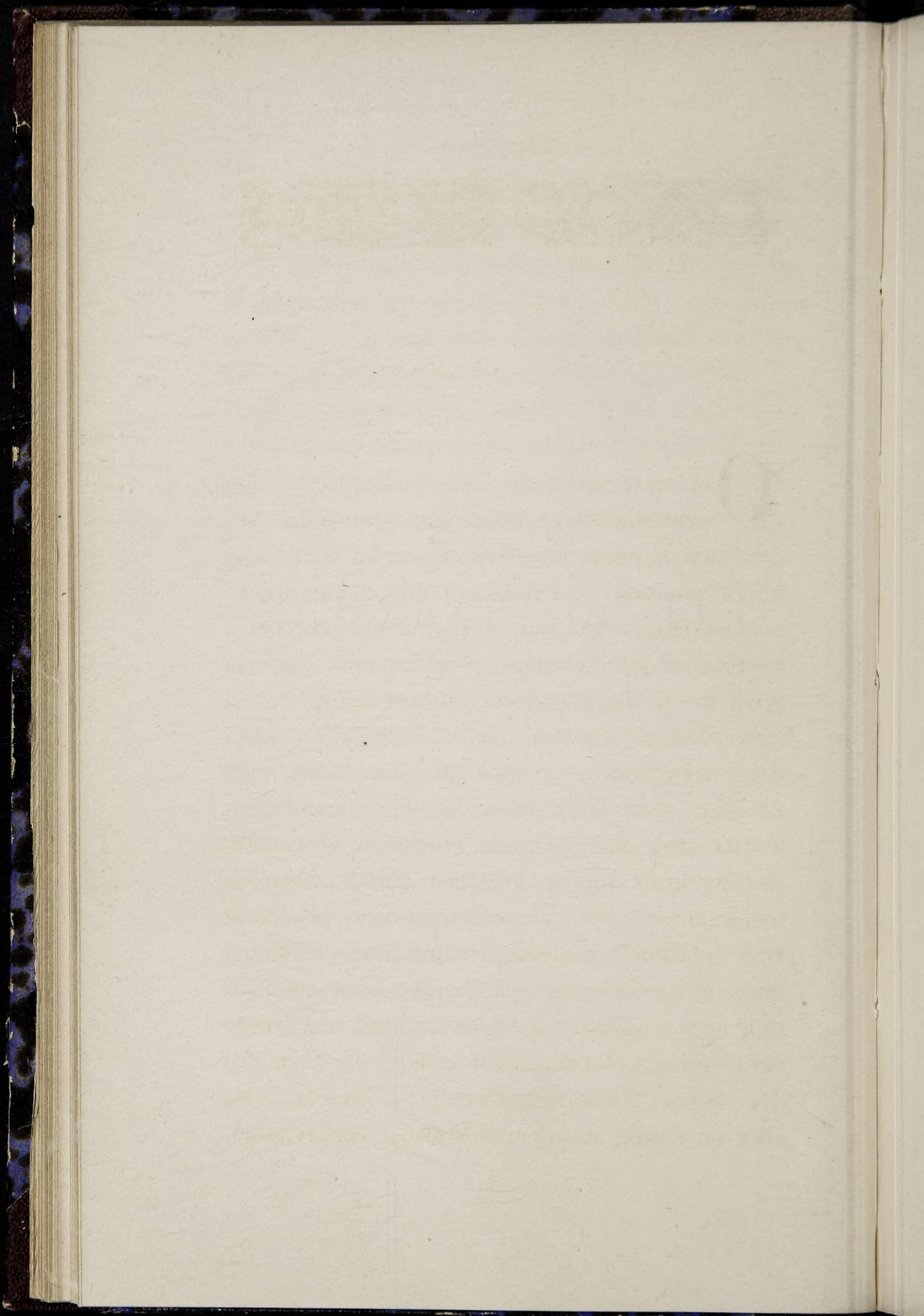
När de kommit fram, steg Landgren ur och gaf drängen drickspenningar.

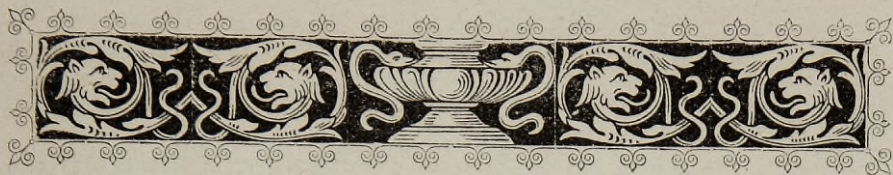
»Hälsa hem», sade han.

Och när trillan vände tillbaka, satt han en stund på däckets och såg efter den, tills den försvann bakom en backe åt skogen till.

ETT KONSTNÄRSPAR.

Det är ingen af de stora konstnärerna, jag vill skildra, ingen af dem, som slagit världen med häpnad, icke ens någon af dem, som blifvit storheter i sitt lilla hemland här uppe i nordnen, långt borta från möjligheten af europeisk ryktbarhet och ett världsberömdt namn. Jag vill gifva er en liten historia om ett konstnärspår, som tillhörde en sfer, där vi i allmänhet pläga draga på munnen, när man talar om konst, men en sfer, som dock inom sig äger människor, hvilka med medelmåttans oförmåga af verklig alstringskraft förena artistens nervösa, oroliga temperament och konstnärsnaturens hela åtrå efter bifall och framgång, människor, som känna brytningsperiodernas hela jäsning med sömnfattiga nätter, plötslig leda vid arbetet och omotiverad melankoli, men som aldrig nå fram till det lugna utvecklingsarbetets tillfredsställelse eller en slutlig framgångs kraftiga segervisshet.

De spelade helt enkelt på kaféer, båda två första violin.

Hur han hade kommit på den idén att blifva konstnär, är något oafgjordt. Han hade just aldrig haft böjelse för någonting, hade varit i handel, kommit på kontor, setat vid posten och fungerat som handelsexpedit. Men fiol hade han spelat under alla sina olika, mera praktiska geschäft, och som han af naturen var mörklagd med djupt liggande ögon och yfvigt polkahår, var han alt från pojåkåren lifligt öfvertygad om sin kallelse som konstnär.

En dag hade han gått upp till en bekant musiker med den gamla vanliga frågan: »Tror herrn, att det kan bli något af mig?», och som detta i allmänhet är litet svårt att afgöra för en utanför stående person, och sagde herre dessutom var ängslig att beröfva världen ett geni, ifall han skrämde den här underliga kurren med det långa håret och de svarta ögonen tillbaka till näringarna, så svarade han i en undvikande ton, att med öfning och flit torde han nog med tiden kunna uträtta åtskilligt, sedan vissa ojämnheter i föredraget blifvit öfvervunna.

Han skulle ha sagt, att karlen spelade falskt, men det sade han inte.

Vår man gick emellertid hem, stolt som en

gud, och sade till hela världen, att herr N. N. slagit honom på axeln och sagt: »Er blir det en konstnär af med tiden».

Och hur det är, någon fins det alltid, som man kan göra lika galen, som man är själf.

Hur hon hade kommit att spela fiol, det var mindre underligt. I hennes hem var det fattigt. Fadern var en försupen musikanter, som blåste klarinett vid en af sekundteatrarna, der modern varit statist, och sedan han dött, hade det varit svårt nog att finna en lefnadsställning åt de fyra, han lämnat åt modern att försörja.

Fadern hade dessutom varit utaf dem, som fuska på alla möjliga instrument, och när han märkt, att den äldsta flickan ärft hans öra och håg för musiken, hade han börjat lära henne spela fiol. Det blef nu födkroken, som man grep till, och hon fick plats vid ett »kapell», som reste omkring och konserterade i landsorten.

Hon tänkte aldrig på att få en första fiol, bara på att få spara ihop litet, så att hon skulle slippa lida nöd på gamla da'r. Hon var en tillbakadragen natur med små tankar om sig själf och inga öfverdrifna anspråk på lifvet. Men hon var en konstnärssjäl, som på sitt drömmande, inåtvända sätt älskade musiken, fast hon själf aldrig drömt om att blifva något. Och så kom

han till kapellet — man fick aldrig veta, hvarför han uppgifvit sin plan att bli första violinist vid kongl. hofkapellet — och han blef deras första fiol, orkesteranförare, kassaförvaltare och solist.

Det blef ett nytt lif för henne. Hon var ej kritiskt anlagd, och hans djärfva sätt, halsbrytande, fast stundom något mystiska fingeröfningar, hans efter premierartister imiterade sätt att föra stråken samt kanske också hans bleka ansigte med sin svarta ram och de slappa linierna omkring munnen, hvilka hon tydde som spår af bittra lidanden under ett mödosamt lif, gjorde honom i hennes ögon till en man, som stod högt öfver andra dödliga, som ingen förstod, men för hvilken hon ville blifva alt, fast hon knappast kunde hoppas att vara något. Och som han tyckte om att vara föremål för tillbedjan, var det ej underligt, att de blefvo gifta och snart reste tillsammans under namnet herr och fru Ratzibov, ett nom de guerre, som han antagit redan innan han kom till kapellet som förste fiol, orkesteranförare, kassaförvaltare och ende solist.

Ni skulle ha sett henne, när han spelade sitt bravurnummer à la Paganini, de första satserna i »Carneval de Venise». Han vågade sig visser-

ligen högst sällan ut på de allra kinkigaste passagera, men de lättare varierade han i stället så mycket oftare. Under hela solot satt hon tyst och orörlig bakom honom, det låg en märkvärdigt intensiv glöd i de där ögonen med den mörka ringen omkring, som kommer af nattvak, och öfver hennes läppar sväfvade ett sällsamt leende. Hon hörde ej de toner, som klingade mindre rent, hon märkte ej felgreppen, hon förstod ej humbugen hos denne musikens kortkung. För henne var det rökiga kaféet ett konstens tämpel, der smäckra pelare till hans ära buro resliga hvalf, de af spirituosa rödbrusiga anletena, som stirrade mot henne, strålade af entusiasm för konsten, hans konst, och applåderna, som voro starka vid tiotiden, klingade i hennes öron som förspelet till den bifallsstorm, hvilken på starka vingar skulle bära honom upp till tinnarne af ärans tempel. Och när han slutat och med en trött åtbörd vände sig om, sköt det en blixtnur ur hennes öga, som bort vara honom mer än en hel hufvudstads hyllning.

Så var det en dag, han frågade henne, om hon ej också ville taga ett solo. Ty hon spelade egentligen icke illa.

»Publiken tycker mer om fruntimmer», sade han.

Det kostade någon möda att förmå henne

därtill, och hon valde ej heller något bravurnummer.

Hon hade varit nervös hela dagen, den stora dagen, när hon skulle spela sitt första solo.

Det var mycket folk. Pratet hade öfvergått till hviskning, vid flere bord satt man aldeles tyst. Den lilla orkestern hade spelat opp förspelet, herr Ratzibov gaf tecken med taktpinnen, och hon började.

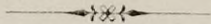
En lång, ren ton, som kom hela salen att blifva som ett stort tomt rum, hvilket hon fylde med ett enda stråkdrag. Så en svag, nästan ängslig löpning, och så kom melodin i klara, alt starkare toner. Där funnos inga virtuossaker, men en förvånande innerlighet och ett något, som band tungorna. Hon kände, hur stilla musiken sänkte sig ned öfver de lyssnande, hon såg, hur glasen stodo orörda, hur det glimmade till i ett par ögon, och veka och välljudande buros tonerna ut öfver den tysta skaran därinne. Hon hade spelat sig varm, och när hon hade tagit den sista tonen, vände hon sig bort med en liten röd fläck på hvardera kinden.

Det bröt lös en storm af applåder, som aldrig tycktes taga slut. Hon ville ej tacka för dem, utan följde herr Ratzibov ut under pausen.

Han hade hela tiden känt som en bekläm-

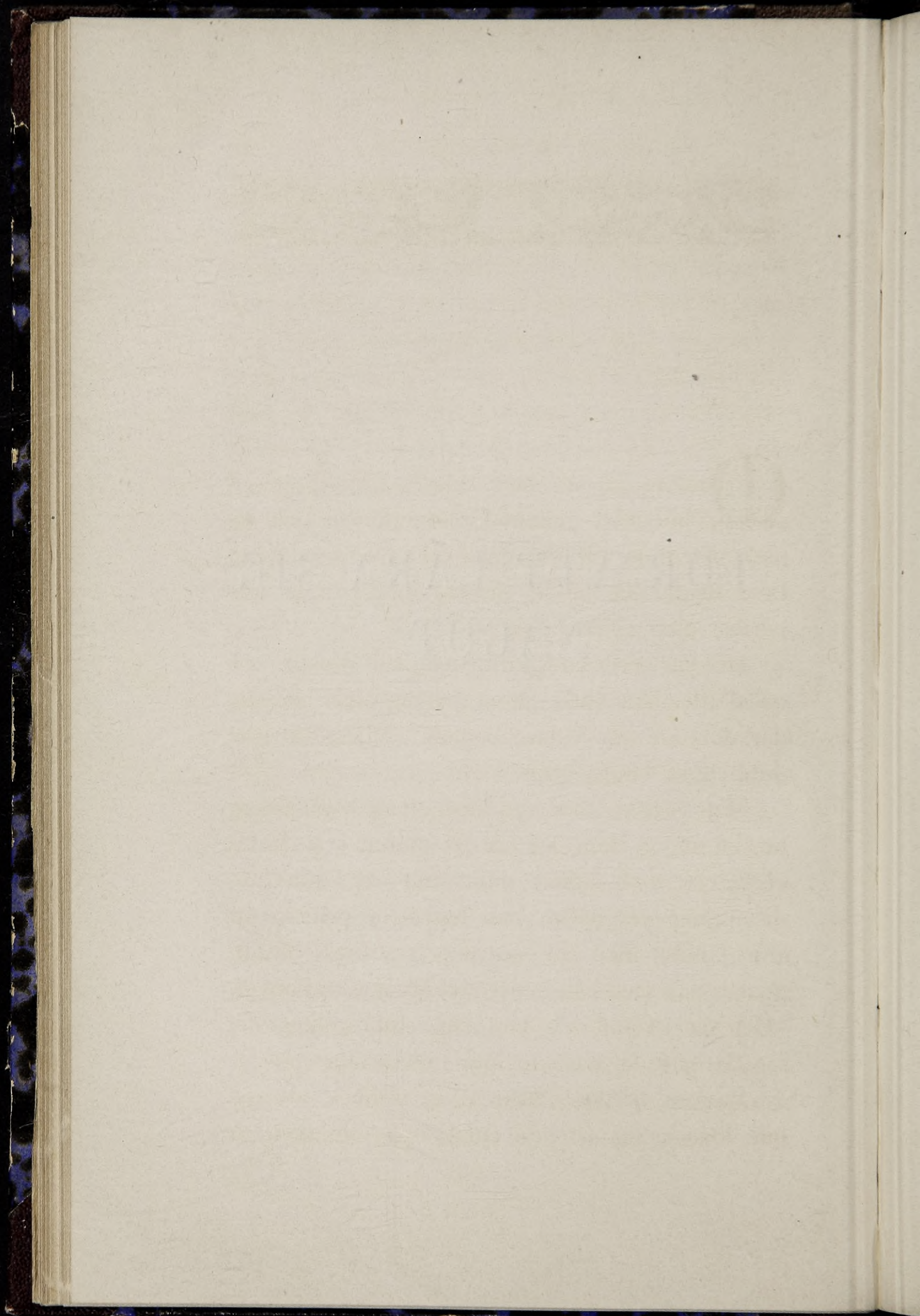
ning. Han förstod, att det var en succès, och ett ögonblick fick han en slags aning, att hans lilla obetydliga hustru växt honom öfver hufvudet. Han erfor en stickande känsla i bröstet, som han ej ens ville erkänna för sig själf, att den härrörde af afund.

Men när han kom ut ur salen, lade han armen om hennes lif och sade med ett litet skratt: »Publiken tycker mer om fruntimmer».

FOR THE YEAR 1871

FÖR ATT LÄRA SIG
NÅGOT.

Madam Ström stack tidigt på morgonen ut hufvudet genom förstugudörren och ropade sedan in till sin man: »Det är förskräckligt, hvad det snöar, Ström, inte kan vi låta barnen gå i skolan i dag».

Det var öfver en fjärdingsväg till skolan, och då skulle man ändå gå en genväg öfver skogen, där det inte var vidare banadt. Eljest var det dubbelt så långt, godt.

Men Ström, som var kusk, hade varit dräng hos en major, som låg ute på möten och därför visste ett och annat om sättet att hålla husdisciplinen vid makt, han hade för princip att aldrig hålla med sin hustru och svarade därför, medan han med ena benet klef öfver sängkanten: »Det får di lof och lära sig. Inte duger det för fattig folks barn te inte kunna tåla snö».

Madam Ström visste af erfarenhet, att det inte lönade sig att tala emot, och som hon var

en klok kvinna och ej ville, att barnen skulle höra, att föräldrarna voro oeniga, nöjde hon sig med att stoppa in litet mer och bättre matsäck än vanligt åt dem samt bad dem därefter se sig väl för på hemvägen och inte sätta sig någonstades och hvila. När de hade gått, var hon litet orolig. Men den som ständigt har arbete, tänker ej i onödan på olycka, och dessutom sade Ström, när han hade fått i sig kaffetåren och gick ut för att se till stallet: »Se, barnen får lof och lära sig något. Om jag hade fått det, så hade jag inte behöft gå här och lanka inte».

Det var en pojke och en flicka, de som nu begåfvo sig i väg. Gossen var åtta år och flickan nio. Hon hette helt enkelt Hilda, men gossen hade blifvit döpt till Gottschalk, ty det hette majoren, som Ström hade tjänat hos, och det var den gentilaste karl, han kände.

Snön föll i täta flingor. Den lade sig mjukt öfver barren på granarna, smög sig fast i de fina öppningarna dem emellan och bildade som en liten ås med skarp kant, hvilken gick ända ut i grenarnas yttersta spetsar, och när man tittade uppåt, underifrån, låg den tätast utåt, glesare invid stammen, och högst upp i toppen gjorde den nästan all grönska osynlig. Och på vägarna

föll den mjukt och lätt, lager för lager. Den gjorde de små gångstigarna i skogen osynliga. Blott för den, som gått där många gånger, syntes de som smala fåror, litet lägre än den öfriga snön, som bländande hvit låg öfver marken, så långt man kunde se, in under granarnas djupa skuggor, öfver gärdesgårdarna borta, där gärdet började, och som ett oändligt fält af bara hvitt öfver slätten, där skogsstigen ett ögonblick krökte ut ur skogen och gaf ögat synvidd. Luften var full af de där stora stjärnlika flingorna. Såg man upp, gjorde det ordentligt ondt i ögonen, och de små måste oupphörligt torka sig i ögonen med yllevantarna för att kunna se.

Men nu voro vantarna också tämligen våta, och därför blefvo de små röda kinderna ej torrare, för att de blifvit torkade på vantarna. Och tungt var det att gå. Ty snön gick öfver fotknölarna, och de snafvade oupphörligt på de våta trädrötterna, lönhalt som det var. Men de knogade på med böckerna i matväskan för att ej väta ner dem, sade inte ett ord, ty äfven barn tiga hälst, när de gå och flåsa. De bara knogade på, och så turade de om att bära väskan.

Till sist stannade Gottschalk, eller Schalken, som folkhumorn Gud vet af hvilken anledning döpt om honom till, och pustade.

»Du får lof och skynda dig», menade Hilda. »Mamsell blir så ond, om vi komma för sent.»

»Det bryr jag mig inte om», sade Schalken, som kände sig modig, därför att han hade långt kvar. »Hon skulle gå själf, finge hon se, hur godt det är.»

Men Hilda bad honom så vackert, att han skulle gå, att han till sist gaf sig i väg. Och så kommo de då fram.

Skolsalen var ett stort rum, ödsligt och kallt med hvita kalkrappade väggar, långa bänkrader, kartor och planscher öfver växter och djur på väggarna, framme vid ena kortväggen lärarinnsans bord och stolen med skinnsits, till vänster kartställare och till höger en stor, svart tafla, linierad med rödt.

Det hjälpte inte stort, att det var eld i kakelugnen. Lärarinnan frös, och barnen fröso. De små suto inte och blåste i fingrarna eller trätte på kölden. Ty de voro inte vana vid bättre. Men nog hade det varit förmånligare, om de varit mindre våta om fötterna. Och nog hade de frusit mindre, om de, när de kommo fram, varit mindre upphettade af att vada i snön.

Psalmen lät inte vidare vackert, när de sjöngo den. Men sjöngo gjorde de ändå af alla krafter, så att ett par gummor, som just gingo förbi,

måste stanna och lyssna andaktsfullt på, hur barnen ansträngde sig med »Min gärning nådigt skåda».

Sedan lästes bön, och så skulle man läsa katekes.

Lilla Schalken satt och svettades. Hilda kunde alltid bra, och mamsell brukade säga, att han skulle följa sin systers exempel. Han hade läst på, tio gånger hemma och en gång i skolan. Men han kunde ändå aldrig, när han fick frågan. Det visste han, och det gjorde honom inte djärfvare.

»Fjärde bönen, Gottschalk», sade lärarinnan.

»Vårt dagliga bröd gif oss i dag», sade Schalken utan att stappla. Ty han fick alltid läsa fader vår, innan han somnade om kvällarna, så att bönerna kunde han.

»Luthers förklaring», fortsatte lärarinnan. Efter att man börjat fästa vederbörlig uppmärksamhet på, att Guds ord ej finge förvandlas till en utanlexa, sade hon aldrig »Hvad är det?», utan i stället alltid »Luthers förklaring». I början var det nog litet konstigt för barnen, men de hade så småningom vant sig vid det också, så att nu visste de, hvad de skulle svara.

Schalken började: »Gud gifver väl utan vår bön dagligt bröd ...»

Nej, nu stod det fast.

»Åt, åt», försökte lärarinnan.

»Åt, åt», sade Schalken. Och så blef det tyst en stund igen.

»Ja, hvem är det, Gud ger bröd åt?» frågade lärarinnan alldeles utom boken. Ty hon hade studerat pedagogik och kände till, att man borde uppmuntra barn att begagna sitt förstånd.

Schalken funderade. Några flickor räckte upp fingrarne, Hilda skämdes, en och annan lade hufvudet på sned och satte handen för mun.

»Nå, min gosse, hur blir det? Hvem är det Gud ger bröd åt? Ger han bröd åt alla människor?»

Lärrarinnan undvek med flit den negativa formen på frågan, som här varit naturligast.

»Nej», sade Schalken tvärsäkert, »inte åt tiggare.»

»Ger han inte bröd åt tiggare? Har du sett någon tiggare, som inte fått bröd?» Nej, det hade Schalken inte sett. Han hade hört talas om dem, som svultit ihjäl. Men det tordes han inte säga. Han teg.

»Sätt dig ner och läs öfver bättre tyst för dig själf», sade lärarinnan. »Nå, svara då, Hilda. Du kan, det vet jag då.»

»Gud gifver väl utan vår bön dagligt bröd

åt alla människor, jämväl de onda, men vi bedje i denna bön» etc.

Hon läste fort, säkert och utan att resonnera. Det lät, som när man drar en barnvagn på ett kvistigt trägolf.

»Det var snält, min flicka», sade lärarinnan. »Nå, Ida, vidare, huru går *det* till?» — Af samma skäl som ofvan begagnade hon icke uttrycket: »Huru sker det?»

Och så gick det vidare.

Men Schalken satt tyst och stafvade för sig själf på, att Gud gifver väl utan vår bön dagligt bröd åt alla människor. Han tyckte, att han kunde ha fått litet mer, när han gick hemifrån. Nog fick han det dagligen, alltid. Men det vore alt skönt om det räckte till litet bättre. Han kände sig just nu bra hungrig. Och så läste han vidare om alla de sköna saker, som alltsammans bara är dagligt bröd, såsom gods, åker, bohag, god och trogen öfverhet, from maka och fromma barn m. m., som de flesta aldrig ha sett en gång, men som Gud ändå ger åt alla människor, jämväl de onda. Det förstod han sig emellertid inte på ännu. Och kanske skulle han aldrig lära sig begripa det.

Men timmarna gingo. Efter katekesen var det räkning, och efter räkningen skrefvo de väl-

skrifning en timme, under hvilken lärarinnan roade sig med att elda och sköta om brasan. Så blef det middagsrast med efterföljande geografi och innanläsning. Och så skulle de nu gå hem.

Där ute hade det upphört att snöa. I skogen fans det ingen skottad väg, endast spår af ett par människor, som hade gått där förut, så mycket att man kunde hitta vägen. Det hade börjat frysa på, men det var nedan och mörkt redan på skolgården, litet ljusare ute på landsvägen på slätten, men i skogen, där Hilda och Schalken fingo gå ensamma, var det mörkt, mörkare blef det, ju längre in de kommo, men allra mörkast var det vid det lilla kärret, som låg långt ner i dälden med stenbackarne omkring. Där tog alltid Schalken hårdt tag i Hildas hand, och deras små fötter gingo mycket fort, tills de kommo upp på backen på andra sidan.

Där stannade de en stund för att pusta ut. Nu voro de bra trötta, och ängsligt och mörkt var det också. Men de hade ju gått vägen så många gånger. Inte gick det an nu att springa hela vägen och gråta, som de gjort första gången.

Men det var kallt, och det gjorde rysligt ondt i fötterna, som blifvit stela af att strumporna fått sitta på våta. Det gjorde förfärligt ondt.

Och tungt var det att gå. Dessutom blir man så trött af att lyfta fötterna högt upp för hvart steg i djup snö. Schalken ville gå in i stugorna där det lyste, men Hilda höll fast hans hand. »Vi äro snart hemma nu», sade hon.

Men det var nog en bra bit hem, och Schalken började gråta.

»Hvad gråter du för?» sade Hilda.

»Det gör så ondt i fötterna.»

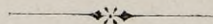
Det gjorde ondt på Hilda också. Men hon tordes inte gråta, ty hon skulle trösta lille bror. Hon kände sig så gammal emot honom och trodde, att han aldrig skulle taga sig hem ensam. Det kom en sådan besynnerlig ångest öfver henne, en brådmogen känsla af ansvar, hon fick ett smärtsamt vaket uttryck, som man ofta kan iakttaga hos en nio års flicka af arbetsklassen. Barnet inom en dör, när man får lof att liksom andligen förlyfta sig.

Hon gick framåt, pratande för att hålla brodern vid godt mod. Det värkte i hennes händer och fötter. Men hon kände det ej, hon skulle hafva kunnat skrika af rädsla för, att brodern skulle sätta sig ned i snön och ej orka gå vidare, men hon pratade oupphörligt om skolan och mamsellen, om patrons barn och kvällsvarden, som mor hade färdig.

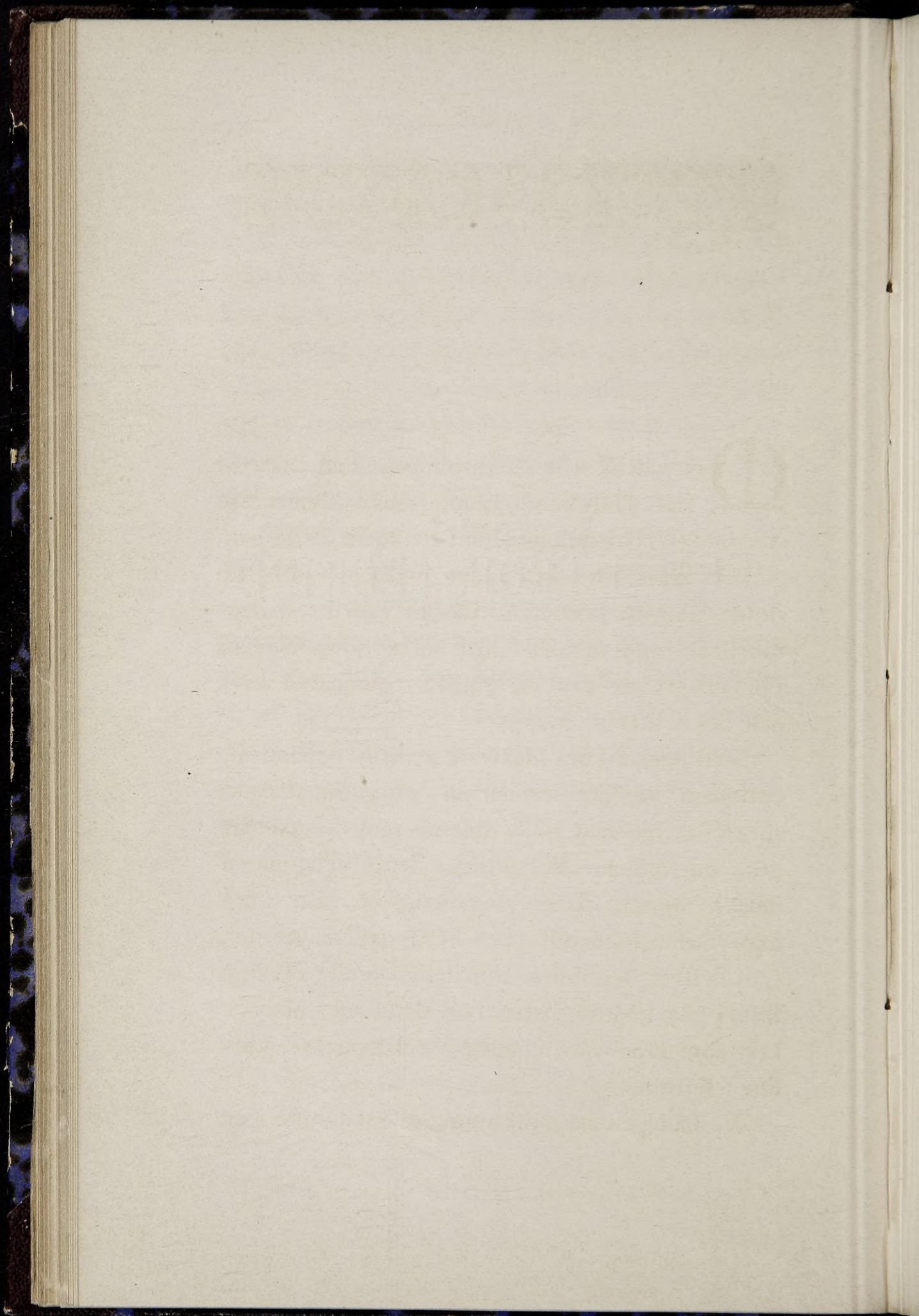
Men när de kommo in på gården, och hon ej behöfde vara rädd längre, då började hon gråta med tunga, häftiga snyftningar, så att Schalken blef rädd och tystnade. Och när modern frågade henne, hvad hon grät för, svarade hon, att hon var så rädd. Och så grät hon igen borta i vrån mellan spiseln och dörren, där hon stod och värmdde händerna, medan modern kokade gröten, och Schalken redan börjat retas med lilla syster.

Ännu när hon hade ätit och skulle läsa på lexorna till andra dagen, sutto snyftningarna kvar i halsen på henne, stämman slog öfver ett par gånger, när hon försökte läsa öfver sin lexa högt, och sedan hon hade lagt sig, och madam Ström kom för att stoppa täcket omkring henne, såg hon på modern med vidöppna, stirrande ögon.

»Är det lika mycket snö i morgon?» sade hon.

FEM UTROPSTECKEN.

Din vän X. var en rätt framstående ästetiker. Han kunde Ljunggrens systemer nästan utantill, och fick han höra ett poem, hade han genast klart för sig, under hvilken hylla han skulle placera godbiten, liksom rubrik, under rubrik och under-under-rubrik håller aldrig felades. För öfrigt var han en ganska resonnabel karl och låg i litet af hvarje.

Men hans tal om idealism, realism, pessimism, optimism, modern sensualism och gammal-shakespearenska element höllo ibland rent af på att göra mig galen. Följaktligen lefde vi vanligen med hvarandra på en slags krigsfot, eller iakttago åtminstone alltid en beväpnad neutralitet, som hvilket ögonblick som helst kunde öfvergå till öppna fiendtligheter, och detta ofta af orsaker, som lågo våra egentliga tvistepunkter tämligen fjärran.

Vi hade en dag tillsammans varit inne i en

butik och köpt ett par cigarrer, hvilket föranledde min vän att göra några filosofiska betraktelser öfver bristen på moralitet hos en del damer, som tagit till sin uppgift att försälja rökelse, samt om omöjligheten att vara dygdig under det ständiga umgänget med karlar etc. Samtidigt gjorde han en exposé öfver värdshusflickors lif och karaktär, hvaraf jag ty värr glömt detaljerna. Sammanförda skulle de säkert utgöra en kulturhistorisk bild af icke obetydligt värde.

Jag vågade emellertid en invändning.

»Jag försäkrar dig att det fins undantag», sade jag. »Jag känner då åtminstone en, som jag skänker min fulla högaktning. Ty om henne har man aldrig hört någonting ...»

X. afbröt mig.

»Jaså», sade han. »Du tror på dygd hos skänkjungfrur. Ja, det är ett stadium af romantik, som alla ska' genomgå. Det har jag värkligen kommit öfver. Men jag har också haft min period. Vill du komma upp till mig en stund, ska' du få höra en historia, som jag anser vara dig nyttig.»

Ja, jag följde med, under det jag i trappan höll tal om obehörigheten af obevisade antaganden. Vi kommo in, tände ljus och slogo oss ned, allt under det jag uppbjöd all min dialektik

för att söka föra honom på andra tankar, talade om nödvändigheten att sätta sig öfver vissa fördomar, fördelen af ett friare umgänge mellan könen o. s. v.

Min vän hade i allmänhet den förtjänsten att med största tålmod åhöra mina tirader. Men slutligen blef det likväl honom för starkt. Han hade hela tiden setat och tuggat på en cigarr samt med fingrarna trummat takten till mina utgjutelser. Nu tog han hastigt cigarren ur munnen, bet ihop tänderna, så att det slog sig veck på sidan af öfverläppen, och såg på mig med sina små, genomträngande, outgrundliga ögon.

»Om du nu är tyst en stund», sade han, »skall jag tala om min historia för dig. Du tycker ju om empiriska bevis? Nå! Men tänd dig en cigarr först, ty den är lång. Och afbryt mig för öfrigt så litet som möjligt.»

Jag tände en lätt Bremercigarr (i romaner röker man annars vanligen Havanna), lade upp benen i soffan och beredde mig att höra.

»Det är om mig själf», började min vän. »Jag var ung som du, ovetenskaplig som du och svärmade för damer med fritt sätt och fria åsigtter, aldeles som du.»

»Tala nu inte som en bok», inföll jag.

»Inga afbrott, har jag sagt. Jag svärmade för damer med fria seder och fria åsikter. Jag var ute på studieresa och hade mina planer på att uppfiska en dylik fågel Fenix, som jag skulle taga hem för att förvåna världen med. Det skulle visserligen alltid vara obehagligt att presentera henne för min mamma, ty hon har aldrig kunnat tåla så'na der företeelser. Men jag hade beslutat att våga allt för min okända älskade. Och dessutom är det ju ljuft att lida för en idé.

»Nå väl! Jag hade legat i Bonn för att studera i tre veckor, men egentligen inte gjort annat än knejpat med de tyska studenterna. Och dessutom Gud ska' veta, att Bonn inte är någon trefflig stad. Hur är det? Du har ju inte rest?»

»Nej.»

»Ja, du har också en märkvärdigt naiv uppfattning af världen. Emellertid gjorde jag i Bonn bekantskap med en dam, som hade ovanliga tendenser att närma sig det ideal, jag hade drömt om. Hon hade en liten fin figur, gick med långsamma, litet släpande steg, hade små händer och de allra som delikataste fötter. Hon var för rätten ryska, och jag har alltid svärmat för ryskor. Hennes mun hade ett eget fängslande leende, och så blickade de svarta matta ögonen upp emot en under de långa mörka ögonbrynen

så öppet och frimodigt, att man blef aldeles betagen. Och hon kände till all ting. Hon kunde tala om de mäst vanskliga saker med den alra som näpnaste oskyldiga min. Och när hon kom in på alvarligare ämnen, kunde hon till och med se djupsinnig ut. Med ett ord, hon var fullkomligt ägnad att kollra bort mig. Vi råkades ofta, gjorde promenader, spektakelbesök och lustturer tillsammans, gingo på konserter, sågo på mån-sken och läste Alfred de Musset. Du vet inte, du, hvad det vill säga att läsa Alfred Musset på tu man hand med en vacker kvinna.»

»Åh, jag kan nästan ana ...»

»Det kan ingen, säger jag dig, som icke har försökt. Hon bjöd mig på supé i sin bostad ett par aftnar, små enkla tésupéer, efter hvilka man drack musserande rhenskt och rökte hvar sin lilla cigarett. Jag var i sjunde himmelen. Det här var frihet i umgänget och nobless i uppfattningen. Jag skulle aldrig ha velat missbruka hennes förtroende. Förr hade jag gifvit mitt lif.

»Det var en sådan afton. Vi läste 'On ne badine pas avec l'amour', alla dessa bittra fraser om kärlek och pessimism, denna läckra skepsis, som blir så aptitlig, när den njutes gemensamt. Vi hade slutat tredje akten, den sista, der den

oskyldiga landtflickan, som Perdican gycklat kärlek för, dör, och hans värkligt älskade, för hvars skull han gjort det, lutar sig öfver liket och säger: 'Elle est morte. — Adieu, Perdican!' Hon går bort och lemnar honom ensam. — Ja, det där hade vi läst — i skymningen. Jag hade knapt kunnat se de sista orden. Då lade hon sin hand på min axel med en älskvärd förtrolighet, som hon ofta begagnade sig af, höll den kvar der en stund och sade: 'Pauvres enfants.' Så tog hon bort handen igen, och en stund därefter bjöd hon mig godnatt.»

»Dumbom», mumlade jag mellan tänderna.

»Vänta, skall du få höra. Tror du det här är öfverdrifvet? Då vet du inte, hur gränslöst en kvinna kan dupera en karl. Nå! Jag hade bara tre da'r på mig, och som jag ledsnat på att konsumera bier om aftnarna och drifva på förmiddagarna, beslöt jag mig för att göra Rhenturen, innan jag lemnade Bonn. För några dagar sedan hade jag sagt henne, att jag ämnade resa, och frågat: 'Vill ni följa med?' Hon hade visserligen svarat ja, men det hade jag ej fäst mig vidare vid. Nå, aftonen innan jag skulle resa, möter jag henne. 'Var det ert alvar, det där ni frågade sist, om jag ville följa med?' säger

hon. Ja, hvad skulle jag säga? Det var naturligtvis mitt fulla alvar. Och hon följde med.

»Jag var mycket aktningsfull i mitt sätt emot henne. Det var ej en utgift på 20 pfennig, som jag ej lät henne samvetsgrant betala sin andel i. För intet pris i världen skulle hon få känna sig beroende af mig. Det förvånade mig visserligen något, att hon ett par aftnar lät duka supé åt oss båda i sitt rum, men det tänkte jag håller inte på. Vi svärmade för öfrigt dagarna i ända. Vi besökte ett par gamla slott, undersökte de dunkla hvalfven, bestego murarna och suto länge sida vid sida, stumma njutande af den vackra utsigten. Vi åkte ett par mil på tu man hand, åto drufvor tillsammans och lekte med ett ord äkta folk om dagarna. Kyparne kallade henne 'madame'. Hon lät det ske med en förtjusande skalkaktig sidoblick på mig. En gång matade hon mig med drufvor, när vi gingo genom en vinodling, och jag i ena handen bar hennes kappa och i den andra en parasoll.

»Nå! Den sista aftonen vi voro tillsammans var i Koblenz. Vi suto på en liten terass med utsigt öfver Rhen och superade. Rapphöns, drufvor och champagne, i parentes. Det var månsken öfver Rhen och en elegisk sentimental stämning öfver oss, naturligtvis med en pikant

anstrykning, ungefär som när man äter ost till fikon. Vi suto på samma soffa — för att ingendera skulle behöfva gå miste om utsigten — hon lutade sig litet åt min sida till, så att hennes axel var bara en linie ifrån mig, och konversationen gled lätt öfver allt möjligt, under det jag ideligen fylde champagneglasen. Vi hade talat om Musset, kommit öfver till Byron och stannade vid åtskilliga citat, som vi manade fram ur Don Juan. Replikerna jagade hvarandra. Jag var endast spirituel. Jag tänkte ej på annat.»

»Då skall man värligen vara hemfallen åt ästhetiska system», utbrast jag.

»Tyst, har jag sagt dig! Vi talade om longörerna, om slipprigheterna, om sarkasmen och de vågade kvickheterna. Det mörknade allt mer och mer. Slutligen deklamerade hon i skymningen Heines 'Loreley'. Vi suto tysta en stund.

»Till sist reste vi oss upp. Hon tog min arm, och vi gjorde en promenad utför kajen med Ehrenbreitstein rätt öfver våra hufvuden, den månskensglittrande strömmen under oss etc. Samtalet höll sig vid en viss gräns, på hvilken det är så retande att springa fram och tillbaka. Förut hade jag sagt henne, att jag skaffat oss rum i olika delar af hotellet, för att hon ej skulle behöfva känna sig generad af mig. Men det

kunde hon omöjligt gå in på. Hon tyckte, det var förfärligt att vara så ensam. Ja, då lät jag dem naturligtvis logera oss vägg i vägg. När vi nu gingo upp till hotellet, sade jag: 'Var nu inte rädd för mig. Jag lofvar att ställa ett bord för dörren.' Hon slog mig på fingrarna.

»On ne badine pas avec l'amour', sade hon.

»Emellertid skildes vi i all tukt och ära, och jag var säll som en gud öfver min intressanta bekantskap, hennes naturliga väsen och älskvärda sätt att vara. Jag skref en kort tid der-efter, tackade etc. mycket gentilt.

»Efter en vecka fick jag svar. Det var särdeles ämabelt, lätt och fint skrifvet på tyska. Slutet var dock något egendomligt. 'Aber sie sind doch ein gutes treuherziges Kind', stod det. Med fem utropstecken!!!!!»

Jag brast i skratt. Men X. var fortfarande alvarsam.

»Ser du, så går det», sa' han. »Se'n dess är jag kurerad. Tro aldrig folk om för godt.»

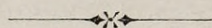
»Ja, men du, som är idealist, och tycker om romantiken ...»

»I poesien, ja, men inte i verkligheten. Det är just det roliga med realisterna, att de äro de argaste idealister, utom när de skrifva böcker.»

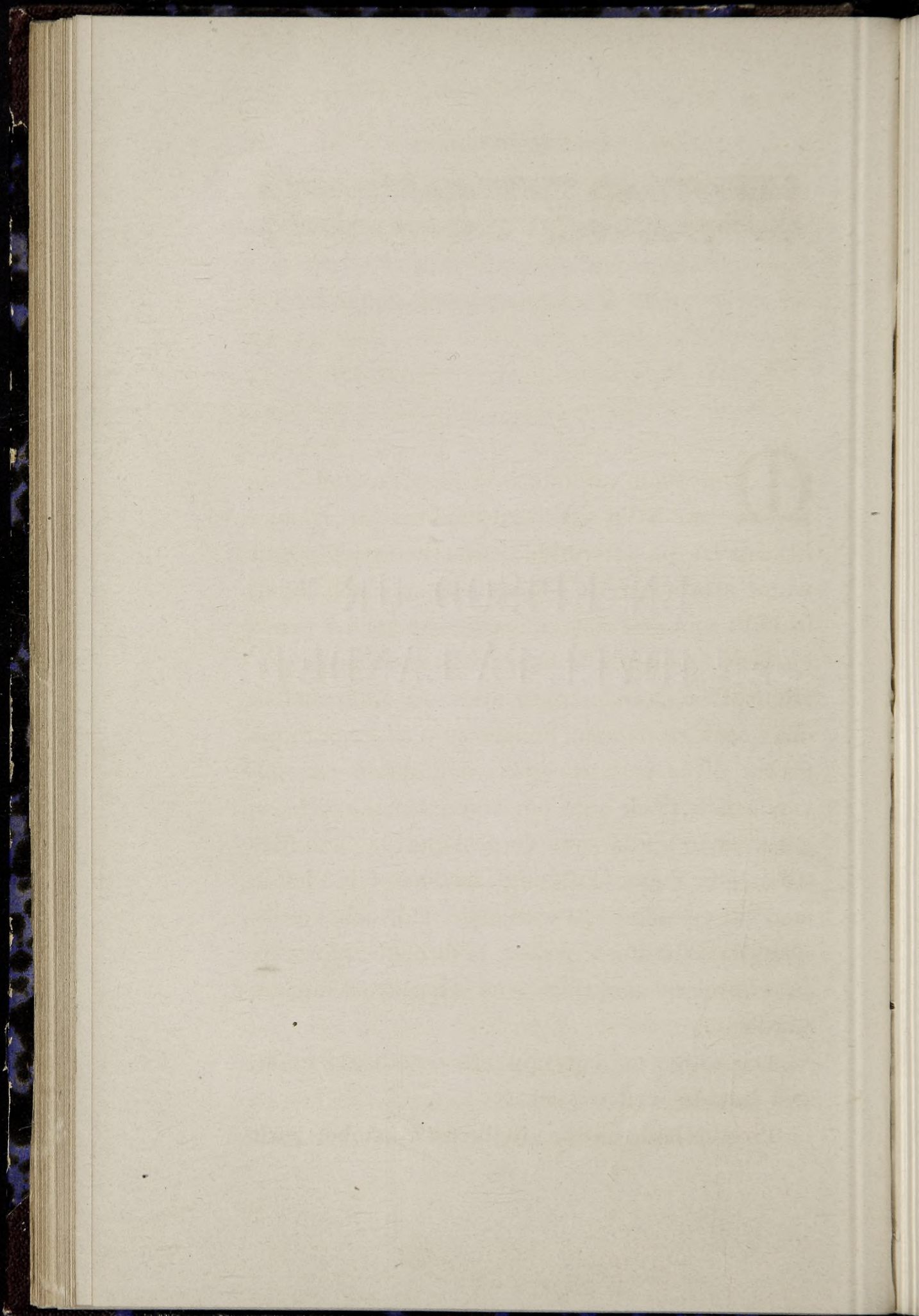
»Och idealisterna skulle kanske vara tvärtom. Det ser inte så ut af den där historien.»

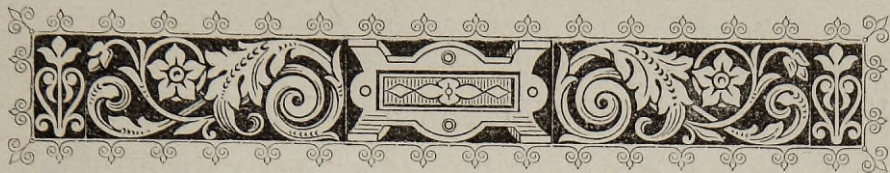
X. drog ett långt drag på sin cigarr.

»Prata inga dumheter nu», sa' han.

EN EPISOD UR
"EN IDYLL PÅ LANDET".

Majorskan var inte död än. Prosten hade inte hållit sitt liktal med text ur Salomo. Brädspelet på eftermiddagarna hade icke lidit något afbräck. Alt var stillastående och lugnt, fridfullt som den okrusade vattenspegeln i prostgårdens ankdam, där feta, civiliserade änder gravitetiskt simmande sökte masa sig fram mellan den gröna grodmaten, hvilken som en tjock mölja täckte öfver vattenspegeln; och luften var söf-vande och tjock som om våren i majorns ladugård, innan korna ännu voro släpta på bete, när stora, feta flugor enformigt surrande fylde luften med sitt egendomliga vyssjande ljud, och kornas svansar som stora viskor beskrefvo likformiga cirkelrörelser omkring sina respektiva ägares bakdelar.

Då drog en dag upp ett regndigert moln, som hotade med oväder.

Prosten hade en son, hvilken i almänhet varit

ett orosfrö i familjen. Som barn hade han egentligen visat sitt zigenarlynne med att rifva sönder sina kläder, stå på hufvudet i stora vattentunnan, rita gubbar i prostens messbok och härma sin kära pappa, när denne då oftare än på senare tider stod för altaret och med sina som fiolsträngar vibrerande läppar och med en honom egen tonvigt deklamerade: »Tryckte under bördan af våra synder» etc.

Vid brädspelet emellan pappa och farbror majorn hade han däremot alltid varit en intresserad åhörare, helst när prostinnan var ute i köket för att se till om kvällsvarden.

»Hvarför talar aldrig farbror om så där roliga historier, när mamma är inne?» sade den förhoppningsfulle ynglingen, just som prostinnan syntes i dörren.

»Det begriper du inte, kyckling», sade majoren och plirade åt prosten med högra ögat, hvarvid denne plirade igen med sitt vänstra och sedan tog en skygg öfverblick öfver sin kära makas för tillfället mycket uttrycksfulla minspel.

Prostinnan rättade på glasögonen och klämde läpparna tillsammans med ett uttryck af oätkomlig och odisputabel dygd. Därpå vände hon sig till de båda herrarne och sade med en nästan forcerad vänlighet i tonen: »Hvilken som

förargar en af dessa små ... Gå in i barnkammaren, lille Jonathan, och tacka Gud, att du ännu är ett oskyldigt och godt litet barn.»

Lille Jonathan parflade sig af, dock ej utan vissa i oartikulerade ljud uttalade oppositionstecken. Ty han var tolf år och ville aldeles inte gälla för något oskyldigt litet barn. När han kom ut i barnkammaren, satt han en lång stund stilla med dinglande ben, läpparna halföpnade, leende och en viss fuktig glans öfver ögonen. Nej, oskulden var bestämdt inte hans starka sida.

När han slutligen kom i skola, var det mera lugnt hemma. Han hade visserligen aldrig särdeles höga sedebetyg med sig hem, och en och annan gång hände det också, att kunskapsbetygen kräfde förhöjning under sommarmånaderna. Men hur det nu var, kraflade han sig ändå igenom skolan, och oberäknadt ett äfventyr med en af grannarnes pigor hade han i sin ungdom just ej väckt något särdeles uppseende i hemorten.

Men det gjorde också väsen af sig.

Prostinnan grät och påstod, att det var onda böjelser han ärft af sin far, som blifvit ytterligare påspädda, genom att hennes lille Jonathan

dagligen hade fått se och höra på en sådan erkänd gammal libertin som majoren.

Prosten kallade upp gunstig herrn till sig och gick en lång stund fram och tillbaka på golfvet, rökande ur en lång pipa.

»Det är svin...», sade prostén till sist, men kom så ihåg, att det var inte det, han egentligen skulle säga.

»Du har begått en stor synd», sade han i stället. »Du har brutit emot Guds och samvetets bud. Du har skaffat dina föräldrar en hop obehagligheter på halsen. Du har gjort flickan olycklig, och du själf är en visa i hvar mans mun. Adjö med dig.»

Och därmed fick Jonathan gå.

Men majoren svor vid brädspelet på, att det var ruter i pojken, att han själf hade varit likadan, och att alla pojkar skulle rasa ut. Annars blef det inte annat än fusk och elände utaf dem.

»Kära bror», sade prostén och tog pipan ur mun, »det där kan nog vara sant, men om man sa' åt dem det där, då behöfde de ju inga föräldrar ha'. Det nyttar alltid att gräla, för det lär dem att stämma litet i backarna. Naturen tar nog ut sin rätt i alla fall.»

Men unge Jonathan själf hade det en tid ganska otrefligt hemma, ända tils förmaningarna

en vacker dag togo slut, och han fick resa till Upsala.

Då blef det annat af.

Unge Jonathan lefde i den tron, att man i Upsala ej gjorde annat än söp sig full och stälde till gatkrakel och spektakel. Och det kan man också göra, om man har lust. Kamrater hittar man alltid, när det ej är fråga om något alt för alvarsamt.

Och Jonathan stälde till spektakel.

Man vet, att han hoppade in i köket på Gillet en afton, när han var full, och höll på att komma fast för inbrott, när polisen hittade honom i ugnen. Likaså att han ville åka bakpå hos teologie professorn, när denne kom inåkande en kväll från sitt prebende. Det var vidare han, som kom på hufvudet i svandammen, när han råkat i gräl med en känd slagtare. Han hade skulder på alla krogar och hade gjort den ljusa uppfinningen, att när man betalt hyran för första hälften af terminen, kan man få en ansenlig kvantitet punschkannor, för hvad som skulle gått åt till den andra hälften, och ändå bo gratis till terminens slut.

Men i November började skomakaren, som rådde om gården, att ana oråd. Han kom in och frågade, om inte kandidaten hade några pengar.

»Neej», sade unga Jonathan och såg upp, »men kanske herr Andersson har några?»

Herr Andersson, som trodde, det var fråga om att få låna, drog sig förskräckt baklänges och svarade: »Neej, jag har inga pengar inte.»

»Jaså», sade vår vän flegmatiskt, »det var bra ledsamt, herr Andersson, att vi inte har några pengar.»

Men nästa dag skaffade Jonathan sig till låns nationens bastuba. Och när han så på nytt hörde skomakarens klamp i trappan, satte han sig helt trankilt att blåsa af alla krafter.

Skomakaren kom in, hälsade och blef stående en stund vid dörren.

Jonathan blåste skalan, som gälde det lifvet.

Herr Andersson gick ett par steg närmare och gjorde ett försök att få tala.

Ett nytt ursinnigt vrål ur bastuban.

Då gick karlen fram och tog tag i armen på sin hyresgäst.

Jonathan tog instrumentet från munnen och utbrast: »Ser inte herr Andersson, att jag håller på med musikaliska studier, och inte önskar bli störd?»

Och därmed satte han bastuban till läpparna och blåste som i domsbasun.

Men när unga Jonathan nästa gång kom hem,

fann han nyckeln till sitt rum urtagen och i godt förvar hos värden, hvilken åtminstone tänkte behålla sängkläderna som pant. Böcker funnos inga.

Emellertid förlorade Jonathan icke modet, utan nästa natt tog han med sig en af sina goda vänner, reste en stege mot fönstret och började med hans hjälp att bära ut sina tillhörigheter.

Olyckan ville, att ingen af de båda nattvandrarne hade utseendet för sig, hvarför det var ganska naturligt, att patrullerande polis-konstapeln satte pipan till munnen och blåste som en besatt efter förstärkning.

Just som Jonathan till den väntande stallbrodern utkastade bolstren och stod i begrepp att själf klifva efter med fracken och sina svarta byxor, anhölls den nedanför stående af tre bygglar på en gång, Jonathan själf hade ingen annan utväg än att godvilligt sälla sig till sin olycks-kamrat, och genom ett fönster stack herr Andersson ut sitt nattmössprydd hufvud och skrek: »Låt dom inte dra' å med sängkläderna, förr än den fan har betalt hyran.»

Detta var dock under förevarande omständigheter en för Jonathan rätt lycklig lösning af den ganska trassliga situationen. Efter diverse ovet och mera drastiska meningsutbyten blef

resultatet det, att Jonathan fick igen sin dörrnyckel mot en revärs på 30 kronor och fick behålla sina sängkläder.

Ett par dagar därefter satte han dem på stampen och reste hem, tom på mynt, men rik på erfarenhet.

Det blef en förfärlig tid i prostgården. Hvar annan dag kom det nya räkningar med posten samt slutligen ett alvarsamt bref från en af prostens gamla studentkamrater, som hört sig för om gunstig herrn.

Prostinnan riktade ett helt batteri af vänliga förebråelser mot sin man, prosten fyrade af ett gröfre artilleri mot sin son, och den förhoppningsfulle sonen gick omkring och kände sig illa till mods.

På majorens råd anordnades till sist saken så, att prosten till den förstnämde vännen skickade upp en rätt anseelig summa pänningar, hvilken användes till att honorera sonens förbindelser och lösa tillbaka sängkläderna. Därefter satte prosten följande annons i tidningarna: »På förekommen anledning förklarar jag härmed, att jag icke ämnar betala de skulder min son Jonathan etc. gjort eller kommer att göra.»

För vårterminen och sommaren skulle ynglingen stanna hemma för att stadga sig.

Emellertid var det gräsligt tråkigt hemma före jul. Då hade det varit bra mycket treffligare i Upsala. Det var då också dumt att inte stanna, där man var, med det samma.

Och Jonathan funderade på utvägar. Hur skulle han kunna tillvinna sig gubbens förtroende igen, hur skulle han bära sig åt för att få slut på modrens eviga klagovisor, och först och sist, hur skulle han böra sig åt med att få resa tillbaka till Upsala till vårterminen? Ty skulle han gå här ett halft år, skulle han dö, det kände han sig öfvertygad om.

Då kom det en dag en sändning från provinsstadens boklåda »till påseende», der bland annat förekom ett exemplar af Kjellands »Else», som då var en af julens nyheter.

Jonathan fick en idé. Han smugglade upp boken på sitt rum. Visserligen fick han ej skära upp den, men det gjorde det samma. Han kunde alltid läsa tillräckligt för att kunna skrifva om den.

Han tog fram ett par ark hvitt skrifpapper och skref med sirliga bokstäfver följande kritik:

»*En nyhet i bokmarknaden.* En af den literära vänsterns mest omskrikna författare, som genom sin senaste roman *Arbejdsfolk* åtminstone hemma hos oss väckt allmän och rättvis förbitt-

ring bland alla rättänkande människor, har ånyo i bokmarknaden af sin alt för flitiga penna ut-sändt ett alster, som i ännu högre grad än de flesta dylika produkter är ägnadt att fästa den tänkande allmänhetens blickar på rätta arten af ett dylikt författarskap. Bokens tendens är altigenom ytterst lös, nära nog osedlig, och genom sin eviga benägenhet att se all ting i svart gör förf. ett intryck, som är rent af vidrigt. Ty så dålig är ej mänskligheten, som herr Kjelland söker inbilla oss. Godt och ondt har funnits till alla tider, men att som här med förkärlek uppsöka det fula, med minutiös noggranhet teckna endast smuts, det tyder på förvillade begrepp och dåliga bevekelsegrunder.»

Så lydde början. Artikeln tog sammanlagdt tre långspalter med petitstil och slutade så:

»Nej, när man läser sådant, då känner man ett behof att i tid ropa ett alvarligt 'gif akt', innan ännu denna från utlandet importerade syndafloed öfversvämmat våra egna landamären. Oroväckande tecken hafva visserligen försports, men det lefver dock en Ande bland våra gamla svenska bärg, som i det längsta skall förmå blåsa bort dessa vederstygliga tecken till tidens förfall.»

Detta opus skickades under rubriken »insändt» till provinstidningen och intogs genast.

Den lästes högt i prostgården och väckte naturligtvis allmänt bifall.

»Just hvad jag alltid har sagt», sade prosten.
»Precis hvad jag har sagt.»

»Ja, och det är bra skrifvet», sade prostinnan.

Blygsamt och med en viss förvirring tillstod Jonathan, att han var den, som tändt vårdkasen på bergets spets.

Prosten sprang upp och tog honom i hand:
»Du är på goda vägar, min son. Den här tiden har ej varit förspild för dig.»

Prostinnan omfamnade sin lille Jonathan under glädjetårar, och när prosten gick till majorn på eftermiddagen, tog han med sig tidningen och läste upp artikeln, egentligen för majorn ensam. Ty majorskan var ju döf. Men hon fick läsa den själf efteråt.

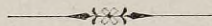
»Satan till pojke», sade majorn. »Det var kläm i det där.»

Nästa söndag fick Jonathan dricka toddy tillsammans med gubbarna, och i Januari fick han orlof att återvända till lärdomsstaden.

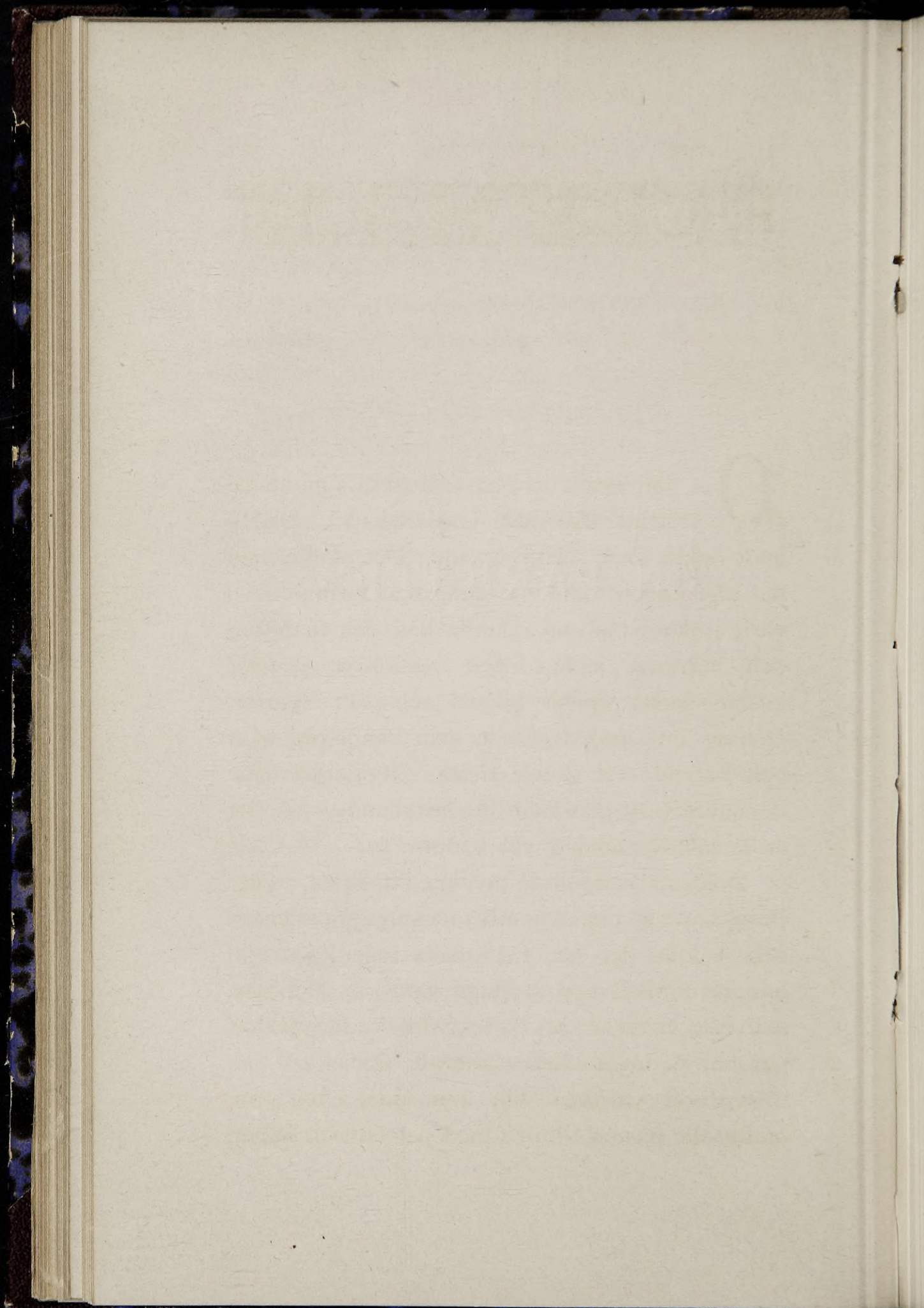
Hans principer hade vunnit stadga, och man kunde hoppas, att hans lefnadssätt skulle blifva

annorlunda. Åtminstone kommo inga rykten ned till prosten, och sängkläderna blefvo ej vidare pantsatta.

Men när kamraterna talade om artikeln i »posten», då skämdes Jonathan.

EN PARENTES.

Det var varmt i luften och en viss middags-trötthet öfver hela badsällskapet. Dagen hade också varit ansträngande. Det skulle vara bal på aftonen, damerna hade hela förmiddagen varit upptagna af omväxlande bad och toaletter, och herrarna hade drifvit sysslolösa, druckit brunn, badat, spelat biljard och rökt cigarrer. Det var inte underligt, om man kände sig trött och behöfde en stunds siesta. Middagen hade dessutom varit ganska tillfredsställande, och det är ju ett evenemang vid badorterna.

Doktorn hade haft mycket att sköta i dag. Först hade han måst se till sina vanliga patienter, och så kom den här välsignade balen, som gaf honom dubbelt upp att taga vara på. Herrarna fick han vakta, så att de icke drucko för mycket punsch, de unga damerna måste ägnas en viss tillsyn vid valserna och ännu mer efter dem, ja, förtalet påstod till och med, att en och annan

äldre dam i så fall kunde hafva godt af att höra ett varnande ord.

Men doktorn var tillstädes öfveralt, konverserade med alla, skämtade öfver damernas lust att dansa, isynnerhet att valsa, och påstod, att badorterna finge lof att stängas, om man förbjöd dansen där. Ty herrarna kunde väl inte komma ensamma häller. Och blef dansen förbjuden, så komme inga fruntimmer dit.

Och solen stekte varmt, damerna skötte sitt handarbete och herrarna sina cigarrer, ungdomen bildade kottier, som kommo öfverens om att hålla tillsammans under aftonen, från hafvet blåste en frisk, sund bris, som luktade tång och sälta, och borta vid bryggan singlarde fiskmåsarna i vida ringar kring segelbåtarnas master.

Just nu syntes en liten segelbåt, som kryssade upp i sid-motvind. Den hade grådaskiga segel och var odäckad, men skar lätt fram genom vågorna, som slog mot framstammen.

»Hvar kommer den båten ifrån?» sade någon.

»Från ön», sade en annan, som gick och gälde för att vara segelkunnig, och som lärt sig känna igen hvartenda skrof på två mils omkrets.

»Gud, så intressant», ropade en ung dam, som gärna talade om sina iakttagelser för att upplysa folk om, att hon skref noveller anonymt.

»Hvad vet man egentligen om den där ön?» sade en gammal dam med spetsmössa och breda band på sommarhatten.

»Löjtnanten har ju varit där en gång?» sade fröken B. med ett ögonkast till sin uppvaktande kavaljer.

»Nej», sade alla damerna.

»Tala om», ropades det.

»Hvad såg ni?»

»Hur såg där ut?»

»Kom ni in i den lilla villan?»

»Fick ni tala vid någon?»

Den olycklige löjtnanten var förtviflad öfver att ej få bli dagens hjälte genom att vara i tillfälle att lämna några upplysningar.

»Jag var ute för att skjuta sjöfågel», sade han, »och lade till vid ön för att få något att dricka. Min egentliga afsigt var dock att få spana ut något om, hvem som egentligen bodde i den där lilla villan, som hela världen talar om. Jag gick uppför gången till hufvudporten. Då börjar Tasso att skälla. En piga stack ut hufvudet och frågade, hvad jag ville. Jag anhöll om ett glas vatten och passade på att kasta ett öga öfver hennes axel in i förstugan. Där fick jag se ett långt, mörklagdt fruntimmer i en ljus sommarklädning. Men då bad pigan mig vänta

och slog igen porten midt för näsan på mig. Vatten fick jag, men veta något fick jag inte.»

»Så förargligt», sade den literära fröken.

»Jag skulle ha burit mig bättre åt», sade fröken B. och försökte se näpen ut.

I det samma kom en uppassare från restauranten och sade, att det var en karl där inne, som ville tala vid doktorn.

Sällskapet hade en behaglig känsla af, att nu skulle man få veta något, men doktorn kände sig litet konstig till mods. Han fick en slags mystisk förkänsla af något, som låg utanför det vanligas gränser, och det var inte i hans smak. Emellertid gick han igenom matsalen och ut i förstugan, där budet väntade.

Det var en fiskare, som hade sin stuga på ön, där den så mycket omtalade villan fans. Han höll mössan i handen och stod och såg sig omkring, medan han med en förlägen åtbörd strök sig öfver håret.

»God dag, Erikson», sade doktorn. »Hvad vill du?»

»Jo, det är ett bref, som jag skulle lämna till doktorn.»

Doktorn tog brefvet och bröt det. Karlen stod och flyttade på fötterna, medan han då och då stal sig till att se på doktors ansigte.

Doktorn såg upp.

»Skall jag följa med strax?»

»Ja, det är alt brådtom.»

»Vänta mig då nere i båten. Jag kommer efter.»

Doktorn gick ut till badsällskapet och under rättade i en skämtsam ton, att han fick lof att försaka nöjet att närvara vid balen i afton. Han tillade, att de unga damerna säkert inte skulle sakna honom.

Han bestormades med frågor, men svarade undvikande och gick hem för att hämta sina öfverplagg. Det var också bra förargligt med doktorn, som ibland kunde vara så inbunden och omöjlig.

Egentligen tyckte doktorn, att det var otrefligt att behöfva resa bort på detta sätt. Ty dels tyckte han, att balen kunde vara rätt rolig, och dels var han säker om, att sjukligheten efteråt skulle blifva vida mera utbredd än nödvändigt, när han inte var med.

Men å andra sidan var det något egendomligt med det här brefvet. Doktorn hade en känsla, som när han var pojke och första gången skulle gå på teatern. Hvad var det, han skulle få se där ute? Han kände sig orolig, nyfiken, förväntningsfull. Den smula fantastik,

som fins hos hvarje människa, var hos honom väckt till lif. Och samtidigt föreföll det honom så besynnerligt allvarsamt. Han hade förnimmelser af något tungt och tryckande, som han helst skulle velat komma ifrån.

Han fick lof att taga upp brevet en gång till, medan han var hemma hos sig, och se på det. Det var skrifvet på tjockt velin och med en fin fruntimmersstil. Monogrammet inbillade han sig nästan känna igen. Men han var ej säker därpå. Det fans ingen underskrift.

»Herr Doktor!

»Jag känner er ej, men vänder mig till er som gentleman, i hopp att ni ej yppar något om mig eller hvad ni här får se. Följ med budet, och jag blir er evigt tacksam. Det gäller lif och död.»

Inte ett ord mer. Doktorn tog med sig öfverrock och en filt, gaf order om supé på sitt rum och sprang ner till båten.

Erikson hade gjort seglena klara och satt vid styret. Han sade ingenting, men började skjuta ut båten, så snart doktorn tagit plats. Seglen fladdrade lösa en stund, innan vinden fått riktigt tag i dem. Så småningom vände båten och gled långsamt ut ifrån kajen, tils den kom ut i rum sjö. Då tog den fart, lyftes lätt

upp på de muntra böljkammarna, dök så ner igen, och snart voro de förbi fyrbåken och styrde rätt ut mot ön, som syntes som en liten ljus prick långt ute i hafvet.

De båda männen talade ej. Doktorn visste af erfarenhet, att det ej tjenade något till att göra frågor om dem, som bodde därute. Det var flere än han, som försökt. Men Erikson svarade alltid, att han visste ingenting om dem, utom att de köpte fisk af honom, så att doktorn hade just ej annat att förströ sig med än sina egna tankar, hälst vinden var akterlig och därför tämligen ointressant att segla i.

Doktorn var som sagdt inte det ringaste anlagd för det fantastiska och tyckte inte om hela äfventyret. Ty att det skulle arta sig till något sådant, det började han taga för gifvet. Från sin tidigaste barndom hade han haft en ovanligt nykter uppfattning af saker och ting, jämte en stark förkärlek för alt i yttre mening reelt. Som student läste han ihärdigt, skötte sina nöjen med måtta, men dock ganska tillräckligt, förlofvade sig ett år före sin examen med en rik flicka och gifte sig ett halft år efter den. Känslig var han visserligen ej, men en angenäm och underhållande sällskapskarl, egentligen emedan han lärt sig, att det var ett värk-

samt medel att taga sig fram i världen. I religiösa ting var han frisinnad, emedan det hörde till goda tonen i de kretsar, där han umgåtts, men i moral och politik höll han strängt på den konventionela uppfattningen, särskildt i moral. Hans uppfostran hade ej gifvit honom anledning till annat, och det hade aldrig fallit honom in att låta den erfarenhet, han själf vunnit, ombilda dessa begrepp.

Doktorn var annars road af att segla. Men i dag var det som sagdt medvind, och han hade dessutom inte als sinne för naturens skönhet. Därtill hade han fått alt för mycket annat att tänka på.

Emellertid länsade båten hastigt undan. Köpingen bakom dem blef alt mera otydlig, och den lilla ön syntes alt bättre. Först såg man endast den gråa klippan, men småningom framträdde konturerna af den lilla envånings-villan med sin hvitrappade kalkvägg och verandan på framsidan. Man såg ett par små träd, som voro böjda af blåsten och aldrig skulle växa till någon synnerlig höjd, en grå stuga nere vid stranden, där fiskaren bodde, och framför verandan en plantering i modern stil med finklipt gräsmatta och små runda och trekantiga blom-

grupper. Ett förolyckadt rosenträd med omvirad stam stod midt på planen.

Doktorn såg genast, att gardinerna voro nerslagna för de tre fönster, som funnos till vänster om verandan. Ett par barbenta ungar sprungo ut på bryggan för att få titta på den främmande herrn, och det tycktes, som om den ena gardinen rördes af en hand, som drog den åt sidan.

»Det är frun, som väntar», upplyste Erikson, i det han tog in seglet och lät båten med långsidan glida utmed bryggan.

Doktorn sprang i land. Han fick samma obestämda känsla af beklämning, som när han första gången läst brefvet, och gick hastigt fram mot bygnaden.

När han kom på trappan, öppnades dörren, och en ungefär tretioårig dam trädde ut. Hon var klädd i en fin, grå nattrock, som var knäpt ända upp till halsen. Håret hängde i en enda vårdslöst hopsatt fläta, hennes ansigte var vackert med den slags blekhet, som beror på nattvak, och där funnos säkert något flere rynkor än vanligt. Det var en blandning af beslutsamhet och smärta i uttrycket, som kommer af att känna sig ensam. Handen, som hon räckte doktorn, var feberhet, och hon nästan drog honom in genom dörren.

»Jag kan ej tacka er nog, att ni kom», sade hon. »Gå in och säg mig, hur det är med honom. Hör ni, säg hur det är. Ni behöfver ej hafva undseende med mig.»

De passerade genom ett yttre rum, där doktorn lade af sig sina ytterkläder, innan han följde efter. Den unga frun — ty han såg genast, att hon bar ringar på vänstra handens ringfinger — hade redan gått in och stod nu och väntade nära tröskeln med händerna tryckta mot hvarandra och ögonen riktade mot ett håll, där förmodligen en säng stod.

Det var halfskumt där inne och denna besynnerliga ljumma luft, som är vanlig i sjukrum. På bädden låg en tioårs gosse och sof. Han låg på ryggen och vände den aftärda, men vackra profilen mot den inträdande. Ty det var ett ovanligt vackert barn. Den lilla fina munnen hade ett drag af slapphet, som härrörde af sjukdomen, han var nästan pergamentartadt blek och mager, kindknotorna och pannbenen trädde fram på ett skarpt markeradt sätt, och hyn var underligt genomskinlig. Det såg ut, som om döden redan blickade fram ur det bleka ansigtet. Den ena handen, som låg ofvanpå täcket, visade hela handens benbyggnad med de stora blå ådrorna öfver, och den var gråhvit på ett sätt, som det

är svårt att se hos den, man gärna vill hålla kvar i lifvet.

Doktorn såg genast, hur långt sjukdomen hade framskridit. Det var lunginflammation, och det lilla bröstet gaf hårda rosslingar ifrån sig.

Doktorn lyssnade uppmärksamt med örat invid hans bröst, kände på pulsen och reste sig utan att säga ett ord. Han undvek att se på modern.

Då hörde han ett par häftiga, undertryckta snyftningar, och när han vände sig om, såg han henne sitta vid skrifbordet vid fönstret. Hon lutade hufvudet i handen och grät högt.

Doktorn hade aldrig sett något dylikt. Han hade varit vid många sjukbäddar; men det var något särskildt med denna kvinna, som gjorde, att han nästan kände sig ängslig för att vara ensam med henne. Han såg, hur det ryckte i musklerna omkring den fina, något stora munnen, och tårarna föllo en för en, stora, klara och tunga, utför hennes kinder. Hon tycktes hafva glömt, att han var där inne.

Med ens reste hon sig och gick fram till bädden, såg länge på barnets ansigte och vände sig sedan till doktorn.

Det var en underlig klang i hennes röst. Den var klar, stark till och med, men så djupt

klagande. Det påminde om, när man en kväll hör lommen skrika ute på sjön, medan det ännu är lugnt, klart och sommarljumt. Det bådar öväder.

»Se på honom», sade hon. »Ser han inte litet kryare ut nu? Doktorn skulle ha sett honom i går. Han såg nästan sämre ut då?»

Doktorn kände till dessa slags förhoppningar. Han endast skakade på hufvudet.

»Det är mycket alvarsamt», sade han. »Vi få se, hur det är i morgon. Det är bäst, att han får vara i ro nu.»

Gossen började röra på sig, stönade sakta, slog en kort stund upp ögonen, men slöt dem lika hastigt igen.

Den unga frun gjorde ett tecken åt doktorn och smög sig lätt ut på tå. Hon öppnade dörren till ett förmak, som låg bortom det rum, han först kommit in i, och som vette åt andra sidan. När han kommit in, stängde hon dörren och gick rakt fram till honom.

»Ni kommer ju igen i morgon?» sade hon. — »Om han lefver då», tillade hon tystare. Det var samma underliga ljud i rösten. Tårarna ville bryta fram igen.

»Kommer icke er man hit?» sade doktorn.

»Nej», sade hon hastigt och hårdt, i det hon

vände sig ifrån honom och gick ett slag bortåt golfvet.

Doktorn kände sig så besynnerligt vek. Det låg något i detta »nej», som rörde honom. Han visste ej själf hvarför. Han gjorde, hvad man gör i sådana ögonblick, och ångrar att icke hafva gjort, om man underlåter det. Han gick fram och klappade henne sakta på axeln.

»För öfrigt är barnet icke vårt», undslapp det henne, som om det kommit oförvarandes. Men hon blef icke röd och slog icke ned ögonen.

»Är det icke ert?»

Han talade med en viss oafsigtlig indignation i stämman, som kom den unga frun att rycka till.

»Jo», sade hon och såg honom fast i ansigtet, »jo, det är mitt. Det är det enda, jag äger, och jag skall aldrig förneka det.»

Hon talade nästan, så att doktorn började frukta, att hon hade feber. Så lidelsefullt, nästan trotsigt trängde sig orden fram öfver hennes läppar.

»Jag vet knapt hvad jag säger», fortfor hon, »ty om han dör» — och åter kommo tårarna i ögonen, och hon darrade på rösten — »så är det det samma, hvad som händer mig. Han är min, hör ni det, han är min, min och endast min. Han är icke min mans. Gudskelof, det

är han icke. Men jag måste förtro mig till er. Ty han skall ju begravas. Jag vill ej som en simpel förbryterska släppa ner honom här i det kalla vattnet. Ni skall skaffa mig en präst. Tror ni, att han får begravas honom här ute, där det ej fins någon kyrkogård? Ty jag vill inte hafva honom där inne, bakom stenmurarna ibland alla de andra, där man skall komma och se mig gråta och undra, hvad jag sörjer för. Hvad jag sörjer för! Säg, tror ni det, doktor, tror ni, att jag kan få ha honom här, för mig ensam?»

Hon hade talat fort, nästan hviskat fram de sista orden, och nu stod hon med halföpna läppar utan att draga andan och väntade på svar.

»Det vet jag inte», sade doktorn sanningsenligt. »Men jag tror nog ...»

Hon sprang fram och grep med sina bägge händer om hans ena.

»Ni vill försöka», sade hon nästan glad. »Ni vill försöka. Åh, hvad jag tackar er! Hvad ni är snäll!»

Doktorn gjorde sig sakta lös och gick ett slag öfver golfvet. Han önskade, att han aldrig kommit in i denna affär. Det kunde medföra obehagligheter på mera än ett sätt, och doktorn

var ej den, som riskerade sitt rykte för att få göra andra en tjänst. Men nu kunde han ej gärna draga sig ur spelet.

När han vände sig om, såg hon stirrande framför sig, som när man afsigtligt vill undvika, att en annan ser, hvad man tänker på, ögonen voro matta och fuktiga, hon såg ofantligt trött och lidande ut, och doktorn hade en obehaglig förnimmelse af, att hon gissat hans tankar.

Han sade farväl och lofvade komma igen dagen därpå. Hon räckte honom handen på ett sätt, som bjärt stack af mot hennes förra lidelsefulla öppenhet.

»Jag hoppas, ni ej ångrar, hvad ni lofvat mig», sade hon med en anstrykning af bitterhet.

Doktorn svarade med ett par vanliga fraser, och en stund därefter satt han åter i båten.

När dörren stängdes efter honom, hade han tyckt sig höra ljudet af en snyftning.

Doktorn var missbelåten med sig själf. Han kunde gärna hafva varit litet vänligare. Men det var på samma gång något hos den kvinnan, som stötte honom tillbaka. Det var också bra förargligt, att under brinnande badsejour hafva kommit midt upp i en sådan historia. Dessutom letade han ifrigt i sitt minne. Han hade tyckt sig känna igen henne. Om han hade träffat henne på någon

bjudning i Stockholm? Nej, det kunde han omöjligt erinra. Men att han sett henne, tyckte han sig bestämdt komma i håg.

Slutligen gick det upp ett ljus för honom. Han hade sett henne i en loge på operan. En bekant hade visat honom på henne, och doktorn hade flere gånger gifvit akt på henne under aftonen. Man hade spelat »Aïda», och det hade frapperat doktorn, att hon skrattat och skämtat högljudt mellan akterna. När ridån föll efter sista akten, vände han sig hastigt om och såg tydligt, att hon hade ögonen fulla af tårar, och när han gick ut från parketten, lagade han, att han kom nära henne i trängseln i operaförstugan. Då hörde han henne skratta på ett eget forcedradt sätt, i det hon sade till en herre i sitt sällskap: »C'est ça! Så går det på operan.» Han hade ej kommit i håg detta på länge. Men nu mindes han det.

Det hade lugnat af på aftonen, så att Erikson fick ro hela hemvägen, och det gick långsamt.

När de kommo fram mot bryggan, hvilade han plötsligt på årorna och sade:

»Dör gossen?»

»Ja», sade doktorn, »men det är ej värdt att säga det till frun än.»

»Åh, nej det får hon veta tids nog.»

»Jag kommer tillbaks i morgon och hämtar doktorn», sade fiskarn efter en stund.

»Ja, gör det.»

När doktorn stigit i land, stod han ett par minuter och såg efter båten, som med säkra, taktfasta årtag rodde bort i mörkret mot ön till. Därpå gick han upp åt societetshuset och kom just lagom för att få vara med om sista valsen.

Men doktorn var i onåd hos badsocieteten hela aftonen, därför att han ej lämnade några upplysningar om, hvad han sett där ute.

Den unga frun hade gråtit häftigt, strax sedan doktorn gått. Hon hade lidit så mycket för sitt barn. Hon anade instinktlikt, att denne man, som hon aldrig sett förr, förolämpat henne i sina tankar, och hon var uppbragt på sig själf, som utsatt sig för något dylikt. En känsla af fruktan, att han skulle förråda hennes hemlighet, bemäktigade sig henne.

Hon hade ej behöft yppa något. Hon kunde ju hafva gjort honom samma frågor ändå. Hvad angick hennes felsteg honom? Hur hade hon kunnat låta så leda sig af ögonblickets ingivelse?

En skarp hostning hördes från det rum, där

Vilhelm låg. Hon spratt till och tog sig om pannan. Ännu lefde han ju. Kanske skulle han inte dö? Doktorn hade bara sagt, att det var alvarsamt, inte att han skulle dö, inte att han skulle dö!

Före midnatt visste hon dock alt. Hon ville först ej tänka det ens, hon grät ej, hon var ej förtviflad. Hon gick blott omkring som i en slags dimma, genom hvilken hon ej klart kunde se de omgivande föremålens konturer. Men vid tretiden satte hon sig på en pall bredvid bädden, och så satt hon orörlig med gossens hand i sin. Altemellanåt kände hon honom på pulsen. När den stannade, sjönk hon våldsamt tillsammans, men hon rätade upp sig igen och tillslöt långsamt hans ögon. Så kysste hon honom på pannan och satt sedan stilla framför bädden timma efter timma, tils pigan kom in för att fråga, hur det stod till.

Då reste hon sig häftigt, gick in till sig och kastade sig gråtande på sängen.

De dagar, som nu följde, gingo tyst och tungt. Erikson skickades samma morgon med ett bref till doktorn, däri denne underrättades om, hvad som skett. Tillika bad hon honom att tala vid prästen, som han hade lofvat.

Inne i det lilla rummet hade hon tagit gar-

dinerna från fönstret, så att solen fritt fick tränga in och lysa på det lilla bleka ansigtet, som i sin rena hvita dräkt låg på de hvita lakanen. För hvarje dag lade fru Detlov friska blommor omkring bädden, rosor och penséer. Det var, hvad hennes trädgård kunde bjuda på.

Vilhelm hade varit död i två dagar. Ännu låg han där inne med det lugna, fullkomligt smärtfria draget kring munnen. Men en begynnande lukt hade sagt henne, att det ej gick an längre att kela med den döde. Och det hade hon egentligen icke lust till häller.

Och dock kändes det underligt tungt i dag på förmiddagen, när hon visste, att pastorn skulle komma på aftonen. Det var, som om hon nu skulle mista honom för beständigt, och hon grät på nytt där inne vid hans bädd, som hon gråtit i två dagar, fast hon sade sig själf, att hon rättast borde låta bli. Ty ej ens ett haf af tårar skulle framkalla den minsta ryckning i de slutna ögonlocken eller det ringaste leende på de blåbleka läpparna.

Hon torkade sina ögon och gick ut för att svalka sig och blifva lugn. Hon skulle ej gråta längre. Hon måste vara lugn till eftermiddagen.

Det fans nere vid stranden en utskjutande bärghäll, under hvilken det var skugga på för-

middagarna. Dit hade hon låtit flytta ut en spjelsoffa och hade ofta setat där med en bok eller ett arbete, medan Vilhelm alt ibland sprang ifrån sin lek och fram till henne. Här utanför gick hafvet fritt, och hit gick hon, när hon längtade efter någon att betro sina tankar åt.

Hennes piga hade lagt märke till, att frun inte ens under dessa dagar läst i bibeln eller bedt till Gud. Och det hade hon talat vid fiskarns hustru om, och de hade båda tyckt, att det var underligt. Men de kommo öfverens om, att det skulle nog bli på annat sätt, när bara sorgen fick lägga sig något. Men så var det icke.

Hon satte sig i skuggan under bärghällen och tog af sig hatten. Vinden strök kyligt öfver hennes bränheta kinder. Hon lade håret till rätta, torkade sig i ögonen och drog ett djupt andedrag. Så lät hon händerna hvila i sitt knä och såg ut i luften. Vågornas brus värkade lugnande, men det tänkte hon icke på. Utsigten såg hon knapt. Men det var ändå välgörande att sitta här. Det var så länge sedan.

Det var underliga tankar, som nu kommo för henne. Hon tänkte mäst på, hvad hon skulle säga prästen på eftermiddagen. Men det var också mycket annat, som hon håller ej kunde skjuta ifrån sig.

* * *

På ett gods i södra Sverige hade hon blifvit uppfödd. Vintrarna hade hon tillbragt i Stockholm för att få gå i flickskola, och hennes uppfostran hade i almänhet varit något oregelbunden. Sin mor hade hon aldrig sett, och fadern hade ej tagit sig mycket af henne.

Emellertid hade hon alltid burit sitt hufvud för sig. Hon var ytterst fantastisk, full af de mest oberäkneliga infall. I lekar var hon vild, i dans outtröttlig. Hon kunde gå långa vägar ensam i skogarna, klättra upp på höga bärgsklintar och sitta där i timal om aftnarna, ända tils solen hade gått ned. Hon afskräcktes ej af de bannor, hon fick, när hon kom hem, efter det familjen redan ätit middag. Guvernanter och lärarinnor hade icke haft mycken hand med henne, men i alla fall var hon vetgirig. Hon hade på egen hand dragit igenom Dantes »Inferno», endast med någon handledning af en student, som var informator i trakten, och som hon tilltvungit sig sin fars tillåtelse att få taga lektioner af. Hon läste filosofi och ästhetiska arbeten, som hon inte förstod ett ord af, men som hon just därför trodde innehålla något slags förborgad visdom. Hon hade med ett ord denna ifver att tillägna sig alt, som är egen för konstnärer och begåf-

vade kvinnor. Men hon höll ej i länge med samma sak.

Att hon skulle bli något slags konstnär, hade hon emellertid alltid haft klart för sig. Och när hon tänkte öfver sin egen framtid syntes den henne så lockande ljus. Det var som en hel féevärld, sedd i oändligt perspektiv. Idel ljusa färger, idel sol, idel värme. Och de lätta skyarna, som hon ibland tyckte sig skymta vid synranden, voro purprade af idel glans.

Vid denna tid kom hon i kärleksförhållande till en ung student med rika vyer och en ideal uppfattning af lifvet. Så tyckte hon åtminstone. Ebba var 18 år, när hon gjorde hans bekantskap. Han var då 23, lång, mager, med ett litet barnsligt och mildt ansigte, ett vänligt sätt och något svärmiskt i hela sitt väsen, som var lockande för Ebba.

Han var emellertid ej den hjälte, hon i sina drömmar gjorde honom till. Han var en af dem, som inom sig rymma alla möjligheter. Den nya tidens tankar hade letat sig väg till honom, på samma sätt som slumpen understundom kastar ädla frön i en jordmån, där de skjuta upp till för ögat härliga plantor, som dock aldrig slå ut i full blom eller äga kraft att sätta frö. Allting hade han läst sig till eller uppsnappat af andra,

och han ägde i ovanlig grad epigonens styrka i förmågan att tillägna sig och sätta ett falskt märke af själfständighet på det guld, han lånat.

Men detta såg icke Ebba. För henne voro hans tankar nya, och det han talade om, väckte till lif allt det, som slumrande fans inom hennes egen själ. Han syntes henne så stark, så tillitsfull och så förtroendeväckande, när han i eldiga ord talade sig själf varm med andras tankar. Hon kände sig frigjord, när han lärde henne tro på tankens makt och berättigande eller människans skyldighet att handla i enlighet med sin natur. Hon anade aldrig, att inom honom lefde ett sjukt tvifvel, som vid minsta motgång skulle resa hufvudet, och att han aldrig skulle vara man att tro på sig själf, om han stod isolerad.

Det är ej godt att veta, hvad som först förde dem tillsammans. Ebba hade alltid själf sagt till honom, att det var ett yttrande, han en gång fält i ett sällskap, när man uttalat förkastelse-domen öfver en kvinna, som födt ett barn utan att vara gift. Han hade tagit hennes parti och talat med värme. Han hade sagt, att hon kunde vara mycket bättre, mycket renare än tusen kvinnor, som varit gifta. Ebba hade hört på utan att se upp. Men hon hade välsignat honom inom sig, ty hon kände, att han hade rätt. Och

på aftonen tackade hon honom, för hvad han hade sagt. Hon tyckte, det var så modigt och manligt att våga säga emot alla de andra. Och dessutom hade hon ej hört många människor tala om saker, så att de talade sig varma.

Emellertid blef detta ett samtalsämne, till hvilket de gärna återvände, och Ebba var en ifrig proselyt. Denna tanke om äktenskapet som en blott yttre formalitet blef en slags beståndsdel i den kärlek, som med hvar dag blef dem båda allt mera tydlig. Det föll sig helt naturligt, att de aldrig talade om sitt förhållande till andra. Ty han, studenten — det var efter honom, som hennes gosse hette Wilhelm — var fattig, och ingen visste, när han kunde erbjuda henne ett hem.

Det var mest han, som talade härom. Ebba sade alltid: »Hvad gör det? Hvad gör det? Tala inte så där. Jag är ju rik, ser du, eller blir i alla fall en gång.» Och så kysste hon honom dubbelt ömt, smekte honom och satt i hans knä, där de brukade träffas ute i skogen, som låg midt emellan de båda ställena, där de bodde.

Men dagarna gingo, och det led mot slutet af sommaren. Vintern kom ju snart och skulle alltid hindra dem att träffas som förr. Och dessutom skulle han resa till akademien.

Deras lidelse växte, i och med att tanken på skilsmessan vaknade. Det blef svårt att säga farväl i tid om aftnarna, så att de båda hunno hem utan att väcka misstankar. Det ville aldrig taga någon ända med kyssar och famntag, och det gamla samtalsämnet kom ofta på tal, visserligen räsonnemangsvis. Men den dag kom, när samtalet vände sig så, att han fälde ett ord om tillämpningen. Och detta blef ödesdigert för dem båda. Han blef hennes älskare, och hon kände sig nästan stolt öfver detta förhållande, just därför att intet yttre band förenade dem. Det syntes henne så mycket heligare, emedan det ej var oskäradt af någon, som visste därom, mer än de två lyckliga själfva. Det var en smula romantik häri.

Hon hade hängifvit sig åt honom med samma förtroende som en brud, och det fans ej svek hos henne. När de träffades nästa dag, var hon glad som ett barn. Och hon påstod, att han såg så stark och manlig ut. Och så sade hon om och om igen, hur hon älskade honom, och att hon alltid skulle älska honom. Det var en ro öfver dem båda, ett lugn och en lycka som aldrig förr. De talade klart om all ting. Det var den där févärlden med oändligt perspektiv, som Ebba hade sett, och som de kommit in i

båda, endast att den tagit rimligare proportioner. Ty den gömde ingen möjlighet längre för längtan och fantasi. Det fans blott ett, som de ej talade om, som de undveko att störa hvarandra med, som de båda tänkte på, när de voro ensamma, och glömde, när de råkades. Det går lätt att glömma, när man hjälper hvarandra med saken, och ingen är till hands, som kan väcka till lif framtidens dystra skuggor. De finnas alltid och behöfva blott en vink för att nalkas.

När han rest, visste Ebba snart, att hon var mor. Hon blef först dödande rädd. Hade hon icke begått ett brott? Var det ej lättsinne detta? Var hon ej eländigare än den eländigaste, sämre än den sämsta? Det var något inom henne, som sade nej, tusen gånger nej, något som bjöd henne att förtröstansfullt lyfta sitt hufvud högt. Men hon bar dock innerst på en oro, som hon ej kunde blifva kvitt, en besynnerlig, kväljande oro, som hon ej kunde förklara. Det var ej fruktan för de yttre följderna, ej håller tanken på fadern, och dock smärtade det henne djupt att bedröfva honom. Det var något djupare, något, som rörde henne själf. Om hon dock till sist finge gifva världen rätt? Om hon värkligen vore hvad den kallade för en fallen kvinna. Hon tviflade på sig själf.

Hon skref till Vilhelm för att få råd, och hon väntade ångestfullt på svar, väntade i veckor, så som den väntar, hvilken sitter ensam med sin sorg eller sitt tvifvel och ej lärt att vara sig själf nog.

Då fick hon veta, att fadern skulle resa bort på en affärsresa, som det sades, och vara borta i nära ett år. Ebba skulle stanna hemma och se till, att alt gick sin gilla gång i hushållet. Hon var ju enda barnet, så att ensligt blef det nog, men ett år går snart, och tidtals kunde hon ju alltid resa bort till slägtingar eller så för att förströ sig.

I början när fadern rest, tyckte hon nästan, att hon drömde. Den svåra stunden, då hon skulle bekänna för fadern, var framflyttad, på obestämd tid tyckte hon. Men Vilhelm, som inte skref! Det hade gått flere veckor, och för hvar dag hade hon vaknat med tanken: »I dag får jag bref med postbudet». Så hade hon väntat till middagen, när väskan kom, och sedan hade eftermiddagen förflutit långsamt och ohyggligt under oroliga tankar och underliga fantasier, tils natten kom med hvila och efter den morgonen, som medförde nytt hopp, hvilket i sin tur skulle gäckas. Hon skref på nytt, och då fick hon svar.

Hon läste det om och om igen. Men hon förstod det ej. Hvad betydde detta? Det var ett bref fullt af själföförelser och ånger, där han talade om synd och Guds straff, om botfärdighet och ödmjukhet, bättring och tro på Guds nåd, som är stor mot en syndare, som sig bättrar. Han hade blifvit satt på prof och svikit profvet. Han hade gifvit vika för den inneboende svaghet, som varit henne en hemlighet. Därför förstod hon det ej. En besynnerlig ängslan för någon okänd fara bemäktigade sig henne.

Var det han, som skref så? Hon skref så bevekande om att få träffa honom, att han lofvade möta henne på utsatt dag i en småstad, där de bägge voro okända.

Först kände hon knapt igen honom. Han hade blifvit ännu mera mager och blek än förr, och hans blick hade något osäkert, som hon ej hade sett förr. Han talade på annat sätt och inblandade bibelspråk i sina ord.

Han bad henne höra sig alvarsamt, och så sade han henne hur förtviflad han blifvit, när hennes bref kom, och hur han, efter att länge hafva låtit sina tankar irra omkring efter hjälp och stöd, till sist stannat vid den barnatro, han hade förspilt. Han hade bedt Gud att hjälpa sig ut ur alt detta, han kommit in i. Men Gud

hade icke velat höra honom. Så hade han en kväll kommit att gå förbi ett bönhus, där man just då höll aftongudstjänst. En man, som stod därutanför, hade stuckit i hans hand en tryckt lapp, där ett bibelord stod att läsa. Han hade blott läst det första ordet. Det var: »evigheten». Och det ordet hade som en klar blixtnatt lyst upp i hans själs natt, han hade gått in i det Guds hus, där just nu sången ljöd, och från den stunden hade han blifvit en annan människa.

Ebba hade hört på honom med sammanknäpta händer och darrande läppar. Hon förstod instinktligt, att detta egentligen icke var någon själsförändring. Han hade gripit till tron för att kunna gifva fruktan för de yttre följderna namnet af samvetsförebåelser. Han hade sökt räddning för sig själf häri, och han hade knapt haft tid att tänka på henne. »Och jag», sade hon till sist. »Och jag! Hvad skall det blifva af mig? Och alt hvad som varit oss emellan?»

Han sade henne, att det hade varit synd, att han bad henne förlåta honom alt, att de hade mycket att göra godt igen. Och så bad han henne blifva sin hustru, och Herren skulle i sin nåd hjälpa dem att vända i godo, hvad de menat ondt. Och så sade han, att han väl visste, att han felat, men att en kvinna, som

felar så, faller djupare än en man. Men han ville ändå göra henne till sin hustru, och därigenom skulle hon upprättas, upprättas genom honom.

Men då sprang hon upp och tog på sig sin kappa utan att säga ett ord.

»Jag blir aldrig din», sade hon, »aldrig.»

Hon visste ej, hvad det var, hon talade. Hon greps af ett gränslöst förakt för denna omanlighet, som slagit ut i gudsfruktan, af vrede mot denne man, som hon älskat, som förebrådde henne denna kärlek midt upp i ansigtet, och som nästan talade om att taga henne till nåder, fast han gjort henne till, hvad hon var. Och hon fick en stolt känsla af att vara mycket starkare och mycket mera värd än han. Men hon talade som i feber eller rus, orden flödade öfver hennes läppar, och hon gick fram emot honom, medan hon talade, så att han nästan vek undan för henne. Hon skulle haft lust att slå honom i ansigtet. Hon sade honom, att hon ej blygdes för att bära ett barn vid sitt hjärta, men att hon blygdes, för att det tillika var hans. Och hon förbjöd honom att se henne mer, och hon bad honom att aldrig se henne mer.

Hon nästan sprang ut ur rummet, och dagen därpå kom hon hem, hon visste ej själf hur.

Sedan mindes hon inga detaljer. Hur hon förtrott sig till den gamla hushållerskan, som känt henne, sedan hon var liten, hur hon lyckades föda sitt barn i hemlighet, hur hon fick det bortakorderadt, och hur hon sedan mötte sin far, när han kom hem, det var altsammans en enda stor sorg. Hon kunde i minnet knapt skilja de olika dagarna från hvarandra. Men gått hade de, gått för alltid. Och hon önskade dem ej tillbaka.

Det var ej så mycket själfva saken, hon fruktade att betro fadern. Det var ej det slagets blygsel, som höll henne tillbaka. Men det var henne en olidlig tanke att för någon människa på jorden få ens med ett ord vidröra, att den, hon skänkt sin kärlek, förändrats så, att hon måste rodna öfver honom. Hon kunde ej få makt med denna blygsel, och det kom aldrig till någon bekännelse för fadern. Det fans ögonblick, när hon ångrade sitt häftiga afslag på Vilhelms löfte att göra henne till sin hustru. Det var ju egentligen alt, hvad han kunde göra. Men när hon så mindes den milda nedlåtenhet, det fromhetens öfversitteri, hvarmed han behandlat henne, då vaknade samma känsla af harm, som hon då gifvit uttryck åt, och hon önskade intet annorlunda. Hon försökte att glömma ho-

nom, och hon lyckades. Han var död för henne, och hon talade aldrig vid gossen om hans far.

Vilhelm skref en gång till henne och uppmanade henne att gå in i sitt eget hjärta, men hon skickade hans bref tillbaka.

Om sommaren led hon vid tanken på vintern, den långa, dystra vintern med sina mörka kvällar, sin enformighet och det instängda lifvet på en ensam landtgård långt borta från alt, hvad lif och rörelse hette. Men när vintern led mot slut, sörjde hon vid tanken på våren. Ty då skulle hvarje ungdomens förstörda hopp kännas dubbelt pinsamt. Hennes förhoppningar skulle sträfva efter att få resa hufvudena under snötäcket, som vårens blommor gjorde det. Men de skulle aldrig som dessa trifvas i solskenet.

Då var det, som hennes nuvarande man friade till henne. Han var gammal och untkarl, ämbetsman i Stockholm. Å hennes sida kunde det knappast blifva fråga om något tycke. Och när hon gaf honom sitt ja, skedde det med en känsla af tillfredsställelse öfver att kunna vara någon människa till nytta och med ett nästan romantiskt begär att uppoffra sig för att göra en annan lycklig.

Det pinade henne att bedraga honom. Och hade det dem emellan ens kunnat blifva fråga

om något tycke, skulle det också hafva varit henne omöjligt. Men hon kunde aldrig få be-
kännelsen öfver sina läppar. Det fans hos ho-
nom något af lugn och ädel värdighet i det
yttre, hvilket i förening med hans år, ingaf
henne en vördnad, som band hennes tunga.
När de blifvit gifta, skulle hon tala. Hon lof-
vade sig det heligt, och hon hoppades med
visshet, att han skulle förlåta henne. Men fram-
för altaret kände hon sig som den simplaste
bedragerska. Hon skulle ha kunnat sjunka till-
sammans af skam, och hon brände af längtan,
att gästerna skulle gå, och hon skulle blifva
lämnad ensam med sin man.

När hon då såg på honom, kände hon ej
igen honom. Hon blef rädd och drog sig undan,
men han följde efter henne och öfverhopade
henne med smekningar, som fylde henne med
äckel. Hon skrek till i ångest. Det föreföll
henne, som om hon kommit in mellan kuggarna
i ett ofantligt maskineri, där hon måste följa med
mot sin vilja, hvirflas rundt, krossas och slängas
bort i det tomma intet.

I ett ögonblick förstod hon sin mans hela
föregående lif, och hon nästan njöt af tanken
att ej vara bedragen ensam. Honom kunde hon
bedraga utan samvetskval.

* * *

Detta var hennes historia, och detta tänkte hon på, där hon satt på den låga soffan i skuggan af bärghällen och såg ut i luften. Hon drog händerna från hvarandra och tog sig om hufvudet. I detta ögonblick tänkte hon öfver sig själf så, som hon ej gjort det på länge. Hur underligt det hade varit altsammans. Hur pinsamt hennes äktenskap varit, hur många osanningar som behöfts, för att dölja den lilla varelse, som nu låg där inne kall och stel, och så när hon en gång i ett häftigt ögonblick gjorde upp med sin man, att hon ej ville följa honom på hans årliga badresa till Karlsbad om somrarna, också då bedrog hon honom. Hon tyckte, att all lycka i lifvet hade hon ljugit sig till. Hvarför skulle det vara så? Sedan hade hon tillredt denna fristad åt sig, där hon om somrarna lefde med sitt barn, som hon i hufvudstaden blott sällan kunde stjäla sig till att få träffa i ro. Åh, hvilket nät af lögner, hon spunnit omkring sig! Det var hans skuld, som svek henne, och omständigheternas skuld och hennes fars skuld, som från det hon var liten aldrig gjort ett försök att egentligen lära känna henne eller vinna hennes förtroende. Det var hennes mans skuld, som hon fick gå ur vägen för i hemmet, för att ej känna sig vanärad af hans vidrörande, och

hennes egen skuld var det också, som ej hade kraft och mod att säga sanningen till dem allesammans och så bära följderna. Åh, hon var feg, och innerst inne i hennes hjärta lefde ett litet frö till tvifvel, att hon haft orätt och handlat orätt, icke blott sedan, när hon ljög, utan också från början, när hon hänsynslöst skänkte bort sig själf. Kanske var det den känslan, som band henne kvar i alt detta, som hon afskydde.

Ty när vi handla efter bestämningsgrunder, som vi själfva tro på, men som vi veta att alla andra ogilla, grunder, som vi lärt oss i lifvet i strid med, hvad vi lärt oss som barn, då vill det mycket till, för att ej någon liten outrotlig svartalf skall sitta på lur och, när världen går oss emot, hviska till oss: »Ser du, ser du. Du har handlat egenmäktigt och själfrådigt. Du lider, det dina gärningar värda äro.» Och vi äro genast färdiga att kasta oss till korsets fot och taga den yttre motgången som ett fullgiltigt bevis på, hvad som då får namn af Guds vilja.

Ebba reste sig långsamt och gick med dröjande steg fram mot boningshuset. Kistan hade kommit på förmiddagen, och hon drog sig för den plågsamma sysslan att själf bädda ned barnet i den. Men ingen annan skulle få göra det utom

hon själf. Hon var trött, mycket trött. Men dagen därpå och sedan också skulle hon få god tid till hvila, det visste hon. På eftermiddagen skulle prästen komma för att tala med henne. Och dagen därefter var begrafningen. Det var märkvärdigt, hvad tiden gick fort, och hvad all ting var trivialt och alldagligt. Hon hade tänkt sig det helt annorlunda.

Kyrkoherden var en äldre man med ett myndigt prelatiskt utseende, hög panna, skallig hjässa, en sned, ful mun, som kunde småle rått eller föraktfullt krökas i medvetande om brutal öfverlägsenhet. Hans ögon hade något kallt och genomträngande. Men på samma gång var det i hela hans väsende något, som duperade dem, som sågo honom, och hvilkas ögon ej voro öfverdrifvet genomträngande. Han var ansedd som en hög auktoritet och hade ett eget sätt att få folk att känna sin litenhet, när han talade till dem.

Ebba erfor genast en slags instinktlik motvilja för mannen. Hon bad honom stiga in i förmaket, satte sig själf i soffan och antydde honom att taga plats i en emma, klädd med siden, som stod där bredvid.

Kyrkoherden kände sig i början en smula underlägsen, och det var han inte van vid. Han

hade nog haft att göra med folk ur alla klasser. Särskildt ansåg han sig genom badorten hafva vunnit icke litet i förmågan att beherska en konversation. Men det fins ett något hos kvinnor, hvilka lefvat länge med i den högre societeten, som gör en mera borgerligt anlagd natur en smula brydd. Kyrkoherden kände sig värkligen underlägsen. Den unga frun märkte det, och det gaf henne ett visst mod.

De utbytte ett par vanliga höflighetsfraser. Så suto båda tysta.

»Ni har önskat tala vid mig», började kyrkoherden.

»Ja». Hon talade fullkomligt lugnt, utan att rodna och utan att sväfva på målet. »Ni vet, min gosse är död.»

Kyrkoherden såg forskande på henne. Hon märkte tydligt, att doktorn ingenting sagt.

»Jag önskade få honom begrafven här ute», sade hon hastigt utan att se upp.

»Är det något hinder för den saken?» fortfor hon, när kyrkoherden ingenting svarade.

Det första intrycket hade emellertid börjat lämna honom, han kände sig mera herre öfver sig själf och situationen.

Han böjde sig något framåt, så att han bättre

kunde se hennes ansigte, och sade: »Hvarför vill ni ej, att han skall hvila i vigd jord?»

Det var något i hans sätt att uttala ordet »vigd», som kom henne att spritta till.

»Jag önskade hälst att ej behöfva säga det.»

Hon kände sig ej så modig nu, som när hon talade med doktorn. Då, när hon visste, att hennes barn låg där inne och stred med döden, då kunde hon ropa till hela världen, som hon gjorde det till doktorn: »Han är min, hör ni det, endast min.» Men det lif, hon fört, hade så småningom liksom öfverhöljt hennes gamla tro och hennes gamla kärlek med intressen, som voro dem främmande. Hon hade böjt sig undan så länge, gått så länge i hemlighet och burit på, hvad hon ej vågade, ej kunde uppenbara, att det nu syntes henne nästan omöjligt att tala. Hon blygdes som kvinna att betro sig till denne man, som satt framför henne med detta högdragna, prelatmessiga i sitt ansigte. För ett par dagar sedan hade den häftiga själsspänningen brutit den tystnad, hon i så många år iakttagit rörande sig själf. Hon hade ej brytt sig om någon förtegenhet. Hvad gjorde det henne då, hvad världen tänkte?

Men nu var det annorlunda. Nu när hon ej hade något annat att rädda, återvände också själf-

uppehållelsedriften. Om hon nu talade, skedde det af nödtvång eller öfverilning.

»Fins det något hinder?» upprepade hon.

Kyrkoherden funderade en stund.

»Det låter sig svårligen göra», sade han. »Först måste ansökan göras hos ortens prästerskap, sedan går saken till konsistorium. Det kan draga ut länge på tiden.»

»Hur länge?» sade hon kort, halfhögt. »Dröjer det mycket länge?»

»Ja, jag vet inte så noga. Ett par månader kanske.»

»Men det är ju omöjligt», bröt hon ut. »Det är ju mitt barn. Hvad har konsistorium att göra med mitt barn?»

»Ni kan ju låta jordfästa det så länge», började kyrkoherden.

Hon steg upp och började gå fram och åter på golfvet.

»Det är icke möjligt», sade hon halft för sig själf, »det är icke möjligt! Jag får inte behålla honom.»

»Det är bäst att begrafva honom på kyrkogården», sade hon hårdt och stannade framför kyrkoherden.

Då gjorde han samma fråga som doktorn: »Kommer icke er man hit?»

Hon spratt till och såg med ett förskrämdt ögonkast på honom. Det föll henne in, att han visste något, och att det låg en snara i spörsmålet. Hon gick bort till fönstret, slog undan gardinen och såg ut.

»Nej», sade hon enstafvigt.

Kyrkoherden kände sig något osäker, men uppfattade på samma gång instinktliskt det öfvertag, han vunnit.

»Har jag kanske mig ovetande kommit att röra vid någon omtålig punkt, något, som är er svårt att tala om?» sade han.

Hon vände sig långsamt om. Det fans ingen säkerhet hos henne längre. All osäkerhet gent emot sig själf, hvarje tvifvel, som tegat under lifvets mångahanda, hvarje själföfvebråelse, allt detta, som tyngt henne under långa ensamma år, var väckt till lif, och det blef henne öfvermäktigt. Det förekom henne, som skulle hon kanske här få hjälp, som skulle han kunna gifva henne tröst. Det lif, hon var van att föra, var så tomt och så innehållslöst. Han var ju en andans man, en Guds tjänare. Kanske hade hon haft orätt, som hela sitt lif endast litat på sig själf och trott, att sådan hon en gång var, felaktig eller icke, hade hon blifvit af sig själf,

och ingen makt i himmel eller på jord kunde förändra hennes eget innersta jag.

»Vill ni höra mig?» sade hon. Rösten darrade, och han hörde, hur hon kämpade med gråten. »Vill ni råda mig? Kan ni gifva mig hjälp?»

Kyrkoherden sade något om Guds ord, hvaraf han endast vore en ovärdig tolk.

Det dröjde något, innan Ebba började att tala. Och när hon började, kommo orden först underligt tyst. Det var, som om någon talade för sig själf. Hon såg hela tiden ned, men hon gjorde inga omsvep, och hon dolde intet. Blott när hon kom till brytningen mellan henne och Vilhelm, gjorde hon ett språng i framställningen och berättade saken som ett faktum. Och ju närmare hon kom in på sitt närvarande lif, dess mera fåordig blef hon. Hon slutade midt i en mening och vände sig åter bort och såg ut genom fönstret. Hon var nästan rädd för, hvad som nu skulle komma, men hon väntade det dock med en blandning af ångest och hopp, och hon grät en stund tyst, utan att kyrkoherden märkte det.

Kyrkoherden kände sig öfverraskad. Han hade mottagit många ångerfulla bekännelser, han hade stått vid många dödsbäddar, och han hade varit van vid, att de ord, han då talade,

gjorde hvarje invändning stum, och att hvarje egenmäktigt sinne böjde sig inför honom och det ord, till hvars tolk han gjort sig. Han hade nästan ett slags skema att gå efter, och hittills hade det ungefär räckt till för de fall, han mött, men detta var honom något nytt, och han stod ett ögonblick rådvill.

Men i nästa stund förebrådde han sig nästan sin egen blödighet. Här var en syndare, som behöfde väckas. Hon var ju nästan icke medveten om att hafva begått något brott als.

Han satte sig till rätta i stolen och lade med en honom egendomlig rörelse det ena benet öfver det andra.

»Har ni någonsin tänkt på det ordet synd?» sade han slutligen.

»Jag vet, att jag felat mycket», sade hon en smula tveksamt.

»Ni undviker ordet», sade kyrkoherden med en viss myndighet, som sällan förfelade att göra effekt. »Jag vet det. Ni vill ej tala om synd. Ty det där lilla ordet sårar era öron. Och dock är det det, som vi allra först behöfva höra och förstå och låta tränga in i vårt hjärta, innan Herrens helige ande rätt kan ombilda oss och döda den gamla människan inom oss, som är af jorden och därför med Guds makt skall varda

till jord igen. Säg mig, har det aldrig smärtat er, att ni bedragit er man?»

»Jag ville bekänna för honom», mumlade hon.

»Hvarför gjorde ni det då ej?»

»Åh, ni vet inte!»

Hon stödde pannan mot fönsterkarmen och brast ut i högljudda snyftningar. Hon såg framför sig sin man med detta gulbleka ansigte, dessa ögon med den onaturliga glansen, dessa skälvande händer, som grepo efter henne i det ögonblick, de blifvit lämnade ensamma dagen för deras giftermål. Och hon ropade nästan i ångest igen: »Åh, ni vet ju ingenting. Ingenting.»

Kyrkoherden fick en slags aning om förhållandet. Han fortsatte: »Vi måste hafva öfverseende med människornas skröplighet», sade han. »En hustru skall ej upphäfvast sig till domare öfver sin man, utan där svaghet finnes, i kärlek bära öfver med hans svaghet, på det männen må blifva vunna genom eder kyska umgängelse i Herranom, säger Paulus. Men förlåt, att jag måste fråga om en sak, som jag ej förstår. Eder» — han letade efter ordet — »älskare! Hvarför öfvergaf han er?»

»Hvarför?» Hon såg upp och gick fram mot kyrkoherden. »Han sade mig, att vi syndat, att han ångrade alt.»

»Var det därför, ni skildes?»

»Ja.»

Kyrkoherden steg upp och lade sin hand på den unga kvinnans axel.

»Ni skulle hafva ångrat som han, så stode ni icke nu här.»

Hon vred händerna ångestfullt. Han hade rätt. Om hon det gjort, så stode hon icke nu här. Och dock! Kan man göra de yttre händelserna till domare öfver människorna? Har man alltid varit brottslig i det, som gjort en olycklig?

»Är kärleken synd?» utbrast hon.

Det var detta, som stått kvar för henne nästan som en fix idé äfven under det fadda lif, hon de sista åren lefvat i hufvudstaden. Det var en punkt inom henne, som hon kunde fly tillbaka till som till en fristad. Det var den enda tanke, som brukat uppehålla henne i de ensamma stunder, då hon ej förmådde glömma sig själf.

Kärleken var icke synd, men det som följt efter, lögnen, bedrägeriet, allt detta, som snärjt henne med osynliga band, och som hon icke kunde komma ur. Hur var det möjligt? Hur hade det gått till?

Och åter upprepade hon sin fråga, klanglöst

och entonigt. Det lät nästan bedjande som från ett barn, när det fruktar straff.

»Är kärleken synd?»

Hon drog sig undan den hand, som han ännu höll kvar på hennes axel, gick ett par steg baklänges och såg bönfällande upp i hans ansigte: »Är det icke synd i stället, det jag nu lefver i? Är icke mitt äktenskap synd? Jag har tyckt det så många gånger. Jag har ju aldrig haft någon, som kunnat säga mig det, mer än då», tillade hon nästan urskuldande. »Och han svek mig. Jag har lidit så mycket. Kan ni förklara det för mig?»

»Har ni icke inför altaret lofvat att älska er man i nöd och lust? Kan det vara synd, som ni lofvat inför Herran? Ni är bedragen af ert eget hjärta, som af naturen är svekfullt och arglistigt. Bed till Gud, och han skall upplysa er. Det kan ingen människa göra.»

»Det kan inte vara sant», sade hon hastigt, »säg, att det inte är sant.»

»Det är sant», sade kyrkoherden högt och strängt. »Så visst som Gud lefver, det är sant. Ni har mycket att ångra och afbedja, mer än flesta. Böj er för Herren, och han skall afplåna er skuld. Sätt ej ert svaga förstånd till domare öfver hans råd. Böj er för honom, och han skall

upplysa er. Sök i hans ord, och ni skall finna, hvad ni aldrig funnit den tid, då ni själfrådigt gick edra egna vägar. Han skall ock lära er att vara för er man, hvad ni nu icke är och aldrig har varit.»

Ebba hade hört på honom med ängslan, med undran och med en gnista af nyvaknadt hopp, att han dock skulle hafva något att gifva henne af det, hon så länge saknat. Hennes lif hade ej gjort henne stark, ej lärt henne, att något annat än lyckan kunde åtrås och eftersträvas. Men alt det fina, som fans kvar i hennes natur, sårades af denna fordran på att böja sig i stoftet och göra hela sitt lif till en enda stor förbrytelse. Hon förstod, att här skulle hon ej finna, hvad hon sökte. Det undergifna, spörjande, hon förut visat, vek undan, och henne omedvetet återvände världsdamen i min och åtbörder, täckelset, hvarmed hon i årtal vant sig att dölja sitt eget väsen. Hon sade, nästan i vanlig konversationston: »Vill ni möta i morgon, för begrafningen? Klockan 1? Passar det?»

Kyrkoherden misstog sig på meningen med denna förändring. Han trodde, att hon önskade vara ensam för att öfverväga, hvad han sagt. Han reste sig för att taga afsked.

»Jag kommer i morgon», sade han, i det han

tog hennes hand, »klockan 1. Gud styrke er och hjälpe er på den rätta vägen.»

Hon bugade sig lätt, men ändrade icke en min och såg icke upp. Det var en trotsig krökning på hennes öfverläpp, som kyrkoherden icke kunde tyda.

När han gått, gick hon direkt in i det lilla rummet, där Vilhelm nu låg i sin kista. Locket var ännu icke påspikadt.

Hon strök hans mjuka hår och satte sig sedan på pallen, där hon setat så mången natt, medan han lefde. Hon satt med kinden stödd mot den vänstra handen och såg ofrånvändt på det lilla blekgråa ansigtet. Och hon tänkte på prästens ord. Hon kunde ej finna lösningen på detta. Men det förekom henne, som om här var ett heligt rum, och att när det dagen därpå var tomt, då hade hon i hela vida världen ingen sådan plats att fly till.

Ebba sof föga den natten, och när morgonen kom, fann den henne utvakad och trött. Hon klädde sig långsamt och gick ut. Hon kände liksom en förskräckelse för att gå in i det lilla rummet igen, där kistan stod. Hon visste bara, att de skulle föra bort den, att hon ej skulle kunna följa med, och att hon var ensam, när det lilla likföljet stigit i båten och lagt ut ifrån

bryggan. På kyrkogården i den lilla köpingen skulle hennes gosse jordas, och hon kunde ej visa sig där för att ej blifva igenkänd af någon i badsällskapet. Hon hade flere bekanta där. Den var där och den och den och den. Hon kände sig i grund och botten likgiltig, för hvad de skulle säga eller tänka. Men hon hade en förnimmelse af, att när en tid hade gått, skulle hon känna det på annat sätt. Åh, hvad det var henne plågsamt att tänka på alt detta. De sista dagarna hade uttömt hennes krafter. Hon önskade, att hon kunde glömma allting, att hon kunde få fara långt bort till någon ort, där ingen kände henne, där ingen fans, som visste, hvem hon var, eller hvem hon varit, ingen, som kunde säga henne ett ord om alt detta, som hopat sig öfver henne i ett sådant virrvarr.

Hon hade tänkt så mycket på denna dag, förestält sig så lifligt, hur alt skulle tillgå. Det var henne nästan en öfverraskning, att det ej kändes svårare. Hon hade alltid trott, att en sådan sorgedag skulle vara så märkvärdigt tung. I stället tänkte hon nu på idel främmande saker, idel ting, som fantasin lockade henne att tänka på. Hon var ej förtviflad, som hon trott, hon var bara mycket trött.

Kyrkoherden kom själf vid tolftiden, för att

någon skulle finnas i likföljet. Han skulle egentligen hafva mött vid kyrkogården, men han hade känt det som en plikt att se den unga frun just på denna dag.

Ebba kände sig obehagligt berörd af att se honom. Hon hade helst velat vara ensam. Hon sade ett par höfliga ord till tack för hans vänlighet, men var för öfrigt tyst.

Till sist sade kyrkoherden något om, att det kanske var tid att begifva sig af.

Hon ryckte till och gick in för att än en gång se Vilhelm, innan fiskaren spikade locket på kistan. Hon stannade därinne, till dess det var gjordt, och när hon kom ut, såg kyrkoherden, att hon gråtit.

Hon följde med ned till båten. På ett svart kläde i förn stod kistan. Fiskaren satt på akterbrädan. Kyrkoherden tog hennes hand, höll den länge i sin och klappade henne sagta på axeln. Han insåg, att det ej var lönt att tala med henne nu. Men han lofvade att komma igen.

»Jag reser i öfvermorgon», sade hon tonlöst.

»Hvart?» var det ord, som ovilkorligen undföll kyrkoherden.

»Hem», sade Ebba och såg upp. »Ni skall därifrån vidare höra af mig.»

Kyrkoherden dröjde ett ögonblick. Det var honom genant att tänka på penningaffärer. Han sökte efter något att säga.

»Farväl», sade han slutligen, lyfte på hatten och steg ned i båten.

Den lade långsamt ut ifrån bryggan. Ebba stod orörlig och såg efter den. Hon förde mekaniskt handen till sina ögon. Men där funnos inga tårar att torka af. Hon vände sig om. Det föreföll henne, som om nu mera ingen bodde i hennes villa. Hon tyckte, att hon frös, och hon kände en besynnerlig matthet i alla leder.

Hon gick direkt in i Vilhelms rum, sjönk ned på en stol och brast i häftig gråt.

Och hon grät, ej blott öfver sitt barn. Kanske var det bäst för honom, att han fått dö. Men hon grät öfver sig själf, häftigt och krampaktigt, öfver det lif, hon fört, och det hon skulle komma att föra. Hon visste, att alt skulle blifva som förr. Hon skulle blott sjunka alt djupare och djupare, och hon fick en känsla af vanmäktigt raseri vid tanken på, att om en månad, nej, om en vecka, skulle det vara, som om dessa dagar icke funnits till. Det var en parentes, som väl icke skulle glömmas, men hvaraf minnet var

sådant, att hon måste undfly det, om hon skulle härda ut.

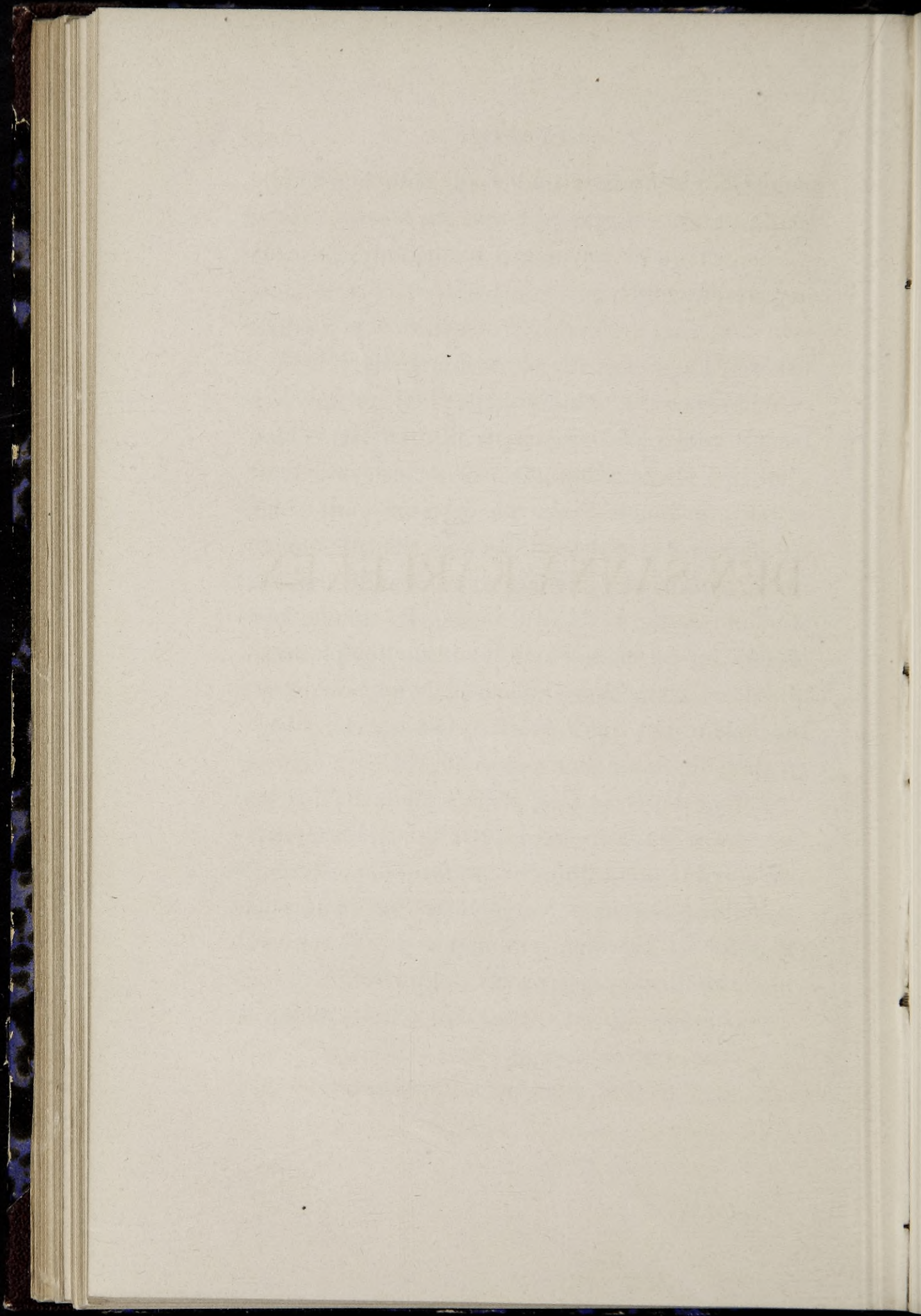
Dagen därpå använde Ebba till att göra sina förberedelser och morgonen därefter reste hon, som hon sagt åt kyrkoherden, sedan hon gifvit fiskaren i uppdrag att sköta om grafven.

Hemma i Stockholm hade hon ej mycken tid att tänka på sommarens tilldragelser. Hon gled in i sin omgifnings vanor, och det var blott sällan hon kunde tänka på det som varit. Men när hon var i sällskap, och sorlet af många röster susade för hennes öron, kände hon sig stundom nästan hemsk till mods. Då kunde hon blunda ett ögonblick och le vid tanken på, hvad alla dessa människor skulle säga, om hon berättade dem sitt lifs historia. Det var för öfrigt en dum idé, som hon också log åt.

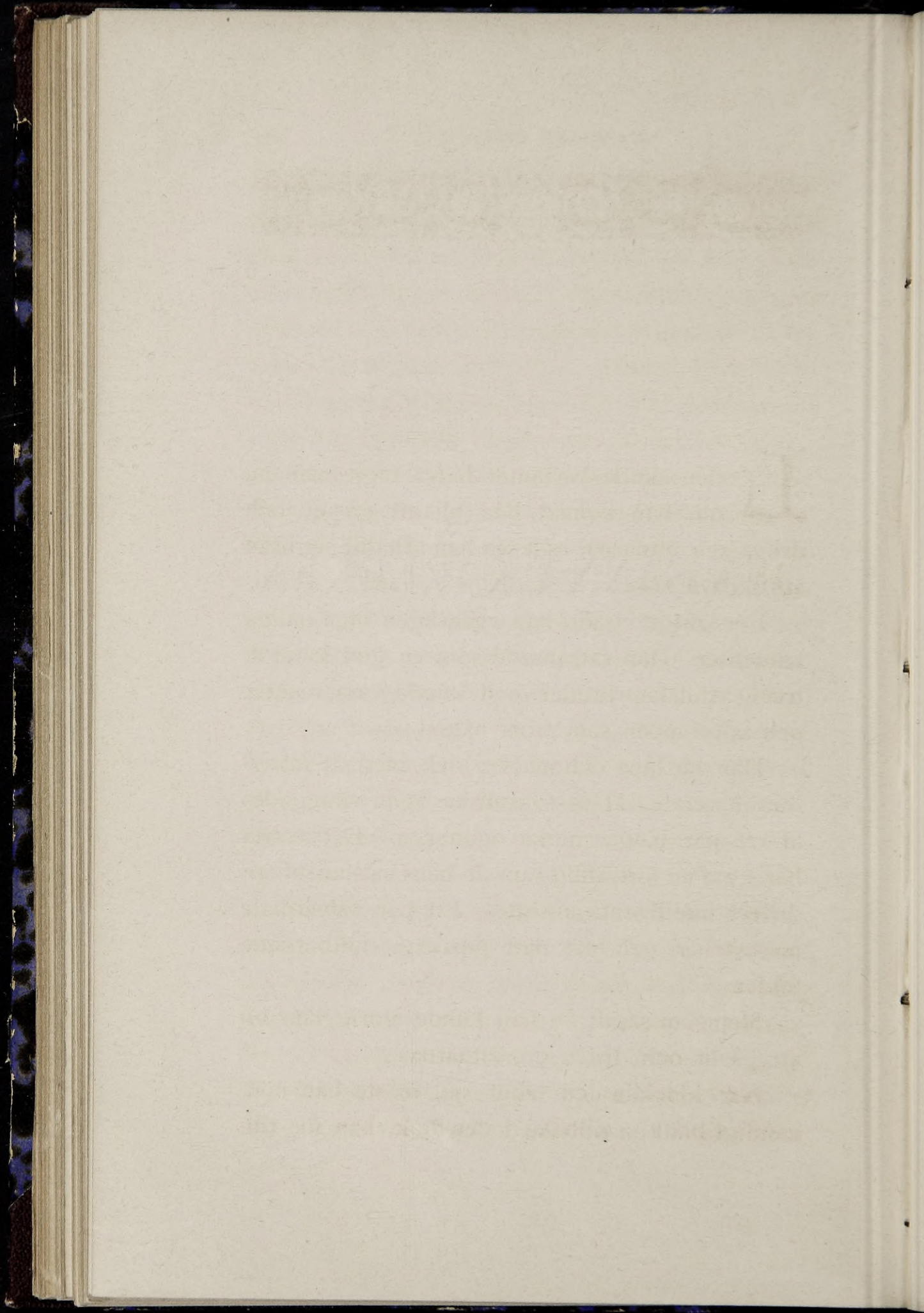
Efter ett par år dog hennes man, men detta förändrade föga hennes yttre lif. Hon syntes som förr ute och tillhörde som förut »societeten».

Tilldragelserna på ön förblefvo en hemlighet utom för de två, som i almänhet bruka närvara vid dödsfall — prästen och doktorn.

DEN SANNA KÄRLEKEN.

Lodén skulle bestämdt hafva tagit examen, om han kunnat låta bli att gå ut och drifva om aftnarna, och om han afhållit sig ifrån att skrifva vers.

För öfrigt visade han egentligen inga dåliga tendenser. Han var ansedd som en god kamrat, treflig sällskapsbroder och kunde vara munter och uppsluppen som trots någon.

Han var lång och mager, blek, med ett intressant utseende. Hans svärmiska ögon skuggades af ett par långa mörka ögonbryn. Det svarta håret gaf en förträfflig ram åt hans nästan öfverdrivet intelligenta ansigte. Ett par välvårdade mustascher och ett nätt pipskägg fullbordade bilden.

Men som sagdt — han kunde aldrig låta bli att gå ut och drifva om aftnarna.

När klockan led emot sju, måste han nödvändigt bläddra tillbaka i den bok, han för till-

fället höll på med att läsa, och se efter, hur mycket han hunnit under dagens lopp. Och det slog sällan fel, att han då tyckte, att han gjort tillräckligt för ett ordinärt dagsarbete. Det var, som om osynliga händer drogo honom ut. Han kunde omöjligt sitta stilla. Aldrig hände det heller något märkvärdigt i det här förbaskade Upsala. Den ena dagen var så lik den andra, att om man försökte beskrifva två, som följt efter hvarandra, skulle inte en gång Zola ha tålmod att skildra mer än den första. Men det kunde ju hända något just denna kväll. Lodén hade en oförliknelig romantik i kroppen. Han gick öfveralt och väntade, att något skulle inträffa, som ej var likt det gamla odrägligt hvardagliga, hvilket han kunde utantill. Och som alla af den sortens folk trodde han naturligtvis, att det där märkvärdiga, hvad det nu var, skulle vara nog infamt att visa sig, just när han inte var med.

Därför skulle han hafva ansett en dag aldeles förstörd, om han hållit sig inne under aftonen, och därför gick han också ut och dref hvar dag, gud gaf, och väntade på, att något underbart skulle ske. Det hände emellertid ingenting, och följden var den, att han hvar afton gick och lade sig i ett tillstånd af missräkning, hvar morgon

steg upp med en förnimmelse af gårdagens obehag och hvar förmiddag längtade, att det snart skulle blifva kväll, så att det skulle kunna hända något ovanligt igen. Ty alt märkvärdigt blir ändå märkvärdigare genom att hända i mörkret.

I ett meddelsamt ögonblick förtrodde han annars stundom åt någon af sina alra bästa vänner, att endast kärleken kunde rädda honom, samt att det var den, han sökte i lifvet. Och Lodén hade naturligtvis många vänner att förtro sig åt.

Efter sina aftonpromenader hamnade han vanligtvis på »gästis», där han slog sig ned hos något af de sex eller åtta lag, af hvilka han utgjorde en medlem, och det fans bland dem ingen, som icke i ett mera högstämmt ögonblick fått Lodéns förtroende både om, att han ansåg sig kallad till skald, och att han i världen förgäfves letade efter den sanna kärleken. På »gästis» pratade man historier, drack mycket punsch, öfvergick till att diskutera kvinnan och slutade med att uttala sina rön i fråga om religionens betydelse i almänhet.

Efter en sådan afton blef Lodén oftast sentimental och förföll då gärna till en af sina skötesynder. När kaféet skulle stängas tog han en af sina vänner afsides och frågade, om han ej ville komma hem på hans (Lodéns) rum och

dricka ett glas gammal malaga. Lodén höll särskildt på malaga.

Men mer än en gång lyckades han sällan med samma person. Ty när han väl fått honom upp till sig, och de tömt hvar sitt glas, brukade Lodén fråga helt anspråkslöst: »Du vet kanske, att jag skrifver litet?»

Den tillfrågade svarade ett höfligt ja.

»Roar det dig kanske att höra? Jag skref här om dagen ett stycke, som jag värkligen håller på själf.»

Offret kunde naturligtvis inte säga nej.

Lodén läste ifrågavarande stycke. Men när han väl kommit i farten, gick han vidare i samlingen. Ett, två, tre, fyra, fem o. s. v. läste han.

När de till sist vid tretiden på morgonen skildes, och den olycklige vännen gick hem till sig, förstörd af rummel och skaldestycken, då var Lodén rörd, nästan till tårar. Han sade, att han var glad att äga en vän, som förstod honom, och att han nästa år skulle täfla i akademien.

Men som sagdt — mer än en gång gick ej gärna samma person ensam hem till Lodén för att nattetid dricka malaga.

På det sättet hade nu fyra år förflutit, sedan han aflade den för en stälning i samhället föga

lofvande preliminärexamen. Och vid början af en viss sommar öfverraskades Lodén, af att hans pappa föreslog honom att tillbringa ett par tre månader hos en slägting på landet, där han skulle kunna få läsa i ro.

Lodén var just ej glad öfver anordningen, men tröstade sig med, att en skön natur skulle återväcka hans länge slumrande poetiska förmåga.

Den blef också väckt, men på ett sätt, som Lodén icke hade tänkt sig.

Hos hans morbror postmästaren var inakorderad en ung telegrafist, fröken Cecilia, tjugutre år gammal, med mörkblå svärmiska ögon, vackra händer och böjelse för ensliga aftonpromenader.

Fröken Cecilia hade upplefvat mycket. När hon konfirmerades, var hon dödligt kär i en ung präst med ett blekt, fint utseende, milda, svärmiska ögon, klingande stämma och stark lutning åt det mystiska. Hon drömde om honom, sofvande och vaken, och en vacker dag öfverraskade hon sin familj med att förklara sig önska blifva diakonissa.

Fadren blef arg och svor blankt på, att det skulle inte bli af. Men modren, som var en klok kvinna, bar sig förståndigare åt.

Cecilia hade blifvit häftigt sjuk. Man lefde

då i krinolinernas tidehvarf, och Cecilia hade känt sig sviken i sina förhoppningar, när hon fick veta, att en diakonissa var pliktig att bära en slät klädning utan en tillstymmelse till krinolin. Vidare hade mössan gjort ett obehagligt intryck på henne. Hon hade ett präktigt blondt hår, och hon kände det som en brist i sin tro, att hon ej var blind för behaget att äga sagda hår.

När fadern då så häftigt sade nej, blef hon som sagdt alvarsamt sjuk, dels af sorg öfver sin egen ofullkomlighet i almänhet, dels till följd af ett löfte hon gjort sig att utan hopp om genkärlek evigt älska den unge prästen.

En dag kom doktorn in till henne. Han talade vid henne länge och alvarsamt, sade, att hon nog skulle blifva frisk, men att hennes hälsa sannolikt aldrig skulle tillåta henne det ansträngande värfvet som sjuksköterska.

Hon var nästan ond på sig själf, därför att hon ej alvarsammare sörjde häröfver. Men doktorn kunde man ej göra emot, och när hon blef frisk, glömde hon slutligen alt — utom den eviga kärlek, hon svurit att i sitt hjärta ägna den unge prästen.

Att det nu var modern, som på förhand vid-

talat doktorn, förstod hon ej, förrän hon själf ett tiotal af år varit mor.

Lodén och hon voro emellertid som skapade för hvarandra. Inom en vecka var Lodén blyxt kär, och han var glad, att han aldrig älskat förr. Han hade ofta bedragit sig i det fallet. Men nu! Himlar! Han var viss att hon älskade honom. Hon mottog förtroenden af honom och beundrade hans poem, hvilket gaf honom en oinskränkt tillit till hennes omdömesförmåga. I utbyte skänkte hon honom ömma blickar och kvinnohjärtats sympati.

Men Lodén bedrog sig, när han trodde sig älskad. Cecilia älskade honom i sitt hjärta som en broder, och hon ville, att deras förhållande skulle vara rent och oskyldigt som änglarnas.

De hade ofta talat om hvarandras förflutna lif och båda två kommit öfverens om, att de genomgått mera än vanliga dödliga. Han berättade om sina skulder, sin olycka att ej hafva tagit någon akademisk examen, sina små tillgångar, sin dåliga mage, sina tvifvel om Kristi gudom och sin kallelse som skald. Hon hörde på alt, hvad han talade om, och sade, att hon förstod honom. Men hon vägrade ståndaktigt att berätta något om sig själf.

På en af deras aftonpromenader utmed den

lilla ån, som idylliskt genomskar det leende landskapet, hade den blifvande häradshöfdingen, nuvarande innehafvaren af den grad, preliminär-examen skänker, herr Hans Lodén lyckats aflura fröken Cecilia ett löfte.

»Hvarför berättar ni aldrig något om er själf?» sade han.

Hon skakade melankoliskt på hufvudet och teg betydelsefullt.

»Kommer ni ihåg Marta i 'Samfundets Stötter'?» sade hon.

»Ja», sade han, redan på förhand uppskakad.

De satte sig på en bänk under alarna nere vid stranden. Skymningen sänkte sig öfver nejdén, och vattnet skvalpade mot de stora stenarna ute i strömmen.

»Jag förstår inte, hvad ni menar», sade han.

»Jag skall tala om det en annan gång», sade hon.

På hemvägen yttrade de inte ett ord. Herr Lodén följde fröken Cecilia till hennes dörr och höll en lång stund fast hennes hand, när de togo afsked.

»Tack», sade han.

Han var öfverlycklig, när han gick hem. Hon ville skänka honom sitt förtroende. Hon ville låta honom blicka in i sitt hjärtas dolda

hemligheter. Herr Lodén tänkte på, hur mjuk den lilla hand var, som han nyss hållit fast i sin, och undrade, om hon skulle ha blifvit mycket ond, i fall han kysst den. Därefter funderade han på, om hans mamma skulle bli ledsen, ifall han skref om sin förlofning utan att ha frågat henne till råds, frågade hvad hans pappa skulle säga om detta sätt att läsa på tentamen, och tänkte sedan efter, om han skulle behöfva riskera en korg, i den händelse att han friade. Han dröjde en stund vid det faktum, att hon på hela balen hos gästgifvarens inte bjudit upp honom i damernas fria val, men stannade vid den förklaringsgrunden, att hon underlåtit det för att icke onödigtvis narra pratet på sig. När han gick till sängs, tänkte han redan på den första kyssen och somnade med ett småleende på läpparna.

Fröken Cecilia åter kände sig alvarligt stämd. Hon hade föresatt sig att tala till honom. Hon tyckte nästan, att hon var skyldig en vän denna uppriktighet. Ty hon ville, att han skulle förstå henne. Och hon fattade ett alvarligt beslut att för honom yppa sitt öde. Därefter gick hon resigneradt till sängs och sof godt.

Som af en händelse råkades de unga tu nästa afton nere vid strömmen. De talade först om

alldagliga saker, i det de långsamt gingo ned åt vägen.

Men när de hade satt sig på den lilla bänken nere vid ån, sade herr Lodén plötsligt: »Ni lofvade att tala om något för mig i dag».

»Ja, jag gjorde det.»

Paus.

»Ni mins, att jag talade om Marta i 'Samfundets Stötter'?»

»Ja.»

»Jag har haft ett liknande öde.»

Han tryckte hennes hand och höll den sedan kvar i sin.

»Stackars fröken Cecilia», sade han.

»Jag har älskat en gång», fortfor hon.

»Hur gammal var ni då?» sade han. Han ville veta, om en anständig tid förflutit sedan dess.

»Sexton år», sade hon sakta.

Han tryckte hennes hand ännu fastare. Han kände sig nöjd.

»Nå?»

»Han glömde mig», sade hon. »Vi ha träffats sedan, som om ingenting hade passerat.»

Han tog mod till sig och förde hennes hand till sina läppar. Han hade väntat på detta ögon-

blick för att våga en kupp. Hon såg ej ens på honom.

»Ni har tyckt, att jag varit nedstämd ibland», sade hon. »Jag skall säga er, att det fins kvinnor, som blott älska en gång.»

Han släpte hennes hand och började gunga fram och tillbaka på bänken. Det var en opåräknad bekännelse. Herr Lodén kände sig något besviken. Men han var en ädel yngling, och han beherskade sig.

När han senare på aftonen kom upp till sig, satt han en stund i sin skrifbordsstol, slapp, trött, med hängande hufvud och uttryckslös blick. Därpå grep han till pennan och skref på tjockt postpapper följande dikt, som han kallade:

Förbi.

Jag drömde en dröm om lycka
Och svärmande kärlek en gång,
Och *hon* skulle blifva min genius
I lekande dikt och sång.

Men blott till en annans hjärta
Min älskades hjärta trår,
Och därför är det så öde
Och kallt i min ungdoms vår.

Därefter satt han en stund vid det öppna fönstret och rökte pipa. Så skref han igen,

Grafven.

Stilla plats, där lefvernets bekymmer
Vaggas ljufligt tyst och lugnt till ro,
Där jag, när min lefnads afton skymmer
Och jag en gång kämpat ut, skall bo.

Om, när månen då vid midnattstider
Kastar öfver grifterna sitt ljus,
Någon gång min flicka stilla skrider
Fram bland dessa dödens dystra hus,

Må hon dröja då en stund vid kullen,
Som man kastat öfver mina ben,
Fälla några tårar uti mullen,
Som betäcker hennes Hans Lodén.

Den unge författaren läste igenom sina opus, lade dem till samlingen och gick trött till sängs. Dessa snillefoster skref han dagen därpå sirligt rent och gaf dem till Cecilia.

Men från den stunden lefde herr Lodén i ett besynnerligt tillstånd midt emellan en pligtenlig resignation och förhoppningar, som ej tycktes vilja lägga sig till ro. Han gjorde under af själf-försakelse. Han stängde sina känslor inom sig själf, han intalade sig, att nådens dörr var stängd för alltid, och han fortsatte ej med sina försök att kyssa fröken Cecilia på handen. Han svor att älska henne som en syster, och han lyckades öfvertyga sig själf, att han höll ord. Han blef dyster, drömmande och inåtvänd. Han var tank-

spridd vid frukostarna och åt vid middagarna dubbla portioner af alla rätterna i ren distraction. Han satte sin gamla tant, som han var på besök hos, i en dödlig förskräckelse genom att vanka omkring i skogen hela dagen, utan att någon människa visste, hvar han höll hus, och för honom själf blef resultatet af dessa pröfningar det, att han sade sig, att det också fins män, som ej kunna älska mer än en gång, och han beslöt att gifva världen ett exempel härpå. Han skulle dö som ungtkarl, en gammal herre i värken i Stockholm, hans lif skulle förflyta tomt och sorgligt, först på gamla da'r skulle han återse Cecilia, och då skulle han säga henne alt. Men nu ville han icke störa hennes frid. Endast ett häfte dikter i klotband med prässade permar skulle då och då säga henne, hvad hennes skald led. Han såg detta häfte, vaken och i drömmen. Det skulle innehålla alla hans älskingsidéer. Först skulle stå en dikt: *Till henne*. Så här skulle det börja:

Förgät mig ej, när från din lefnads himmel
Ett purpursken blir kastadt på din stig,
I aftontimmans frid, i världens vimmel,
Förgät ej mig.

Sedan skulle följa alla hans dikter: *Trubaduren, Korsfararen, Pilgrimen, Den blinde skal-*

den, Ensam, För dig, Diktens värld, Krigaren, Grafven, Molltoner, Strängaspel, Liljan, Violen, Hake Viking, Kungabruden, Den första kyssen och Snöfall. Sist skulle komma en liten cykel med den enkla och rörande titeln: *Ur hjärtats värld.*

Fröken Cecilia å sin sida var också en smula romanesk. Men en förändring höll dock på att försiggå med henne. Hennes sorg blef så småningom mindre tung. Det föreföll henne nästan, som om hon glömt den, och hon gjorde sig förebråelser därför. Hon tänkte på Lodén som på en bror. Och det var en ljuspunkt, tyckte hon, i alt det hon genomgått, att hon ägde en sådan vän. Men med de broderliga känslorna började blanda sig andra, som ägde en ömmare karaktär.

Emellertid läste Lodén i hennes tycke nästan för mycket på sista tiden. Det var visserligen därför, han låg på landet i denna ensliga trakt, så att därom var ingenting att säga. Cecilia kunde bara inte begripa, hvarför han haft mindre brådtom i början. Troligen kom det af, att han då ej ännu kommit riktigt i farten med sitt arbete.

Ju längre det led på sommaren, dess mer började Cecilia känna förskräckelse vid tanken på vintern. Det var trefligt under de långa

vinterkvällarna att få gå in till postmästarens och prata bort en stund. Men nu skulle det synas henne bra trist, sedan hon vant sig att räkna Lodén som en nödvändig beståndsdel i familjen.

En förändring höll på att försiggå med henne. Ett stilla, oskyldigt svärmeri började intaga syskonkärlekens plats. Hon var nervös i hans sällskap, blef vid dåligt humör, om han sysselsatte sig för mycket med prästens döttrar eller fröken på herrgården, samt började finna den unga prästens bild i sitt hjärta fadd och intetsägande. Hon tyckte, att Lodén såg riktigt bra ut, och det förekom henne, som om han var den, hon alltid drömt om. Ty man kan hafva inbillat sig vara kär, utan att vara det i värligheten. Det började hon anse som ett faktum. Men då borde man också göra sig kvitt en sådan inbillning ju förr desto hällre.

Henne omedvetet förändrade hon sitt sätt emot honom. De talade oförblommeradt om, hur de skulle komma att längta efter hvarandra, och hur långsamt tiden skulle förflyta, innan de fingo råkas igen. Ett par gånger vågade Cecilia till och med, fast i allmänna ordalag förstås, att tala till honom om hur blindt man kan fatta tycken i ungdomen. Men han förstod henne icke. Hennes sätt förbryllade honom visserligen. Det fans

ögonblick, när han kände tvifvel angående nödvändigheten af sin heroiska själfupppoffring, och hans uppmärksamhet mot henne i sällskap blef något påfallande. Han ångrade sig dock vid sådana tillfällen, och svor att aldrig göra så mer, men dagen därpå bröt han alltid denna vackra föresats.

Deras gemensamma tant hade emellertid börjat att fatta misstankar, och en vacker dag varnade hon sin kära brorson rent ut för att ingå för tidiga förbindelser.

Detta var dumt gjordt. Men en tant är vid sådana tillfällen sällan klokare än en mor.

Ty det retade upp den blifvande härads-höfdingen. Han gick energiskt upp och ned i sin kammare, så att golftiljorna knakade. Han höll på att fatta ett beslut. Och han fick klart för sig, att det var hans skyldighet att bekänna sin kärlek och sedan aldrig se henne mera.

Dagen därpå gick han själf upp för att lämna ett telegram till sin pappa, däri han tillkännagaf att han skulle komma hem följande afton.

Man är fullkomligt ostörd, när man gör visit hos en telegrafist på landet. Kärleken kan aldrig önska sig en mera fridfull vistelseort. Hon såg igenom telegrammet.

»Ämnar ni resa så snart?» sade hon.

»Ja», sade han doft.

Han satt kvar, under det hon telegraferade. Sedan gjorde han min af att gå.

»Hvad skall ni göra i dag?» sade hon

»Jag vet inte», sade han. »Jag skall packa.»

Det var en skymflig osanning. Men man ljuger alltid, när man är kär.

Dock — han hade lofvat sig själf, att han skulle tala, och han talade.

»Fröken Cecilia», sade han. »Jag är skyldig er en bekännelse.»

Hon tog sig för att utan någon synbar anledning maka på burkarna, som hörde till apparaten.

»Jag kan inte hjälpa det», sade han. »Det är kanske mycket oriktigt af mig, men jag älskar er, fröken Cecilia, och jag ville säga er det, fast jag vet ...»

Han tystnade. Det stockade sig i halsen för honom. Han kände sig som en ovanligt stor syndare.

»Hvad vet ni?» sade hon utan att se upp. Hon skrattade bestämdt i smyg. Men det kunde herr Lodén inte se.

»Jo, att ni inte bryr er om mig», sade han. »Jag vet, att ert hjärta tillhör en annan, och att ni aldrig kan glömma honom, äfven om han är er aldrig så ovärdig.»

Det hade emellertid förflutit en och en half månad, sedan de unga tu haft sitt förut skildrade ödesdiga samtals, och Cecilia hade under den tiden gjort de mest häpnadsväckande framsteg i själfkänedom.

»Är ni säker på det?» sade hon. Hon stod fortfarande i samma ställning, framåtlutad, lekande med telegrafapparaten.

Det gick aldeles omkring för herr Lodén.

»Hvad menar ni?» sade han och vågade sig två steg närmare.

»Hur vet ni, att jag inte bryr mig om er?» lät det från bordet.

Han tilltrorde sig att lägga armen om hennes lif.

»Älskar du mig?» sade han och omfamnade henne med den andra armen också.

»Jag har aldrig älskat någon annan än dig», hviskade hon och lät honom kyssa sig gång på gång.

»Ja, men den där, du talade om då?»

»Tyst, tala inte om honom. Då visste jag inte, hvad kärlek var.»

»Och jag, som trodde . . .» Råsten drunknade i ett haf af kyssar.

Det var förargligt, men det var ett faktum, att telegrammet redan var afskickadt. Vår vän

Lodén måste därför resa redan dagen därpå, till stor saknad både för Cecilia och tanten, som gärna velat ställa till med eklateringskalas. Men det gick icke an. Det var tvänne föräldrapar, som först måste underrättas, och Lodén talade hälst om saken för de sina muntligen. Ty han visste, att modern eljest skulle skrifva och beklaga sig öfver, att hon ej ägde sitt barns hjärta, när han ej förtrott sig till henne på förhand. Och det ville han ej visa fästmän.

När han varit hemma i två dagar, erhöll han följande bref:

»Min egen egen älskade Hans!

»Du kan inte tro, hvad jag är lycklig och hvad jag längtar efter dig och hvad jag grät den dagen du reste. O, Hans, om jag hade dig här, så skulle du förstå mig, när jag säger, att jag aldrig älskat någon mer än dig och dig och dig. Jag hade gått och inbillat mig, att jag älskade den där andre du vet. Och nu förstår jag inte, hur jag kunde tro det. Men jag visste inte då, hvad kärleken var. Nu känner jag det så helt helt annorlunda. Kära Hans, hvad säga dina föräldrar? Äro de mycket onda på dig? Jag skrifver inte mer förrän i morgon. Men jag är så orolig, innan jag fått bref från dig.

»Tror du ej, att det är något särskildt med den sanna kärleken? Säg, Hans! Skrif *snart!* Törs jag hälsa till dina föräldrar? Jag kysser dig i tankarna många gånger.

Din egen egen

Cecilia.

»*P. S.* Du tyckte väl inte illa om, att jag skref först? Eller hur?»

Nej, det gjorde Hans visst inte. Han tog det som ett prof på den sanna kärleken.

Men herr Lodéns pappa ansåg hans förlofning som ett ännu ytterligare bevis på hans kompletta oduglighet för Upsala-lifvet. Och herr Hans Lodén själf var mycket benägen att utbyta studierna mot ett arrendatorsboställe på landet, en liten hygglig hustru, ett tilltänkt familjelif och utgifvandet af diktsamlingar.

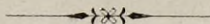
* * *

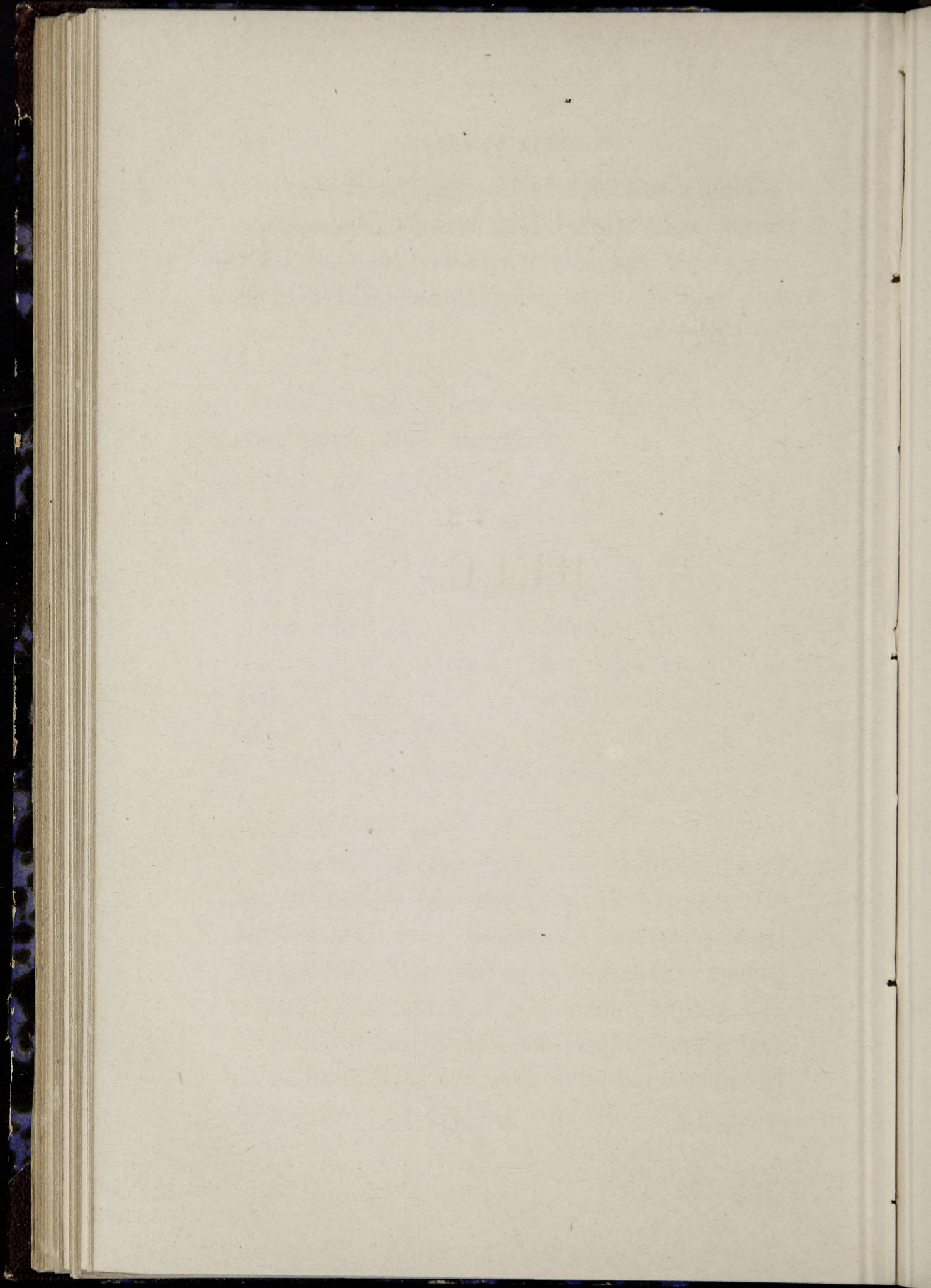
Men när de varit gifta en vecka, gjorde Hans den upptäckten, att han ej hade fallenhet för diktkonsten. Hans produktion afstannade, och han började finna sina egna dikter rent ut sagdt tråkiga. I ett anfall af godt humör brände han då med sin hustrus tillhjälp sina förhoppningar på odödlighet, och Cecilia föll i paroxysmer af skratt, när hon fick tag i dikten »Till henne».

Hans såg generad ut.

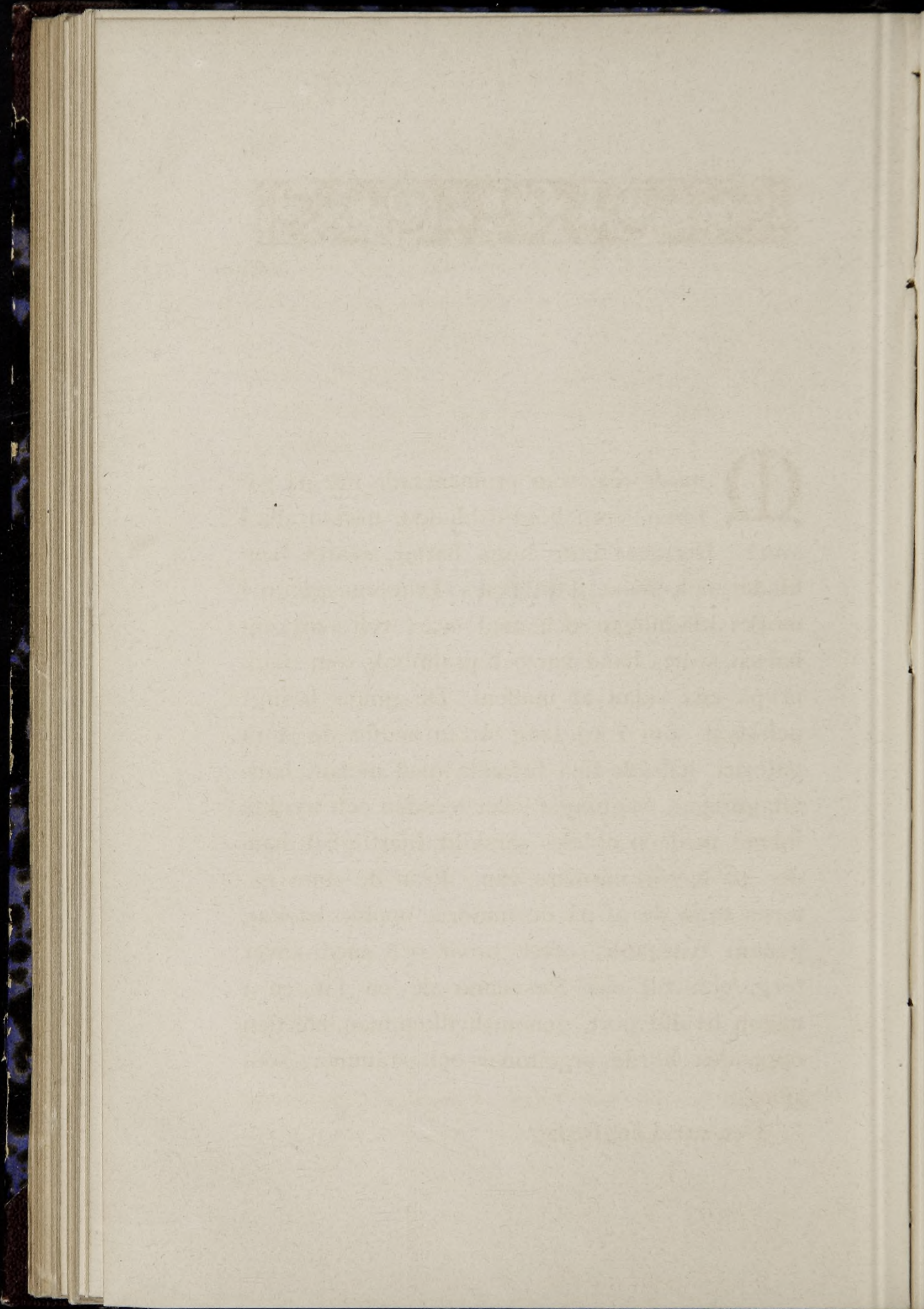
»Ja, jag var alt litet dum», sade han.

»Tyst», sade Cecilia och satte handen för hans mun. »Än jag då! Man skall aldrig prata om kärleken.»

HELG.

Människorna, som promenerade ute på gatorna, voro högtidsklädda, nästan alla i svart. Herrarna buro höga hattar, svarta benkläder och hvita halsdukar. Damerna gingo i mörka klädningar och med svart tyll omkring halsen, svarta handskar och psalmbok, som stack ut på ena sidan af muffen. De gingo hastigt och tyst som i en lång ström nedför de stora gatorna, hälsade sina bekanta med nickar, hattaftagningar, bugningar eller leenden och tryckte ibland med en aldeles särskild hjärtlighet handen på någon närmare vän. Från de stora gatorna togo de af på de mindre, uppför backar, genom tvärgator, öfver broar och snedt öfver torg, och till sist försvunno de en för en i någon hvälfd port, genom hvilken man, när den öppnades, hörde orgeltoner och stämmor, som sjöngo.

Det var Långfredag.

Men det fins också en liten hop i hopen. Det är ingen samlad flock, men den räknar medlemmar ur alla samhällsklasser och af alla åldrar, fast den mest rekryteras ur ungdomens led. De, som höra dit, känna oftast icke ens till hvarandra, men de finnas öfveralt, instuckna en och en eller två och två i den stora massan, som böljar framåt och småningom grenar ut sig, tils den för ett par timmar är som aldeles borta, då den åter strömmar ut igen ur kyrkor och bönhus.

Jag talar om dem, som den dagen vandra omkring utan mål, som inga kyrkor hafva att gå till, som tro på gudar, åt hvilka man ännu ej bygt några tämpel.

En sådan dag har något ödsligt med sig för dem. Ty de äro ej så aldeles tomma på känslor, som folk tror. Jag vet ej, hvad det är, som griper en. Ett behof af hvila, en punkt att stanna vid, ett afbrott i detta oändligt växlande, som ögonblick efter ögonblick genomilar ens själ, kanske också en känsla af samhörighet med denna mängd, som man medvetet stält sig utom.

Och så är det alla gamla känslor, som vakna, alla gamla tankar, som få lif. Det låter som klocktoner, som psalmsång i gamla kyrkor eller som visor, man hört i barnkammaren. Och det känns inom en så underligt tomt, och man mins

ovilkorligen den stora boken på vår moders knä, som vi alla stafvat på, och hvars ord gräft sig in i vår erinring så starkt, att ingen öfvertygelse i världen räcker till att helt och hållet utplåna intrycket.

Och dock önskar man icke ett ögonblick det gamla tillbaka. Men det är känslan af att vara så ensam i det nya, och att det nya ännu är så nytt, som ibland kan vara tung. — —

Jag gick in genom porten och uppför två, tre, fyra trappor, ringde på en gammal, sprucken klocka och kom in i ett litet ljust rum, med högt i taket och ett stort fönster. Midt på golvet stod ett staffli, och vid staffliet stod en mörklagd ung man och målade. Han var tarfligt klädd, gick i tofflor och var för tillfället utan löskrage och andra oväsentligare prydnader. För rästen såg han rätt egendomlig ut med sina små skarpa, oroliga ögon, sina nervösa rörelser och ett par häftiga, ofta återkommande ryckningar på ena sidan af öfverläppen, som gafvo hela hans ansigte ett blandadt uttryck af oro och energi.

Det fans flere därinne, en teknolog, en xylograf och en arkitekt. Utan att veta om hvarandra, hade vi samlats här för att se på, hvad Lage målade, och få prata bort en stund af Långfredagens förmiddag.

Men något slags samtal ville ej komma i gång. Solen sken in genom fönstret. Det var begynnande vår där ute. Taken voro fria från snö, himlen varmt blå och gatorna svåra att trafikera torrskodd. Och så tänkte hvar och en på det samma, fastän ingen sade något.

Vid sådana tillfällen försöker man gärna att vara kvick, fastän det sällan lyckas. Benägenheten att vara cynisk för att hålla kuraget uppe ligger också nära till hands.

Lage stod emellertid och målade utan att säga ett ord. Men man såg på penselns svängningar i luften, när han emellanåt betraktade sitt verk, att han målade nervöst.

»Jag har inte ätit något än i dag», sade Lage till sist.

»Ät då», sade arkitekten, »du har ju smörgås och mjölk i fönstret. Du är väl hungrig nu midt på förmiddagen.»

»Ja, men jag har målat», sade Lage.

»Just som om det hjälpte för magen.»

Lage började gå fram och tillbaka på golvet och äta smörgåsar.

»Det smakar rysligt bra», sade han. »Vet ni, att det är Långfredag i dag?»

Jo, det hade man reda på.

Det blef tyst en god stund till, under hvil-

ken Lage expedierade sin frukost, och de öfriga suto rundt omkring i soffan och på stolar, hvar och en sysselsatt med något fullkomligt indifferent föremål, som han emellertid syntes undersöka med det mest utpräglade intresse.

Till sist föreslog teknologen, att man skulle gå ut och få sig en »högmessobig på egen risk», d. v. s. ett parti biljard under högmessan. Xylografen ville spela kort, och arkitekten talade om att gå på »kungen» och äta en styfvare frukost, hvilken i nödfall kunde utsträckas ända till aftonen.

Men förslagen dogo bort af sig själfva, och samtalet lät fortfarande tämligen enstafvigt.

Lage hade som sagdt målat hela förmiddagen. Det var ett underligt lif i honom, trots att han ej talade mycket. Hans små ögon voro lifligare än vanligt, och det var en viss friskhet öfver hela hans väsen.

»Hör nu, ska' vi sjunga en psalm?» sade han till sist.

Vi sågo på hvarandra. Arkitekten skrattade högt.

»Är det ditt allvar?»

»Ja, visst är det mitt allvar. Skulle inte det gå an?»

Ingen visste emellertid egentligen, hvad han skulle svara, hvarför man fortfarande teg. Men

arkitekten tog ned en psalmbok från öfversta facket på bokhyllan och började läsa: »Skåder, skåder nu här alle».

»Nej, inte den där», sade Lage, »inte den. Tyst, för all del! Tag en glad, en vacker, en som det är lif i.»

»Det fins det ingen.»

»Fins det ingen? Fins det ingen psalm, som det är lif i, i svenska kyrkans psalmbok, af hans majestät konungen gillad och stadfästad år 1819?»

Och han slängde boken i soffan.

»Fins det ingen? Ja, vill ingen annan gifva oss något att lefva af, så få vi försöka att visa, att vi lefva, själfva.»

»Lage är alltid så där konstig», hviskade xylografen till mig.

Men Lage hade redan ryckt ner en fiol från väggen och börjat spela. Hans ögon gnistrade och stråken riktigt hoppade öfver fårtarmarna.

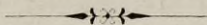
Och han spelade polska och ringdanser, gamla skotska gavotten och »lilla blomma, du är ju henne kär». Så gick han öfver till marschen i »Faust» och slutade med Max' solo i finalen till »Friskyttan»:

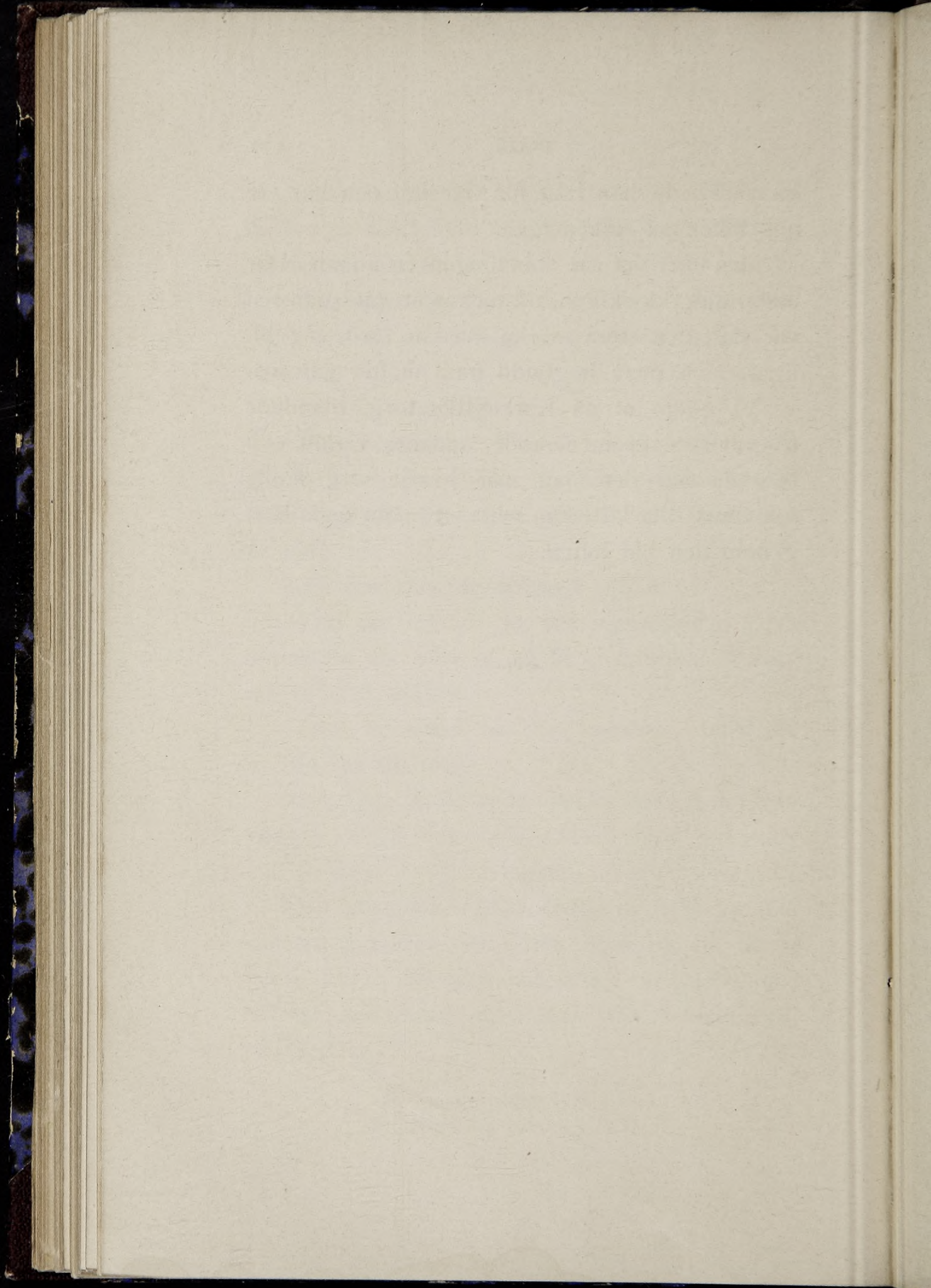
»Min vandel aldrig skall förneka
Ett tills i dag oskyldigt lif.»

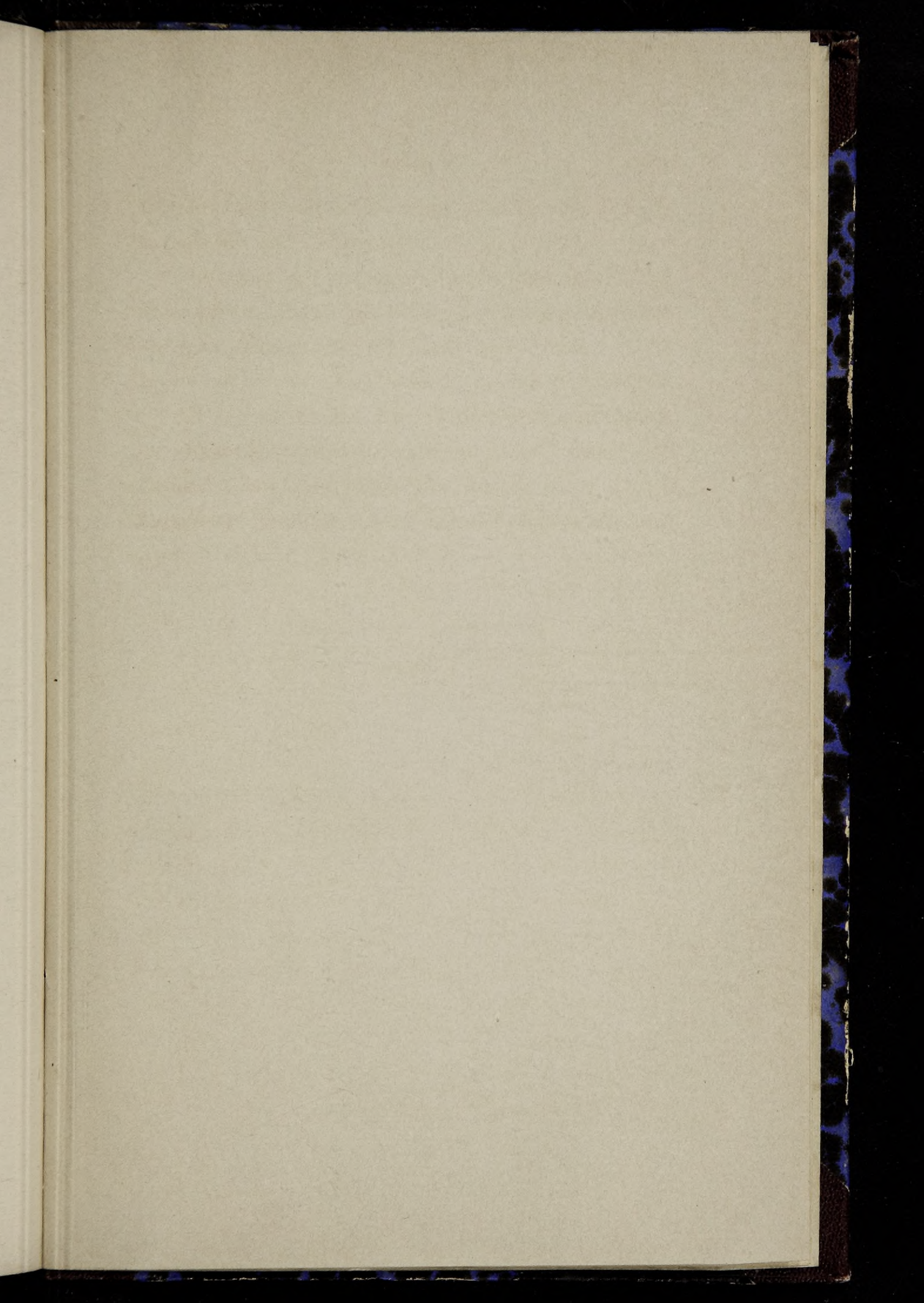
Så skrattade han litet för sig själf och hängde upp fiolen på spiken igen.

Men efter det var stämningen en annan. Där ute ringde klockorna, till tecken att gudstjänsten var slut, den stora mörka massan rörde sig lifligare och mera högljudd fram utefter gatorna.

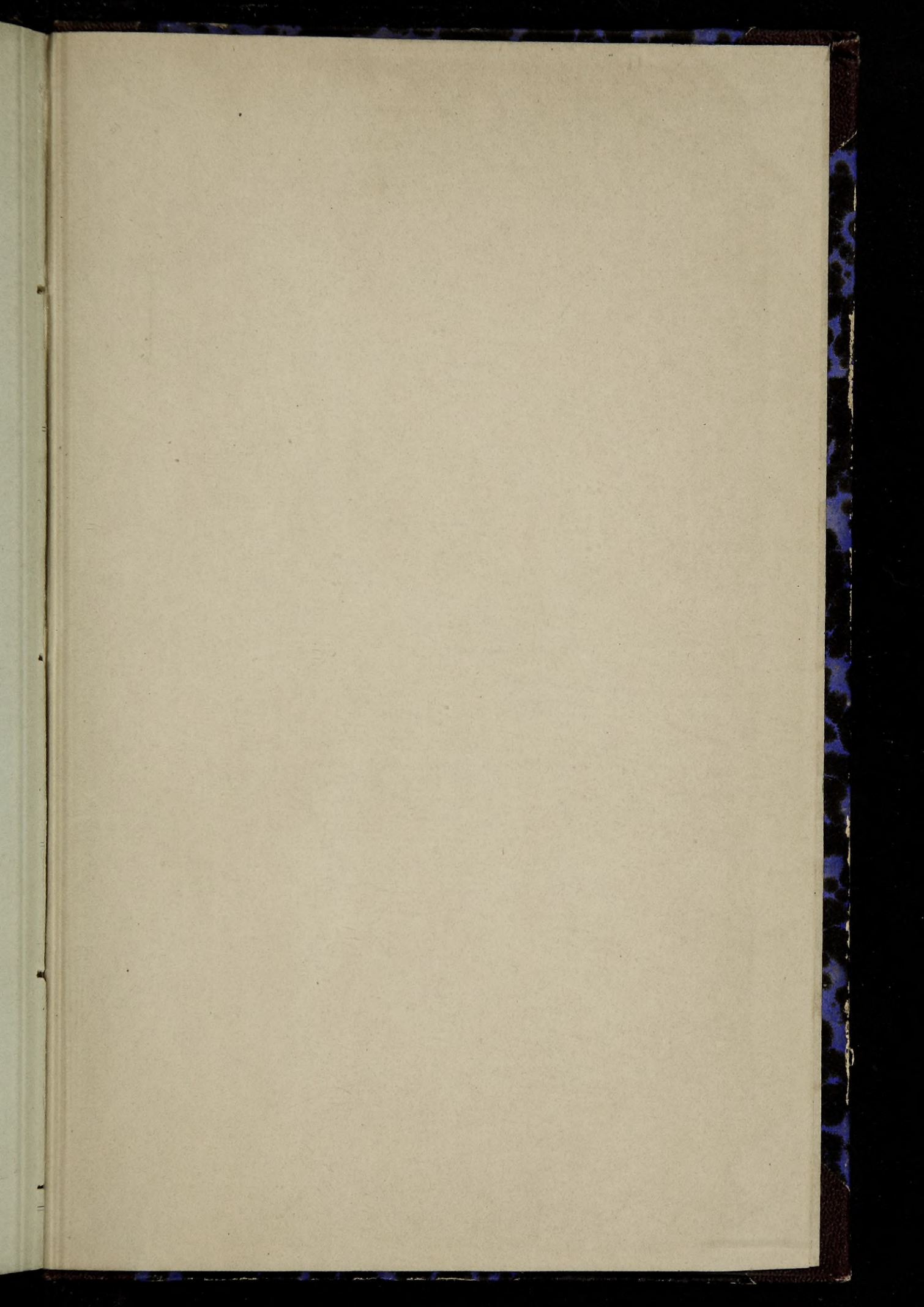
Vi gingo ut på Karl XIII:s torg, blandade oss med de promenerande, andades vårluft och drömde om den dag, när hvarje sorg skulle försvinna lika lätt, som hvita strömoln segla bort genom den blå luften.

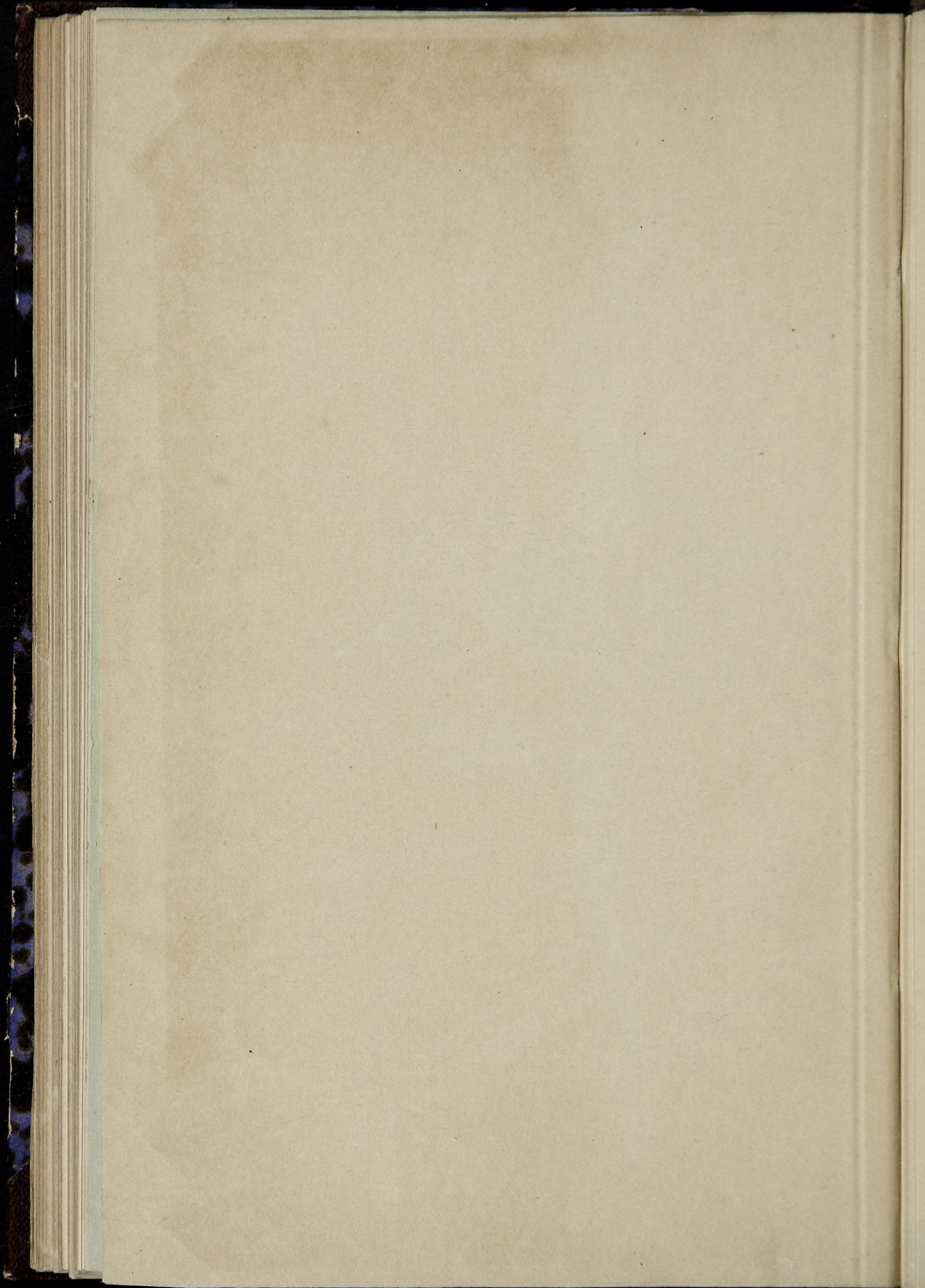

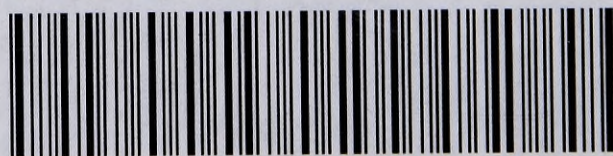

189

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400951232